

**”Ei lehti nyt ihan hunningolla ole”
Suunnistaja-lehden lukijatutkimus**

Veera Honkanen

<p>Tekijä tai tekijät Veera Honkanen</p>	<p>Ryhmätunnus tai aloitusvuosi 2008</p>
<p>Raportin nimi ”Ei lehti nyt ihan hunningolla ole” Suunnistaja-lehden lukijatutkimus</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 66 + 7</p>
<p>Opettajat tai ohjaajat Miisa Jääskeläinen</p>	
<p>Tässä opinnäytetyössä selvitetään, mitä mieltä tilaajat ja ei-tilaajat ovat Suunnistaja-lehdestä. Lisäksi työssä selvitetään syitä lehden tilaamiseen ja tilaamattomuuteen. Tutkimukselle oli tilausta, sillä edellinen Suunnistaja-lehden lukijatutkimus tehtiin vuonna 2006. Kuluneiden vuosien aikana lehti on ehtinyt muuttua. Esimerkiksi vuonna 2010 Suunnistaja-lehden ulkoasua muokattiin, eikä lukijoiden mielipiteitä asiasta ole vielä kuultu.</p> <p>Lukijatutkimus toteutettiin kahdessa osassa touko–heinäkuussa 2011. Ensimmäinen osa oli lomakekysely, johon pystyi vastaamaan joko Suunnistusliiton internetsivuilla tai Suunnistaja-lehden välissä olleella lomakkeella. Vastauksia kyselyyn tuli yhteensä 497. Toinen osa oli ryhmähaastattelu, joka toteutettiin kahdessa osassa Kainuun rastiviikon aikana. Yhteensä haastateltiin kahdeksaa ihmistä, joista osa oli lehden tilaajia ja osa ei. Haastatteluissa oli käytössä sama temmarunko, jota sovellettiin tilanteen ja saatujen vastausten mukaan.</p> <p>Opinnäytetyössä esitellään myös vuoden 2006 tutkimusta sekä verrataan näiden kahden tutkimuksen tuloksia keskenään niiltä osin kuin vertailukohtia on olemassa.</p> <p>Työn tavoitteena on tarjota ideoita Suunnistaja-lehden kehittämistyöhön. Ehdotukset jakautuvat kahteen osaan: osa koskee sisältöä ja osa lehden tekemistä. Ehdotuksissa hyödynnetään vastaajien näkemyksiä ja toiveita.</p> <p>Tulosten perusteella nähdään, että Suunnistaja tarvitsee uusia palstoja tai juttutyyppejä, lisää aikaa ja enemmän suunnittelua. Näillä keinoin saadaan teksteistä parempia, kuvista hienompia, taitosta mietitympää ja sisällöstä houkuttelevampaa ja kiinnostavampaa.</p>	
<p>Asiasanat Aikakauslehti, harrastelehdet, lukemistutkimus, kyselytutkimus, haastattelututkimus</p>	

Degree Programme in Journalism

<p>Authors Veera Honkanen</p>	<p>Group or year of entry 2008</p>
<p>The title of thesis “The magazine ain’t totally gone to rack and ruin.” A reader survey of the magazine <i>Suunnistaja</i></p>	<p>Number of pages and appendices 66 + 7</p>
<p>Supervisor(s) Miisa Jääskeläinen</p>	
<p>The purpose of this thesis is to find out what subscribers and non-subscribers think of the Finnish orienteering magazine, <i>Suunnistaja</i>. Additionally, it examines the reasons why people decide to subscribe or not subscribe to the magazine. There was a real need for this research, since the previous reader survey of the <i>Suunnistaja</i> magazine was conducted in 2006. Over the years <i>Suunnistaja</i> has changed. For example, the appearance of the magazine was altered in 2010, and readers’ opinion on the change hasn’t yet been looked at.</p> <p>This reader survey was carried out in two parts in May and June 2011. The first part was a form questionnaire, which could be filled either on the Finnish Orienteering Federation’s web site or using a paper form delivered with the <i>Suunnistaja</i> magazine. The questionnaire got 497 responses in total. The second part of the survey was a group interview, which was conducted in two phases during the Kainuu orienteering week. A total of eight people were interviewed; some had subscriptions to the magazine and some did not. Both interviews were structured around the same framework, which was altered according to the situation and answers received.</p> <p>The 2006 survey is presented in the thesis, and the results of that survey are compared with the new survey where applicable.</p> <p>The goal of the thesis is to propose ideas and thoughts for developing <i>Suunnistaja</i>. Proposals are divided in two categories; some concern the content of the magazine and some the process of making the magazine. These proposals make use of the views and wishes of the survey participants.</p> <p>The results show that the magazine needs new columns or new types of articles, more time and more planning. In this way the magazine can have higher-quality writing, better pictures, better-planned layout and a more appealing and interesting content.</p>	
<p>Key words magazine, hobby magazines, reader survey, questionnaire, interview research</p>	

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Toimeksiantaja ja lukijatutkimus 2011	3
2.1	Suomen Suunnistusliitto	3
2.2	Suunnistaja-lehti – mikä se on?.....	3
2.3	Toimeksiannon esittely	5
3	Tietoperusta.....	7
3.1	Miksi lukijatutkimus?.....	7
3.2	Lukijatutkimuksen historiaa	8
3.3	Lyhyesti aikakauslehdistä.....	8
3.4	Suunnistaja aikakauslehtimaailmassa	9
3.5	Suunnistaja-lehden palstat	10
3.6	Suunnistaja-lehden lukijatutkimus vuodelta 2006.....	12
4	Miten tutkimus on tehty?.....	14
4.1	Tutkimusmenetelmien esittely ja perustelu.....	14
4.1.1	Lomakekysely	14
4.1.2	Puolistrukturoitu ryhmähaastattelu	17
4.2	Toteutus ja menetelmien arviointi	18
4.2.1	Lomakekyselyn onnistuminen	18
4.2.2	Ryhmähaastatteluiden onnistuminen.....	19
5	Kuka Suunnistaja-lehteä lukee?	22
5.1	Perustietoja tutkimuksesta.....	22
5.2	Perustietoja vastaajista.....	23
5.3	Suunnistaja-lehden seuraaminen ja tilausmuoto	26
5.4	Lehden palstat ja ominaisuudet	31
5.4.1	Sisällön ja kokonaisuuksien arviointi	32
5.4.2	Yleisarvosana.....	40
6	Miten lehteä voisi lukijoiden mielestä kehittää?	42
6.1	Toiveissa lisää karttoja	42
6.2	Parasta ja huonointa	43
6.3	Millaisia juttuja Suunnistajaan halutaan?	44

6.4	Haastattelututkimuksesta saadut vastaukset	46
6.4.1	Osallistujat	46
6.4.2	Haastateltavien näkemykset	47
7	Johtopäätökset	55
7.1	Lehden sisältöön liittyvät ehdotukset	56
7.2	Lehden tekemiseen liittyvät ehdotukset	58
7.3	Mitä seuraavaksi?	59
8	Arviointi	61
	Lähteet.....	64
	Liitteet.....	67
	Liite 1. Lehdessä julkaistu kyselytutkimus	67
	Liite 2. Haastattelun teemarunko	71
	Liite 3. Taustatietolomake haastateltaville	73

1 Johdanto

Tein opinnäytetyönäni Suunnistaja-lehden lukijatutkimuksen. Tarve lukijatutkimukselle oli olemassa, sillä edellinen tutkimus tehtiin vuonna 2006. Suunnistaja on muuttunut näissä viidessä vuodessa paljon: esimerkiksi vuonna 2009 suunniteltiin ulkoasu-uudistus, joka otettiin käyttöön vuoden 2010 ensimmäisessä lehdessä. Suunnistaja-lehdellä on ollut vakaa tilaajakunta, mutta vuodesta 2005 lähtien tilaajien määrä on vähentynyt. Vuonna 2011 lehteä tilasi 5 042 henkilöä, kun kuusi vuotta sitten heitä oli 6 183 (Valjanen 2011).

Potentiaalisia lukijoita ja tilaajia Suunnistajalle on kyllä olemassa. Suomen Suunnistusliiton harrastepäällikön arvion mukaan suunnistusta harrastavia on 50 000–60 000, määrä, johon mahtuvat mukaan myös kerran kesässä suunnistusta kokeilevat. Vuonna 2011 yli 18-vuotiaita suunnistuslisenssin hankkineita oli 8 454. (Liimatainen 2011.) Suunnistajalla voisi näin ollen olla vähintään tuhat täysi-ikäistä tilaajaa lisää, eivätkä siinäkään tapauksessa kaikki lisenssilliset suunnistajat lehteä tilaisi.

Vertailun vuoksi: vuonna 2011 Juoksija-lehdellä oli lukijoita 97 000 ja Urheilulehdellä 113 000 (KMT Lukija 2011).

Suunnistaja-lehti on siitä erikoinen lehti, että vaikka sen kustantaja on Suomen Suunnistusliitto, ei tilausta ole missään vaiheessa sidottu lisenssiin (Valjanen 2005, 12). Suunnistaja on ollut koko 67-vuotisen taipaleensa aikana tilaajapohjainen, ja tällaisena se aikoi jatkaa vielä tutkimusta tehdessä.

Tein lukijatutkimuksen kahdessa osassa. Ensimmäisen osan toteutin lomakekyselynä, jonka saattoi joko täyttää internetissä Suunnistusliiton nettisivuilla tai palauttaa postitse Suunnistusliittoon. Kyselyn vastauksia voi verrata vuoden 2006 kyselyyn, sillä monet kysymyksistä ovat samoja tai samanlaisia. Tein nettilomakkeen Webropol-palvelulla, ja se oli auki 24 päivää vuoden 2011 touko–kesäkuussa. Kysely julkaistiin Suunnistaja-lehden numerossa 5/2011, joka ilmestyi 27.5.

Tutkimuksen toisen osan toteutin kahtena ryhmähaastatteluna, jotka tein Kainuun rasti-
viikon aikana Kainuussa. Ryhmähaastattelujen tulokset täydentävät lomakekyselyä ja
antavat lisätietoja esimerkiksi lehden ulkoasusta. Valitsin molempiin ryhmiin viisi hen-
kilöä, sekä miehiä että naisia. Osallistujien ikähaarukka oli 36–66 vuotta, ja heissä oli
tilaajia ja ei-tilaajia. Lopulta haastatteluihin osallistui kahdeksan henkilöä, sillä kaksi ei
saapunut paikalle sopimuksesta huolimatta. Toteutin haastattelut puolistrukturoituina
teemahaastatteluina, joissa haastattelun runko oli molemmille ryhmille sama, mutta ky-
symysten esitysjärjestys ja muoto sekä jossain määrin jopa kysymykset vaihtelivat tilan-
teessa saatujen vastausten perusteella.

Työssäni esittelen ensin Suunnistaja-lehteä, sen historiaa ja sisältöä sekä vuoden 2006
lukijatutkimusta. Sitten kerron tutkimusmenetelmistä ja perustelen niiden valinnan juuri
tähän tutkimukseen.

Tulososiossa kerron ensin perustietoja vastaajista. Esittelen vastaajien näkemyksiä leh-
den ominaisuuksista, palstoista ja kokonaisuuksista. Teen vertailua vuoden 2006 lukija-
tutkimuksesta saatuihin tuloksiin niiltä osin kuin vertailukohtia on olemassa. Työssä
selviää myös, miten vastaajat haluaisivat lehteä kehittää. Mukana on sekä tilaajien että
ei-tilaajien mielipiteitä. Lopuksi esittelen haastattelututkimukseen osallistuneiden perus-
tiedot ja käyn läpi osallistujien vastauksia teemoittain.

Lopuksi esitän näkemyksiä siitä, miten lehteä voisi kehittää eteenpäin. Ehdotuksia on
pääpiirteissään kahdenlaisia: toiset liittyvät lehden sisältöön, toiset lehden tekemiseen ja
toimittamiseen. Mielestäni lukijoiden toiveita kannattaa kuunnella, sillä jo nyt monet
muut urheilulehdet, esimerkiksi Juoksija, kilpailevat Suunnistajan kanssa lukijoista.

Viimeiseksi arvioin työtäni ja sitä, mikä meni pieleen ja mikä onnistui. Kerron myös,
miten tutkimuksen tuloksia on hyödynnetty Suunnistaja-lehden kehitystyössä ja teen
jatkotutkimusehdotuksia. Uskon, että lehdessä kaivataan jotain uutta, jonka avulla
suunnistava kansa innostuisi uudestaan omasta lajilehdestään.

2 Toimeksiantaja ja lukijatutkimus 2011

Tässä luvussa esittelen toimeksiantajan ja toimeksiannon. Kerron myös Suunnistaja-lehden toimintaperiaatteesta ja lehden historiasta.

Olin itse Suunnistaja-lehden toimitussihteerinä 2010–2011. Tutkimus valmistui pestini jo päätyttyä.

2.1 Suomen Suunnistusliitto

Ensimmäiset jalkaisin käyty suunnistuskisa järjestettiin Suomessa vuonna 1923. Virallinen laji suunnistuksesta tuli vuonna 1935, kun Suomen Urheiluliitto otti lajin ohjelmaansa ja keskusliittoon perustettiin Suunnistamisvaliokunta. Suomen Suunnistamisliitto perustettiin maaliskuussa 1945, vuonna 1959 nimi muutettiin Suunnistusliitoksi. Ensimmäinen Suomen suunnistusmestaruuskilpailu oli käyty jo aiemmin, vuonna 1935. Suomen suurin suunnistusviesti, Jukolan viesti, kilpailtiin ensimmäistä kertaa vuonna 1949. Ensimmäiset lajin MM-kisat järjestettiin Suomen Fiskarissa vuonna 1966. Vuosina 1945–2012 liitolla on ollut 12 toimitusjohtajaa. (Niemelä.)

Suunnistusliiton tehtävänä on tukea suunnistusseurojen työtä kilpailu-, nuoriso- ja kuntosuunnistustoiminnan järjestäjinä. Suunnistusliitto valvoo suunnistajien etuja, luo edellytyksiä suunnistuksen kasvulle sekä huolehtii lajin ulkoisesta ja sisäisestä viestinnästä. Suunnistusliitto myös kehittää suunnistusta huomioiden lajin harrastajien, seurojen, alueiden ja sidosryhmien tarpeet sekä muutokset toimintaympäristössä. Suomessa suunnistusta harrastaa säännöllisesti noin 45 000 aikuista ja 15 000 lasta ja nuorta. Jäsenseuroja Suunnistusliitossa on noin 400. (Suomen Suunnistusliitto.)

2.2 Suunnistaja-lehti – mikä se on?

Suunnistaja-lehti on Suomen Suunnistusliiton julkaisema aikakauslehti. Lehti on nimensä mukaisesti tehty suunnistajille. Suunnistaja on tilaajapohjainen, tilaajia sillä on noin 5 000 ja lukijoita noin 10 000. Lehden lukijat ovat uskollista porukkaa, sillä osa heistä on tilannut Suunnistajaa vuosikymmeniä. Vuonna 2012 Suunnistajasta ilmestyy jo 67. vuosikerta.

Suunnistaja-lehti sai alkunsa lokakuussa 1945, kun Suomen Suunnistamisliiton vaalikouksessa keskusteltiin suunnistamislehden perustamisesta. Ensimmäinen Suunnistamisreiteiltä-lehti ilmestyi 5. elokuuta 1946. Alkuvaiheessa lehti oli Suunnistamisliiton kiertokirje, jota jaettiin jäsenseuroille. ”Jos katsotaan aiheelliseksi ja tarpeelliseksi, voidaan tämä kiertokirje tulevaisuudessa laajentaa suunnistajien omaksi lehdeksi”, kirjoittivat Suomen Suunnistamisliiton puheenjohtaja Lauri Antero ja sihteeri Jalle Vallikari lehden syntysanoissa. Päättarkoituksena oli tiedottaa seuroille suunnistusta koskevista päätöksistä ja muista asioista. Alusta asti lehdessä on kuitenkin ollut esimerkiksi pohdintoja suunnistuksen julkisuudesta ja ratamestari- ja veteraaniasioista. (Valjanen 2005, 12.)

Valjanen (2005, 12) kirjoittaa myös, että kiertokirje ilmestyi neljä kertaa vuodessa, ja jo vuoden 1947 alussa numerot olivat tilattavissa. Tämä onkin yksi suunnistajien lehden erikoisuuksista: koko olemassaolonsa ajan se on ollut tilaajapohjainen, eikä lehden tilausta ole sidottu suunnistuslissenssiin missään vaiheessa.

Suunnistamisreiteiltä-lehden koko oli A5, ja lehti näytti ensimmäisinä vuosinaan vihkoselta. Tabloidiksi lehti muuttui vuonna 1950, jolloin myös nimi lyhennettiin Suunnistajaksi. Nimi on pysynyt samana yli 60 vuotta. Samana vuonna ensimmäiset mainokset ilmestyivät lehden sivuille. Ensimmäinen kartta oli julkaistu jo aloitusnumerossa ja ensimmäiset valokuvat julkaistiin lehden kakkosnumerossa vuonna 1946. Seuraavan keran lehden koko muuttui vuonna 2003, kun lehti muuttui A4-kokoiseksi aikakauslehdiksi. (Valjanen 2005, 13.)

Nykyisen Suunnistajan sisältö pyritään pitämään mahdollisimman monipuolisena: kisareportit saavat seurakseen henkilöjuttuja, teemareportaaseja ja vakiopalstoja. Lehdessä käsitellään kaikkia suunnistuksen lajeja, joita on neljä. Kesäsuunnistus, eli niin sanottu tavallinen suunnistus, saa kuitenkin eniten palstatilaa, sillä se on Suomessa ja maailmalla suosituin suunnistuksen lajeista. Muut suunnistuksen harrastusmuodot – hiihtosuunnistus, pyöräsuunnistus ja tarkkuussuunnistus – tulevat lehdessä huomioiduiksi kisakalenterin mukaan. Talvella lehdessä on luonnollisesti paljon juttuja hiihtosuunnistuksesta. Kesällä tavallisen suunnistuksen lisäksi lehdessä on juttuja pyöräsuunnistuskisoista. Ta-

vallisen suunnistuksen (josta myöhemmin käytän vain suunnistus-termiä) MM-kilpailuiden aikana käydään useimpina vuosina myös tarkkuussuunnistuksen MM-kisat, joista myös raportoidaan lehdessä.

Vaikka Suunnistaja on Suunnistusliiton julkaisema, ei lehti ole pelkästään liiton tiedotuslehti. Erilaiset ja eriävät näkemykset ovat tervetulleita. Tärkeistä asioista ja liiton tekemisistä toki tiedotetaan myös lehden kautta. Aika ajoin liiton hallitus tosin haluaa kyseenalaistaa sekä eriävien mielipiteiden määrän että Suunnistaja-lehden oikeutuksen toimia journalistisin perustein. Suunnistaja on liiton budjetin tukipylväs, ja lehden tärkeimpänä tehtävänä on tuottaa Suunnistusliitolle rahaa.

Lehden toimitus on aina ollut pieni. Ensimmäinen päätoiminen päätoimittaja lehdellä oli vuonna 1988, sitä ennen Suunnistaja-lehteä tehtiin osa-aikaisesti (Valjanen 2005, 15–16). Toimitus on pieni tänäkin päivänä: lehden nykyinen päätoimittaja Pirjo Valjanen on samalla liiton viestintäpäällikkö, ja hänen lisäkseen lehteä tekemään on palkattu ainoastaan toimitussihteeri. Suunnistajassa käytetään paljon avustajia juttujen kirjoittamiseen ja kuvaamiseen. Toimitus myös taittaa lehden itse.

2.3 Toimeksiannon esittely

Vuoden 2011 lukijatutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kaksi asiaa: miksi lehteä tilataan ja miksi ei, tämän toimiessa tutkimuskysymyksenä. Tietenkin samalla selväksi tulee myös, mitä mieltä lehden tilaajat ja ei-tilaajat ovat lehden sisällöstä ja ulkoasusta. Tarve lukijatutkimukselle oli olemassa, sillä lehden tekijät mielellään sekä pitävät vanhat lukijat että houkuttelevat uusia lukijoita lehden pariin. Edellinen lukijatutkimus tehtiin viisi vuotta sitten. Väliin jäävinä vuosina lehti on ehtinyt muuttua, esimerkiksi vuonna 2010 lehdessä tehtiin ulkoasu-uudistus. Myös sisältö on muuttunut: vuonna 2011 ei ledestä löytynyt läheskään kaikkia samoja palstoja, joita oli vuonna 2006.

Lehden yleisö halutaan tuntea, jotta sen odotuksiin voitaisiin vastata (Hujanen 2007, 59). Lehti, sen yleisö sekä yleisön näkemykset lehdestä kiinnostavat lehden toimituksen lisäksi Suunnistusliiton sisällä monia ihmisiä toimitusjohtajasta markkinointivastaavaan ja lehden ilmoitusmyyjään. Lehden tilauksista liiton kassaan kilahtaneet eurot ovat yksi

suurimmista liiton rahavirroista, ja tietenkin lukijoita, ja näin ollen rahaa, haluttaisiin lisää. Lehden toteuma, eli potti kaikkien lehteen liittyvien kulujen jälkeen, oli noin 170 000 euroa vuonna 2011 (Valjanen 2011).

Suunnistusliitto ei kaikissa suunnistajapiireissä ole kovinkaan arvostettu, vaan ennemminkin kaiken pahan alku ja juuri. Näin ajattelevat suunnistajat tuskin tilaavat lehteä, ja on kiinnostavaa selvittää, miksi näin on ja voisiko asialle kenties tehdä jotain? Tietenkin on mahdollista, että nämä ihmiset eivät vastaa kyselyyn, vaikka mahdollisuuden saisivatkin.

Tavoitteenani on saada vastauksia tilaajakysymyksen lisäksi siihen, miten lehteä lukijoiden mielestä voisi parantaa. Tutkimuksen perusteella teen Suunnistajan toimitukselle ehdotuksia, miten lehteä voisi kehittää eteenpäin, edelleen paremmaksi, kiinnostavammaksi ja laadukkaammaksi.

3 Tietoperusta

Tässä luvussa esitän perusteita lukijatutkimuksen teolle ja esittelen lukijatutkimuksen historiaa. Kerron lyhyesti aikakauslehdistä yleisesti ja sijoitan Suunnistaja-lehden aikakauslehtikenttään. Esittelen myös Suunnistaja-lehden palstat ja vuoden 2006 lukijatutkimusta.

3.1 Miksi lukijatutkimus?

Ainoastaan kysymällä saadaan tietää, mitä mieltä lukijat ovat lehdestä. Yleensä lukijatutkimus on paikallaan, kun lehden ilmestyminen on vakiintunut. Lehteä voi kehittää kerrarytinällä tai pikkuhiljaa: Sisältöä voi kehittää jatkuvasti, juttu ja lehti kerrallaan. Ulkoasu-uudistusten kanssa sen sijaan kannattaa olla varovaisempi. (Mykkänen 1998, 178–179.)

Tärkeintä on miettiä, mitä halutaan tutkia. Kysymykset myös kannattaa karsia tutkimuksen kannalta olennaisiin. Lukijatutkimuksen voi tehdä eri menetelmillä, mutta menetelmien valinnassa täytyy pitää tavoite mielessä koko ajan. Lukijatutkimuksella voidaan selvittää esimerkiksi, vastaako lehti sille asetettuja tavoitteita ja odotuksia, mitä mieltä lukijat ovat lehden ulkoasusta ja sisällöstä, mitkä aiheet kiinnostavat lukijoita ja mitä haluttaisiin lisätä, millaisia lehden lukijat ovat, miten lukijat käyttävät lehteä ja tavoittaako lehti lukijansa. (Mykkänen 1998, 179.)

Vaihtoehtoisiksi lukijatutkimuksen tekoon Mykkänen (1998, 180) tarjoaa pienen lukijamäärän haastattelua, jolloin saadaan vähemmän mutta kenties tarkempaa ja jopa yllätyksellistä tietoa tai lomakkeeseen perustuvaa tutkimusta. Lomakkeella saadaan enemmän tarkkaa tietoa, jota analysoimalla voidaan selvittää lukijoiden keskimääräiset käsitykset lehdestä. Lukijatutkimusta tehdessä kannattaa kuitenkin muistaa, että valtaosa palautteesta on myönteistä. Vastaajien on helpompi olla tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseen kuin miettiä, miten lehteä voisi oikeasti kehittää.

Toisaalta pitää kuitenkin muistaa, että toimitus on lehdenteon asiantuntija. Lehteä ei voi tehdä pelkästään lukijatutkimuksen perusteella, sillä silloin vaarana on, että tehdään

vain keskivertojuttuja keskivertolukijalle. Lukijatutkimus palvelee toimitusta parhaiten neuvoa-antavana tietona lukijoiden mieltymyksistä; tuloksilla ei saa olla liiallista ohjausvaikutusta. (Rantanen 2007, 79–80.)

3.2 Lukijatutkimuksen historiaa

Lukijatutkimusten teko alkoi 1900-luvulla, vaikka ensimmäinen – naisille suunnattu – aikakauslehti julkaistiin jo 1693 (McNeill & McNeill 2005, 266). Sanomalehtien lukemistutkimuksen alkuunpanijana voidaan pitää yhdysvaltalaista George Gallupia. Hän esitteli vuonna 1930 *Journalism Quarterly*ssä tieteellisen menetelmän, jolla kyettiin selvittämään, mitä juttuja ja ilmoituksia lukija on lehdestä lukenut. Menetelmässä tutkija asetti lehden lukijan eteen ja merkitsi kynällä lehteen sen, mitä lukija kertoi lukeneensa. Gallupin luoma menetelmä oli lehden tekijöille hyödyllinen, sillä sen avulla saatiin selville, millaisia juttuja lehdestä luettiin. Näin saatettiin keskittyä tekemään lukijoita kiinnostavia juttua. (Miettinen 1980, 44.)

Koska lukemistutkimuksen kehitys oli 1950-luvulla johtanut monimutkaisiin asetelmiin – esimerkiksi vastausten merkitseminen elektrograafisella kynällä tietokonekortille – ja tietojen keruu- ja käsittelyongelmiin, seuraavalla vuosikymmenellä tutkimuskäytäntöjä yksinkertaistettiin esimerkiksi päiväkirjanpidolla. Myös lukijakunnan rakennepiirteiden selvittäminen alkoi kiinnostaa tutkijoita entistä enemmän. Suomessa ensimmäinen lukijatutkimus tehtiin 1940-luvun puolivälin jälkeen, missä tutkittiin Helsingin Sanomien ja Uuden Suomen lukemista pääkaupunkiseudulla. (Miettinen 1980, 48–49.)

3.3 Lyhyesti aikakauslehdistä

Aikakauslehdiksi määritellään lehti, joka ilmestyy vähintään neljä kertaa vuodessa ja joka on kaikkien tilattavissa tai muuten laajalti saatavissa. Aikakauslehden pääasiallinen aineisto ei koostu liikealan tiedonannoista, hinnastoista, ilmoituksista eikä mainonnasta, vaan jokainen numero sisältää useita artikkeleita tai muuta toimituksellista aineistoa. Aikakauslehden koolla tai paperilaadulla ei ole merkitystä. Määritelmään kuuluu myös, että aikakauslehti voi olla pelkästään verkkojulkaisu. (Aikakausmedia.)

Vuonna 2010 erilaisia aikakauslehtiä ilmestyi Suomessa 3 056 nimikettä. Vuodessa 4–11 kertaa ilmestyviä aikakauslehtiä oli 2 555. Levikin perusteella kolme suurinta yleisölehtiryhmää olivat naistenlehdet, perhe- ja yleisaikakauslehdet ja harrastelehdet. (Aikakausmedia.) Suomessa suurin osa yleisöaikakauslehdistä toimitetaan tilattuina kotiin: tilausmyynnin osuus on noin 90 prosenttia (Sauri 2010, 193).

Keskimäärin kaikkien aikakauslehtien yhden numeron lukemiseen käytettiin 56 ja harrastelehtien 58 minuuttia (KTM Kuluttaja kevät 2011).

3.4 Suunnistaja aikakauslehtimaailmassa

Määritelmän mukaan Suunnistaja-lehti on aikakauslehti. Lehti ilmestyy kymmenen kertaa vuodessa, se sisältää lukuisia artikkeleita, se on laajalti saatavissa ja kaikkien tilattavissa eikä sen pääasiallinen aineisto koostu mainoksista tai tiedonannoista. Kiinnostavaa onkin, millainen aikakauslehti Suunnistaja on.

Ullamaija Kivikuru (2001, 77–78) kirjoittaa, että aikakauslehdistön kirjo on laaja. Kivikurun mukaan aikakauslehdet voidaan jakaa neljään eri perustyyppiin: yleisölehtiin, ammatti- ja järjestölehtiin, mielipidelehtiin sekä asiakas- ja yrityslehtiin. Yleisölehdet hän jakaa vielä yleisaikakauslehtiin, perhelehtiin, nuortenlehtiin, miestenlehtiin ja erikois- ja harrastelehtiin.

Suunnistaja on lajissaan erikoinen: se on Suunnistusliiton kustantama, mutta silti kenen tahansa tilattavissa oleva ja suunnistuslisenssiin sitomaton. Näin ollen Suunnistajaa ei mielestäni voi luokitella pelkästään järjestölehdeksi. Liiton tuottamaa aineistoa Suunnistajassa on vähän, yhdestä sivusta muutamaan sivuun.

Koska Suunnistaja-lehti ei ole ammattilehti tai järjestölehti perinteisessä mielessä, mielipidelehti eikä asiakas- tai yrityslehti, on se yleisölehti. Ja koska Suunnistaja ei ole yleisaikakauslehti, nuortenlehti, perhelehti tai miestenlehti, on se erikois- ja harrastelehti. Tämän tietenkä voi päätellä jo Suunnistajan aihepiirin avulla. Koska suunnistaminen on urheilua, on Suunnistaja erityisesti urheilulehti. Ja koska suunnistaminen on useimmiten harrastamista, on Suunnistaja myös harrastelehti. Vielä tarkemmin Suunnistaja

on erikoislehti, sillä sen aihepiiri on varsin suppea: suunnistaminen eri muodoissaan sekä suunnistamiseen ja suunnistuksen aihepiiriin liittyvät asiat. Lehden kaikissa jutuissa aihe tai näkökulma vähintäänkin sivuaa suunnistusta. Useimmat aikakauslehdistä, kuten Suunnistajakin, ovat vaikeasti määriteltäviä, sillä lajityyppiryhmittelyt eivät ole yksiselitteisiä. Sama lehti voidaan sijoittaa moneen eri luokkaan. (Töyry, Rätty & Kuisma 2008, 28.)

Suunnistaja-lehti pyrkii pitämään oman, ja vain oman, kohderyhmänsä tyytyväisenä. Suunnistajaa voidaan sikäli pitää myös ei-kaupallisena pienlehtenä, että sen julkaisija on Suomen Suunnistusliitto, joka itse asiassa on rekisteröity yhdistys (Kivikuru 2001, 88–89). Suunnistaja-lehti on kuitenkin tilaajapohjainen. Useimmiten pienlehtien olemassaolo riippuu taustayhdistyksen hyvinvoinnista (Kivikuru 2001, 90). Suunnistaja-lehdessä tilanne on oikeastaan päinvastainen: Suunnistaja on yksi Suunnistusliiton taloudellisista kivijaloista. Silti lehteä tehdään kohtuullisin pienin resurssein.

3.5 Suunnistaja-lehden palstat

Suunnistaja-lehden sisältö koostui vuonna 2011 kisaraporteista ja -analyseista, henkilöjutuista (Askelparit), reportaaseista (Neulan silmässä), terveyteen ja valmennukseen liittyvistä jutuista, uutisista, kisaennakoista, liiton tiedotuksista, kisakalenterista ja -kutsuista, ristikosta, Ratamestarin erikoinen -karttatehtävästä, Suunnistusliiton yhteistyökumppaneiden esittelystä, tuoteuutuuksia esittelevästä palstasta, nuorten omasta palstasta Nastarista sekä yhdestä kolumnista, yhdestä pakinasta ja Suunnistaja 50 vuotta sitten -muistelosta. Satunnaisesti lehteen eksyi myös lukijoiden mielipiteitä ja muistokirjoituksia.

Vakiopalstoiksi voidaan laskea uutiset, Keho tutuksi -terveyspalsta, kisakutsut ja kisakalenteri, ristikko, Ratamestarin erikoinen, Yhteistyössä-palsta, Nastari, Leimauksia-kolumni, Suppakuuri-pakina ja Suunnistaja 50 vuotta sitten -muistelo.

Uutiset toimitus kirjoittaa itse. Kisakalenterin päivittää Suunnistusliiton kilpailupäällikkö, toimitus vain lisää kalenterin lehteen ja tekee tarvittaessa kilpailupäällikön antamat korjaukset. Myös yhteistyökumppaneita esittelevä Yhteistyössä-palsta on Suunnistajan

toimituksen tekemä. Syy Yhteistyössä-palstaan on, että osassa yhteistyösopimuksia on luvattu Suunnistusliiton kumppaneille näkyvyyttä. Aiheet ja aikataulut palstalle antaa liiton toimitusjohtaja yhdessä markkinointipäällikön kanssa. Muiden vakiopalstojen sisältö tulee Suunnistaja-lehden avustajilta.

Lehdessä on numerosta ja vuoden ajankohdasta riippuen yksi tai useampi kisaraportti. Kisaraportit ovat nimensä mukaisesti juttuja suunnistuskisoista, melko perinteisiä urheilujuttuja. Kaikkien suunnistuksen lajien SM-kisoista, maailmancupeista, EM- ja MM-kisoista tehdään juttuja. EM- ja MM-kisat saavat eniten tilaa, esimerkiksi vuoden 2011 hiihtosuunnistuksen MM-paketti kattoi 14 sivua, joista kolme oli kartta-analyyseja. Jukolan viesti on yksi iso pakettinsa: vuoden 2011 Jukolaa lehdessä käsiteltiin ennakkojuttuina aukeaman verran, itse tapahtumasta oli 22 sivua. Vuonna 2011 yksi suurimmista kokonaisuuksista oli luonnollisesti suunnistuksen MM-kilpailut Ranskassa, joista juttua kertyi 26 sivua.

Henkilöjutut ja reportaasit ovat toinen iso lehden osa. Jokaisessa numerossa ei kuitenkaan aina ole molempia, joskus jopa ei kumpaakaan. Askelparit-nimisissä henkilöjutuissa esitellään jokin mielenkiintoinen ihminen joko työnsä tai harrastustensa kautta. Jollain tapaa he kaikki ovat ainakin joskus olleet tekemisissä suunnistuksen kanssa. Lehdessä on muuan muassa ollut jutut valtakunnansyöttäjä Ari-Pekka Koivistosta, kuvanveistäjä Jari Vesterisestä ja sorvaaja Tapani Marjasesta, suunnistajia kaikki tyynni.

Neulan silmässä -reportaaseissa perehdytään johonkin suunnistusmaailmaan liittyvään ilmiöön tai asiaan. Neulan silmässä -reportaaseissa on esimerkiksi pohdittu suunnistusta luonnonsuojelualueilla, pureuduttu nuorten valmennukseen ja mietitty, miten kisajärjestelyjä voisi keventää.

Jokaiseen lehteen pyritään tekemään juttuja myös valmennuksesta ja karttoihin liittyvistä asioista. Vuonna 2010 Suunnistajassa oli päävalmentaja Petteri Kähärin ja nuorten olympiavalmentaja Jani Lakasen kirjoittama juttusarja suunnistajan kokonaisvaltaisesta valmentautumisesta. Valmennukseen ja karttoihin liittyvät jutut ovat suunnistajille tärkeitä. Yleensä nämä jutut on hoidettu avustajien voimin, sillä molemmat aiheet vaativat syvällistä asiantuntemusta ja osaamista, jota toimituksella ei välttämättä ole. Karttoja ja

reittipiirroksia toki jokaiseen lehteen pyritään saamaan, vähintäänkin arvokisoista. Esimerkiksi kaikki suomalaiset maailmanmestarit ovat yleensä piirtäneet omat reitinvalintansa kyseisen kisan karttaan ja antaneet kommenttinsa niistä. Muuten Suunnistajassa on yhden sivun karttatehtävä, Ratamestarin erikoinen, jossa on karttapala yleensä jonkin tapahtuman maastosta. Tehtävänä on miettiä nopein tai muuten paras reitti rastilta A rastille B. Samassa yhteydessä julkaistaan edellisen numeron erikoinen piirroksineen ja selityksineen ratamestarin valitsemista reiteistä.

Jokaisessa lehdessä on myös Liitto tiedottaa ja kilpailukutsut -osiot. Liitto tiedottaa -sivuilla on nimensä mukaisesti liiton tiedotuksia: tulevia koulutuksia, ilmoituksia kilpailujärjestäjä-hauista ja muuta pientä ”sälää”. Isommista ja tärkeämmistä asioista kerrotaan usein jo uutissivuilla sekä tietenkin tarpeen vaatiessa myös lehden muilla sivuilla. Kilpailukutsut löytää lehden loppuosasta. Siellä on kilpailun järjestäjien lähettämät kutsut tuleviin suunnistuskilpailuihin. Vielä vuonna 2011 kilpailujärjestäjien velvoite oli lähettää kutsu julkaistavaksi Suunnistaja-lehdessä.

Suunnistaja-lehden erikoisuuksia on, että lehden sivumäärä vaihtelee lehdestä toiseen. Sivumäärä riippuu erityisesti kilpailukutsujen määrästä. Esimerkiksi keväällä kutsuja on paljon, koska kesä ja kisakausi ovat aluillaan. Sivumäärään vaikuttaa myös se, miten paljon kisoja on ollut. Jukolan viestin ja MM-kisojen jälkeen lehdet ovat paksumpia.

3.6 Suunnistaja-lehden lukijatutkimus vuodelta 2006

Suunnistaja-lehden aiempi lukijatutkimus tehtiin loppuvuodesta 2006. Lehden lukijoilla oli mahdollisuus vastata joko Suunnistaja-lehden 9/2006 (ilmestyi 10.11.) välissä olleella kyselylomakkeella tai Webropol-lomakkeella. Vastausaikaa oli hieman alle kaksi kuukautta, vuoden 2006 loppuun. Yhteenvedo tutkimuksesta valmistui vuonna 2007. Vastauksia lukijatutkimukseen tuli yhteensä 793. Vastajista 68,3 prosenttia oli miehiä. Vastajien ikä vaihteli alle 15-vuotiaista yli 66-vuotiaisiin, ja 60 prosenttia vastajista sijoitui ikäryhmiin 36–65 vuotta. Suurin ikäryhmä, noin 32 prosenttia, oli 36–50-vuotiaat. (Lehtomäki & Valjanen 2007.)

Lukijatutkimukseen vastanneista 86,6 prosenttia tilasi ja seurasi aktiivisesti Suunnistaja-lehteä, ja heistä lähes kaikki olivat kestotilaaajia. Alle prosentti vastaajista ei tilannut eikä lukenut lehteä. Suurin syy tilaamattomuuteen oli, että vastaajat pääsivät lukemaan lehden jossain muualla, esimerkiksi vanhempiensa luona tai kirjastossa. Muita syitä oli lehden hinta ja se, että lehdestä ei saanut sitä, mitä olisi kaivannut. (Lehtomäki & Valjanen 2007.) Tilaamisen syitä ei vuoden 2006 lukijatutkimuksessa kysytty.

Lukijatutkimuksen perusteella lukijat näyttivät olevan tyytyväisiä lehden ulkonäköön, painolaatuun, sivumäärään ja kokoon. Kaikissa näissä vastaajista yli 80 prosenttia piti ominaisuutta hyvänä tai erittäin hyvänä. Yleisarvio Suunnistaja-lehden sisällöstä oli lukijoiden mukaan hyvä. Kouluarvostelun asteikolla (4–10) arvioituna 36 prosenttia vastaajista antoi lehdelle arvosanaksi kahdeksan ja 46 prosenttia yhdeksän. (Lehtomäki & Valjanen 2007.) Lukijatutkimusta on hyödynnetty muun muassa ottamalla työlistalle lukijoiden juttuehdotuksia.

4 Miten tutkimus on tehty?

Esittelen tässä, miten tein lukijatutkimuksen. Ensin perustelen tutkimusmenetelmien valinnan sekä niiden hyvät ja huonot puolet. Sitten esittelen toteutuksen ja arvioin menetelmien sopivuutta tutkimukseeni.

4.1 Tutkimusmenetelmien esittely ja perustelu

Lukijatutkimus 2011 jakaantui kahteen osaan. Ensimmäinen osa oli lomakekysely, joka lähti Suunnistaja-lehden numeron 5/2011 (ilmestyi 27.5.) mukana sekä lehden tilaajille että muutamille suunnistuslisenssin hankkineille ei-tilaajille. Ei-tilaajien tiedot saatiin Suunnistusliiton tietokannasta. Vastausaikaa kyselyssä oli 24 päivää. Lomakkeella oli kaksi palautusvaihtoehtoa: joko postitse Suunnistusliittoon tai Jukolan viestissä Suunnistajan Kaupassa olleeseen palautuslaatikkoon. Vastata saattoi myös Webropol-lomakkeen kautta Suunnistusliiton nettisivuilla. Suurin osa vastauksista, 463 kappaletta, tuli internetin kautta.

Toinen osa oli kahden ryhmän ryhmähaastattelu. Haastattelutilanteessa perehdyttiin lehden numeroon 5/2011, sen sisältöön ja ulkoasuun. Haastattelututkimuksessa selvitin lomaketutkimusta enemmän lehden ulkonäköön liittyviä asioita. Toteutin ryhmähaastattelut Kainuun rastiviikon aikana Kainuussa, sillä olin siellä samalla tekemässä juttuja Suunnistajaan. Tarkoitukseni oli haastatella kymmentä ihmistä kahdessa eri ryhmässä. Lopulta haastateltavia oli vain kahdeksan, sillä sopimuksesta huolimatta kaksi ei saapunut paikalle.

4.1.1 Lomakekysely

Lomakekyselyn tekoon oli monia perusteita. Ensimmäinen oli, että lehden edellinen lukijatutkimus tehtiin niin ikään Webropol-lomakkeella. Kun toinen tutkimus toteutettiin samalla tavalla, on tutkimuksia ja niiden tuloksia helppo verrata keskenään. Toiseksi, Suunnistaja-lehden lukijoita on ympäri Suomea. Lomakkeella oli helppo tavoittaa lukijoita laajalta maantieteelliseltä alueelta (Aaltola & Valli 2001, 100–105). Kyselylomakkeella on myös muita hyviä puolia. Vallin mukaan tutkija ei lomakekyselyssä vaikuta vastauksiin omalla läsnäolollaan tai olemuksellaan, lomakkeella on mahdollista esittää

monia kysymyksiä, etenkin, jos vastausvaihtoehdot on annettu valmiiksi, kaikki kysymykset esitetään täsmälleen samassa muodossa kaikille ja vastaaja voi itse valita vastaamisajankohdan. (Aaltola & Valli 2001, 100–105.) Lomake on myös edullinen, ja sen avulla saadut tiedot on helppo käsitellä (Hirsjärvi & Hurme 2008, 36–37).

Lomaketutkimuksessa on tietenkin huonot puolensa. Vallin (2001, 100–105) mukaan vastausprosentti voi jäädä alhaiseksi, uusintakyselyn tekeminen lisää työtä ja kustannuksia, vastaajat eivät välttämättä etene lomakkeessa tutkijan tarkoittamassa järjestyksessä, vastaaja voi ymmärtää kysymykset väärin tai ainakin eri tavoin kuin tutkija on tarkoittanut, tutkija ei voi aina olla varma siitä, kuka lomakkeeseen on vastannut, vastaaja voi vastata väärin tai epätarkasti ja lomakekyselyyn ei voi liittää aineistoa täydentävää havainnointia. Vastaajat eivät välttämättä myöskään vastaa kysymyksiin täysin vakavissaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 190).

Yleensä lomakekyselyssä käytetään kolmenlaisia kysymyksiä: avoimia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä ja asteikkoihin perustuvia kysymyksiä. Avoimissa kysymyksissä jätetään tyhjä tila vastausta varten, monivalintakysymyksissä taas vastausvaihtoehdot on annettu valmiina, ja vastaaja rengastaa tai ruksaa sopivimman vaihtoehdon. Monivalintakysymyksissä voi olla valmiiden vaihtoehtojen lisäksi avoin vaihtoehto. Asteikkoihin perustuvassa kysymyksessä esitetään väittämiä, joihin vastaaja valitsee vaihtoehdon, joka parhaiten vastaa hänen näkemyksiään esitetyistä vaihtoehdoista. Asteikko voi olla esimerkiksi 5- tai 7-portainen Likertin asteikko, jossa vaihtoehdot ovat asteikolla täysin samaa mieltä – täysin eri mieltä. Asteikossa tarjotaan usein neutraali vaihtoehto: en osaa sanoa tai en tunne kyseistä asiaa. (Hirsjärvi ym. 2007, 193–195.)

Lomakekysely oli helppo valinta. Vertailtavuus vuoden 2006 lukijatutkimukseen on tärkeää. Lomakkeen teko oli myös kohtuullisen helppoa, sillä käytin pohjana vanhaa kyselyä. Joidenkin kysymysten muokkaus ja uusien kysymysten miettiminen oman tutkimukseni kannalta vei toki aikaa. Testasin lomaketta useita kertoja ennen sen julkaisemista: testaajina toimivat niin Suunnistusliiton työntekijät, osa Suunnistusliiton viestintäryhmän jäsenistä sekä omat vanhempani. Sain kaikilta hyviä vinkkejä ja neuvoja, joiden perusteella muokkasin joitakin lomakkeen kohdista harkintani ja päätoimittajan mielipiteen perusteella. Lomake oli myös tuttu Suunnistajan lukijoille, sillä osa nykyisis-

tä lukijoista todennäköisesti vastasi kyselyyn myös vuonna 2006. Osa kysymyksistä oli Webropol-lomakkeessa hyppykysymyksiä, jolloin vastaajat eivät joutuneet tekemisiin itselleen epärelevanttien kysymysten kanssa. Näin kysymysten määrä myös hieman väheni – kysymyksiä lomakkeessa oli yhteensä 37, joista 35 oli tilaajille ja 31 ei-tilaajille.

Osa valmiista vastausvaihtoehdoista oli samoja kuin vuonna 2006. Tein alustavat kysymykset ensin itse, ja sen jälkeen mietimme kysymyksiä ja niiden sanamuotoja yhdessä lehden päätoimittajan kanssa. Julkaisin kyselyn Webropol-lomakkeella samaan aikaan lehden ilmestymisen kanssa, jotta vastausaika olisi molemmissa sama. Suurimpaan osaan kysymyksistä tein valmiit vastausvaihtoehdot, joiden määrä vaihteli kysymyksittäin. Kolmessa kysymyksessä oli viisi vastausvaihtoehtoa, joista yksi oli ”kohtalainen”, Suunnistaja-lehden vakiopalstoja arvioivassa kysymyksessä vastausvaihtoehtoja oli kuusi, sillä mukana oli vaihtoehto ”en tunne kyseistä palstaa” ja neljässä kysymyksessä oli neljä valmiista vastausvaihtoehtoa. Päädyimme päätoimittajan kanssa vastausvaihtoehtoja miettiessämme siihen, että vaihtoehdoissa ei ollut yhtä kysymystä lukuun ottamatta kovin neutraaleja vaihtoehtoja. Suunnistajilla usein on mielipide asioista, eivätkä he arkaile mielipiteensä esittämistä. Näin ollen halusimme vastaajien ottavan kantaa myös kyselyssä. En usko, että neutraali vaihtoehto olisi vaikuttanut olennaisesti kyselyn vastauksiin.

Kyselyn alkuun sijoitin helppoja kysymyksiä, kuten Vallikin (2001, 104–105) suosittelee. Ensimmäiset kymmenen kysymystä käsittelivät ikää, asuinpaikkaa, perhettä, koulutusta ja harrastamista. Kysymykset 11–18 koskivat Suunnistaja-lehden tilaamista ja lukemista. Seuraavat neljä kysymystä käsittelivät mainontaa ja sykemittarin käyttöä. Sykemittareita koskevat kysymykset olivat lomakkeessa mukana Suunnistusliiton yhteistyökumppanin, muun muassa sykemittareita valmistavan Garminin toiveesta. Garmin myös tarjosi arvonnän pääpalkinnon. Suunnistaja-lehden ominaisuuksia käsitteleviä kysymyksiä olivat loput 14 kysymystä. Viimeinen kysymys ei oikeastaan ollut kysymys, vaan siinä annettiin mahdollisuus muun palautteen antamiseen toimitukselle.

4.1.2 Puolistrukturoitu ryhmähaastattelu

Halusin tutkimukseen lomakkeen täydentäjäksi ryhmähaastattelun. Ajattelin, että ryhmähaastattelun avulla on mahdollista saada lisää tietoa lehden ulkonäköön ja sisältöön liittyvistä asioista. Ajatuksena myös oli, että lomakkeella voin kerätä ensin laajemman aineiston ja tarkentaa tuloksia pienemmässä aineistossa (Hirsjärvi & Hurme 2008, 39).

Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 35) mukaan haastattelu on ennalta suunniteltua ja päämäärätietoista toimintaa, joka tähtää informaation keräämiseen. Haastattelu sopii tilanteisiin, joissa esimerkiksi halutaan selventää vastauksia, syventää saatavia tietoja ja tehdä lisäkysymyksiä. Haastattelussa toki on huonotkin puolensa: haastattelu vaatii haastattelijalta taitoja ja kokemusta, haastattelu vie aikaa, haastateltavasta ja haastattelijasta voi tulla aineistoon virhelähteitä, haastattelusta tulee kustannuksia ja haastattelun analysointi, tulkinta ja raportointi voivat olla ongelmallisia, jos valmiita malleja ei ole tarjolla.

Hirsjärvi ja Hurme (2008, 103–104) muistuttavat, että teemahaastattelussa on myös mahdollista puuttua heti mahdollisiin väärinkäsityksiin ja lisäkysymyksillä pyrkiä oikeasemaan tiedonantoa. Heidän mielestään myös teema-alueet ja kysymyksetkin pitäisi hahmotella siten, että tarvittava tieto saadaan tutkimuksesta. Haastattelutilanteessa teemaluetteloilla varmistetaan keskustelun kohdentuminen oikeisiin ja keskeisiin asioihin. Tilaa pitää jättää kuitenkin myös tilanteesta syntyville kysymyksille, joiden perusteella teemaluettelo voi seurata eri järjestyksessä kuin oli tarkoitus.

Ryhmähaastattelussa on myös haasteita: kaikki kutsutut eivät välttämättä tulekaan paikalle – tämä tosin voi olla ongelma myös yksilöhaastatteluissa; ryhmän dynamiikka vaikuttaa siihen, kuka puhuu ja mitä sanotaan; ryhmäkeskustelun purkaminen saattaa olla haastavaa, sillä voi olla vaikeaa päätellä, kuka milloinkin puhuu. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 63.)

Haastattelumenetelmäksi valitsin lopulta puolistrukturoidun haastattelun eli teemahaastattelun, sillä se oli näkemykseni mukaan paras tämäntyyppiseen haastattelutilanteeseen, jossa haetaan lisätietoja jostakin tietystä aiheesta. Ajattelin myös, että ryhmähaastattelun saattaisi sopia parhaiten haastattelumalli, jossa kysymykset ovat samat molemmille

ryhmille, mutta vastauksia ei ole sidottu tiettyihin vastausvaihtoehtoihin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47.) En halunnut sitoa haastattelua mihinkään tarkkaan muotoon, mutta kaipasin kuitenkin jonkinlaista runkoa haastatteluiden tueksi. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teema-alueet on määritetty ennalta (Eskola & Vastamäki 2001, 26–27).

Ryhmähaastatteluun päädyin muutamasta syystä. Ensimmäinen oli aika: ryhmähaastattelussa tietoa saadaan nopeasti ja samanaikaisesti monelta vastaajalta (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 47). Toinen oli kustannus: ryhmähaastattelu oli halvempaa tehdä kuin monta yksilöhaastattelua, sillä ehdin päivän aikana tehdä muita töitä haastatteluiden lisäksi. Koin ryhmähaastattelun etukäteen myös helpommaksi tehdä kuin yksilöhaastattelut.

Päätin jo etukäteen, että käsittelen haastattelumateriaalit teemoittelemalla, eli jäsentämällä aineistoa teemojen mukaisesti (Eskola & Vastamäki 2001, 40–42). Teemoittelussa aineisosta nousee esiin piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. Esiin nousevat asiat voivat pohjautua haastattelun teemoihin, mutta muidenkin teemojen syntyminen on mahdollista (Hirsjärvi & Hurme 2008, 173). Valitsin tämän lähtökohdan siksi, että se tuntui parhaalta vaihtoehdolta yhteisten piirteiden löytämiseen. Kun keskustelu koski Suunnistaja-lehden sisältöä ja ulkoasua, ajattelin, että yhteisiä piirteitä löytyy varmasti. Toivoin myös, että haastatteluvastaukset tukisivat osaltaan lomaketutkimuksesta saatuja vastauksia, sillä silloin vahvistuisivat vielä sieltä nousseet toiveet ja ajatukset. Näin tapahtuikin, ja mielestäni haastattelut toimivat hyvin kyselyvastausten vahvistajana.

4.2 Toteutus ja menetelmien arviointi

4.2.1 Lomakekyselyn onnistuminen

Olen tyytyväinen Webropol-lomakkeeseen, mutta en lehdessä julkaistuun versioon kyselylomakkeesta. Lomake (liite 1) julkaistiin Suunnistaja-lehden numeron 5/2011 välissä. Käytin aikaa lomakkeen taittoon ja ohjeistuksen tekemiseen, ja pyrin pitämään lomakkeen täsmälleen samanlaisena sisällön ja kysymysten järjestyksen suhteen kuin nettilomakkeessa. Tässä onnistuinkin mielestäni hyvin, mutta lomakkeen sijoittelu lehdessä meni täysin pieleen. Olin ajatellut, että lomake voisi olla oma yhtenäinen pakettinsa

jossain kohti lehteä, mieluiten keskiaukeaman ympärillä. Näin se olisi helppo irrottaa lehdestä ilman, että jutut kärsivät. Vuonna 2006 lomake oli sijoitettu keskiaukeamalle. Tällä kertaa pakettia kuitenkin sekoitti lehteen keskiaukeamalle myyty mainos. Mainos- tulot ovat tärkeitä, joten sikäli oli aivan ymmärrettävää, että kyselyn sijoittelu jousti rahälähteen tieltä. Suunnitelma B oli sijoittaa kysely keskiaukeaman yhteyteen niin, että mainokset ympäröivät kyselyä, jolloin koko paketti – kysely ja mainokset yhdessä – on helppo irrottaa lehdestä juttujen kärsimättä. Taittovaiheessa laskelmat eivät kuitenkaan menneet oikein, jolloin lopputuloksena oli sekasotku, jossa edes keskiaukeamalle tarkoitettu mainos ei ollut keskiaukeamalla. Uskoisin, että osa lukijoista jätti vastaamatta kyselyn sekavan sijoittelun takia.

Lomakkeen pituus painetussa lehdessä oli neljä sivua. Vallin (2001, 100–105) mukaan usein jo viisi sivua on maksimi, sillä sen pidempiin lomakkeisiin vastaajat usein kyllästyvät. Pituus ei onneksi sinänsä ollut ongelma omassa kyselyssäni. Pyrin myös kiinnittämään huomiota lomakkeen ja kysymysten selkeyteen ja loogisuuteen sekä vastausohjeisiin niin nettikyselyssä kuin painetussa versiossa. Toisaalta en voi olla täysin varma, miten vastaajat kokivat kysymykset.

Huomasin lomakkeen käytössä sekä huonoja että hyviä puolia. Toivoin, että vastausten määrä olisi ollut suurempi. Lehdessä oli samaan aikaan myös tilaajakampanja, ja lehti lähti yhteensä 7901 henkilölle. Tähän määrään nähden vastausten määrä, 497, oli itseleni hieman pettymys. Kysely oli kuitenkin helppo toteuttaa ja vastauksia tuli ympäri Suomea. Kirjoitin lukijatutkimuksesta myös Suunnistusliiton blogiin ja julkaisin aiheesta nettiuutisen liiton sivuilla. En usko, että mainostamisella oli kovin suurta merkitystä vastausten määrän kannalta.

4.2.2 Ryhmähaastatteluiden onnistuminen

Haastateltavat valitsin Kainuun rastiviikon osallistujalistalta satunnaisotannalla. Rajasin osallistujista ensin pois kaikki alle 20-vuotiaat, samoin suunnistuksen eliittisarjoihin osallistujat. Rajaukset tein, koska haastattelupäivät olivat rastiviikon välipäivinä, jolloin oli eliittisarjojen kisoja. Nuoret rajasin pois päätoimittajan ehdotuksesta. Olin jo aiemmin päättänyt, että haastateltavia on kymmenen. Näin sain tehtyä kaksi ryhmää, joissa

molemmissa olisi viisi osallistujaa. Ajattelin, että viisi haastateltavaa ei vielä ole liikaa, mutta kuitenkin riittävästi tietojen keräämiseen ja mielipiteiden rikkauteen. Haastateltavien määrästä ei ole mitään tarkkaa ohjetta, vaan esimerkiksi Hirsjärvi ja Hurme (2001, 58) kehottavat valitsemaan niin monta kuin on tarpeellista. Lukijatutkimuksessa haastattelujen tarkoitus oli syventää jo saatuja tietoja sekä perehtyä hieman tarkemmin siihen, mikä Suunnistajassa on hyvää ja huonoa. Näin ollen en myöskään halunnut haastatteluille liian suurta merkitystä.

Satunnaisotannassa käytin apuna Excel-ohjelmaa, joka teki valinnan puolestani. Poimin otokseen 50 suunnistajaa, 25 naista ja 25 miestä, siltä varalta, että joku kieltäytyy. Poimittujen yhteystiedot etsin Suunnistusliiton IRMA-tietokannan ja Eniron avulla. Koska aikaa oli vähän, soitin haastatteluun valikoiduille ja kysyin heidän halukkuuttaan osallistua Suunnistaja-lehden kehittämiseen. Lähetin suostuneille vielä vahvistussähköpostin, jossa kerroin ajan, paikan ja ohjeet valmistautumiseen. Liitin sähköpostiin myös haastattelupaikan kartan, jotta kaikki löytäisivät mahdollisimman helposti perille.

Haastattelun teemat päätin osaksi kyselylomakkeen perusteella, osaksi sen mukaan, mistä halusin tietää enemmän. Kävin kysymykset pikaisesti läpi päätoimittajan kanssa. Hirsjärvi ja Hurme (2001, 72–73) muistuttavat, että esihaastatteluja tulisi tehdä useampia ja että niitä pitäisi tehdä useassa vaiheessa. Itse tein kolme koehaastattelua, joita tosin en tehnyt ryhmähaastatteluina. Muokkasinkin teemaluetteloa (liite 2) ja aika-arvioita koehaastatteluiden perusteella.

Haastattelupaikka on olennainen tekijä haastattelun onnistumisessa. Paikan tulisi olla rauhallinen ja muuten virikkeetön (Eskola & Vastamäki 2001, 26–27). Pysin ottamaan tämän huomioon haastattelupaikan suhteen. Haastattelupaikka valikoitui melko luontevasti hotellini kokoustilaksi, sillä hotelli oli Kainuun keskustassa, helposti löydettävissä ja saavutettavissa kaikille haastateltaville. Olin varmistanut paikan rauhallisuuden ja hiljaisuuden hotellista etukäteen. Huone todella oli rauhallinen – hotellin saunaosastolla sijainneen kokoustilan läheisyydessä ei siihen aikaan päivästä liikkunut muita ihmisiä. Huoneessa oli valmiiksi järjestetty pöytä, jonka ympärille kaikki haastateltavat mahtuivat hyvin. Ennen varsinaisen haastattelun alkua haastateltavat saivat kahvia ja hieman aamupalaa. Samalla saatoimme jutella muista asioista ennen varsinaisen haastattelun

alkua. Haastateltavat täyttivät jutustellessamme myös taustatietolomakkeen (liite 3), jossa kysyin henkilötietojen lisäksi Suunnistaja-lehden lukutottumuksista. Alussa oli myös aikaa selata Suunnistajan numeroa 5/2011, sillä suurin osa kysymyksistä koski sitä numeroa.

Haastatteluiden onnistumista on vaikea arvioida. Todennäköisesti tein virheitä, joista Hirsmäki ja Hurme (2001, 124) varoittavat: aloitukset ja lopetukset saattoivat olla liian lyhyitä ja töksähteleviä; ensimmäisessä haastattelussa saatoin seurata liian tarkasti teemaluetteloa, vaikka tietoisesti pyrin välttämään sitä; saatoin myös puhua hermostuksisani liikaa, vaikka yritin kaikin tavoin välttää myös sitä. Epämukavuutta saattoi haastateltaville aiheutua siitä, että olin haastatteluiden aikaan Suunnistaja-lehden toimittaja. Mielenpitoita ja vastauksia tuli kyllä kiitettävästi, mutta en voi olla varma, oliko haastateltavilla jonkinlainen sordiino kuitenkin käytössä. Haastattelun alussa tein selväksi, että en ole paikalla toimittajana, vaan lukijatutkimuksen tekijänä. Toisessa haastatteluista haastateltavat päätyivät keskustelemaan sellaisistakin Suunnistaja-lehden ulkoasuun liittyvistä seikoista, joita en suoraan kysynyt, kun taas toisessa seurasimme teemaluetteloa tarkemmin.

5 Kuka Suunnistaja-lehteä lukee?

Tässä luvussa esittelen perustietoja lomaketutkimuksen vastaajista. Käyn läpi, ketkä Suunnistajaa lukevat ja tilaavat, mistä syystä ja miten he arvioivat lehden palstoja, sisältöjä ja ominaisuuksia. Kerron myös suurimmat syyt siihen, miksi Suunnistajaa ei tilata. Vertaan tuloksia vuoden 2006 lukijatutkimuksen tuloksiin niiltä osin kuin vertailu on mahdollista.

5.1 Perustietoja tutkimuksesta

Vastauksia kyselyyn tuli sähköisesti ja postitse 497 kappaletta, joista ei-tilaajilta 101. Vastaajista kymmenen ei kertonut, ovatko he tilaajia vai eivät. Vastausten määrää voi pitää kohtuullisena, vaikka edelliseen lukijakyselyyn vastauksia tulikin 300 enemmän. Vastausaikaa oli tällä kertaa vähemmän – vain 24 päivää. Vuonna 2006 vastausaikaa oli hieman alle kaksi kuukautta. Myös kyselyn ajankohta saattoi vaikuttaa vastausten määrään: edellisen kerran kysely toteutettiin marras–joulukuussa, kun se nyt oli touko–kesäkuussa, jolloin suunnistajien kisakausi oli jo alkanut. Tutkimusten tulokset ovat kuitenkin vertailtavissa keskenään, sillä vastaukset ovat samansuuntaisia molemmissa. Suurta muutosta lukijoiden näkemyksissä ei vastausten perusteella ole tapahtunut.

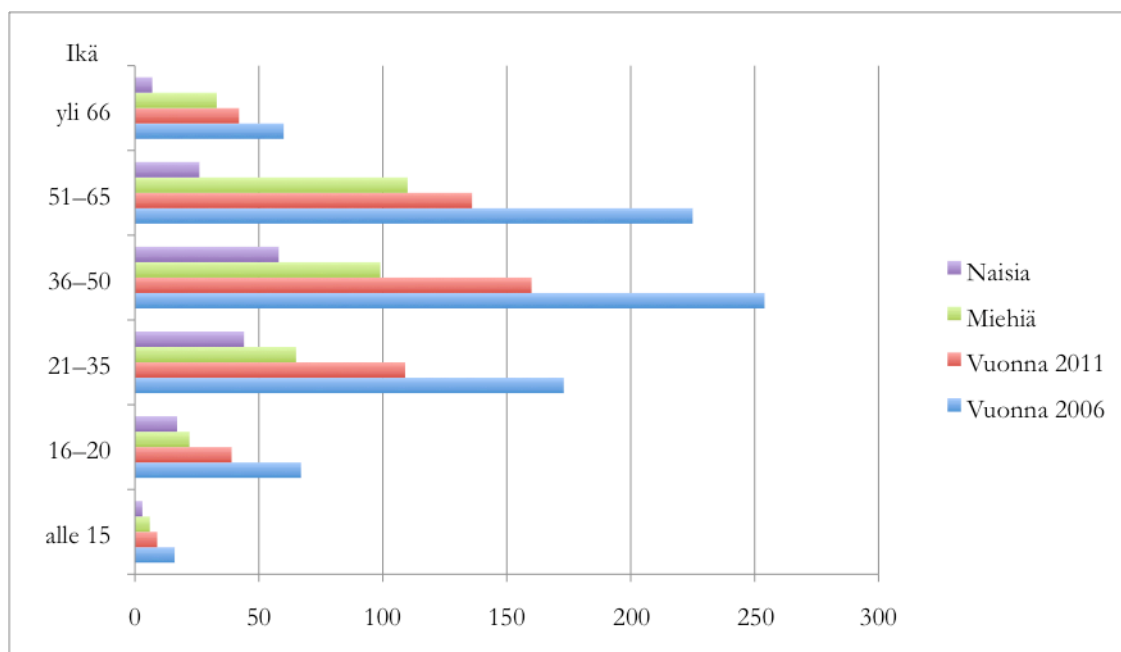
Lomakkeen kanssa samassa numerossa (5/2011) oli tilaajakampanja, ja lehti lähti yhteensä 7900 henkilölle, tilaajat mukaan lukien (Partanen 2011). Vastausprosentti oli siis 6,29. Toisaalta kuten Mykkänen (1998, 179) muistuttaa, niin lehden välissä lähetettyyn kyselyyn saadaan yleensä vastaus pieneltä osalta lukijoita. Myös Valli (2001, 101) toteaa, että vastausprosentti jää usein postikyselynä tehdyssä tutkimuksessa alhaiseksi. Vastamiseen saattoi myös vaikuttaa, että vuoden 2006 tutkimuksesta poiketen lomakkeessa ei tällä kertaa ollut valmiiksi maksettua postimaksua. Yleispätevästi riittävää vastausprosenttia on vaikea määrittää, sillä kohtuullinen tai tyydyttävä vastausprosentti riippuu vastaajajoukosta ja kyselyn aihepiiristä (KvantiMOT 2011).

Vastaajien kesken arvottiin pääpalkintona Garmin Forerunner 210–GPS -sykemittari sekä kymmenen erilaista tuotepalkintoa, jotka varmistuivat, kun tutkimus oli jo tehty. Vuonna 2006 palkintoina oli Suunto t6-rannetietokone, Silja Line -risteilylahjakortti ja

Suunnistaja-lehden tuotteita. Kyselyihin liitetyt arvonnat usein kasvattavat vastaajien määrää (Mykkänen 1998, 179).

5.2 Perustietoja vastaajista

Suurin osa lomaketutkimukseen vastanneista oli miehiä: 68,4 prosenttia (n=335). Naisia vastaajista oli 31,6 prosenttia (n=155). Näin ollen seitsemän vastaajaa ei vastannut kysymykseen sukupuolesta.

Kuvio 1. Lukijatutkimukseen vastanneiden jaottelu ikäryhmittäin sekä sukupuolen mukaan. Vertailun vuoksi mukana on vuoden 2006 ikäryhmäjaottelu

Vastaajia oli kaikista ikäluokista – alle 15-vuotiaista yli 66-vuotiaisiin (kuvio 1). Suurin ikäryhmä oli 36–50-vuotiaat, joita oli 160 kappaletta eli 32,3 prosenttia vastaajista. Toiseksi suurin ikäryhmä oli 51–65-vuotiaat (27,5 prosenttia). Suurin osa vastaajista, 59,8 prosenttia, sijoittui ikäryhmään 36–65 vuotta. Ikäryhmät ovat pysyneet vuoteen 2006 verrattuna samanlaisina: silloinkin suurin ikäryhmä vastaajissa oli 36–50-vuotiaat (31,9 prosenttia). Lehti näyttäisi selkeästi olevan miesten lehti, vaikka tutkimuksen vastaukset eivät suoraan kerrokaan lukijoiden sukupuolijakaumaa.

Ei-tilaajissa suurin ikäluokka oli 21–35-vuotiaat (40,6 prosenttia). Naisissa suurin ikäluokka oli 36–50-vuotiaat (37,4 prosenttia) ja miehissä 51–65-vuotiaat (32,8 prosenttia).

Lukijatutkimukseen vastanneista suurin osa oli yliopiston käyneitä, 47,1 prosenttia. Ammattikorkeakoulun oli käynyt 11,4 prosenttia, joten korkeakoulutettuja vastaajista oli suurin osa. Tulokset ovat linjassa esimerkiksi Jukolan viestiin osallistuneiden kanssa: Jukola 2010 -tutkimuksen mukaan Jukolan viestiin vuonna 2010 osallistuneista 54 prosentilla oli ammattikorkeakoulututkinto tai ylempi (Suomen Suunnistusliitto 2010).

Vakituisessa työsuhteessa oli 55,4 prosenttia vastaajista. Opiskelijoita oli 15,5 prosenttia ja eläkeläisiä 16 prosenttia. Suurin osa työssäkäyvistä oli ammatiltaan toimi- tai virkahenkilöitä (40 prosenttia).

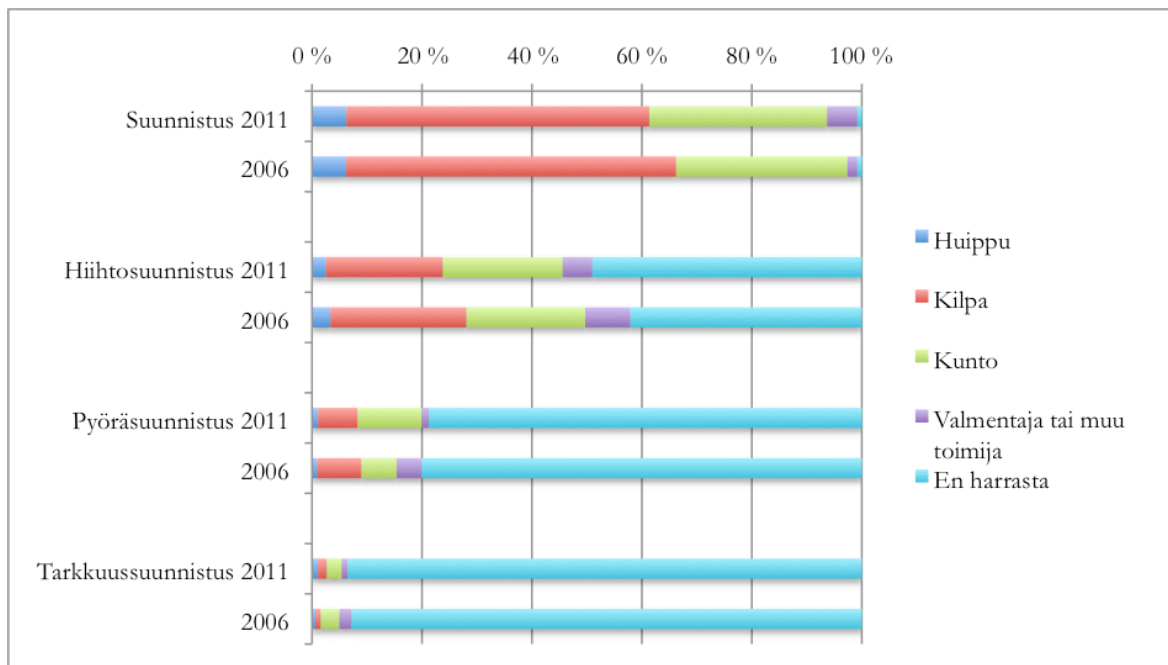
Keskimäärin vastaajien talouksissa asui joko kaksi henkilöä (36,2 prosenttia) tai kolme- tai neljään henkilöä (36,2 prosenttia). Alle 15-vuotiaita ei suurimmassa osassa talouksia ollut (65,9 prosenttia).

Vastaajista lähes jokainen ilmoitti harrastavansa suunnistusta eri tasoilla (99,3 prosenttia). Hiihtosuunnistajia oli 51 prosenttia, pyöräsuunnistajia 21,3 prosenttia ja tarkkuussuunnistajia 6,5 prosenttia. Vastaukset heijastavat sitä todellisuutta, että suunnistus on lajeista suosituin. Osa suunnistajista ei pidä hiihto-, pyörä- tai tarkkuussuunnistusta edes suunnistuksena.

Suunnistuksen harrastajista valtaosa ilmoitti harrastavansa suunnistusta kilpatasolla (55,1 prosenttia). Kilpatason harrastajien suuri määrä selittyy sillä, että suunnistuksessa kilpailu on suurimmalle osalle koko harrastuksen suola. Erilaisia suunnistuksen rankisarjoja, eli kilpasarjoja iän mukaan, laskettiin 35 kappaletta vuonna 2011 (Suomen Suunnistusliitto 2011). Ikäryhmästä 51–66-vuotiaat lähes 50 prosenttia ilmoitti harrastavansa suunnistusta kilpatasolla. Kaikista vastaajista kuntotasolla suunnistusta harrasti 32,4 prosenttia vastaajista. Naisvastaajissa kuntotasolla harrastavia oli kuusi prosentti enemmän kuin miehissä.

Kun verrataan vastaajien harrastamista vuoden 2006 taulukkoon, nähdään, että kuntotasolla suunnistusta harrastavien määrä on hieman kasvanut (kuvio 2). Suunnistuksen harrastajia on paljon, mutta Suunnistaja-lehti on perinteisesti ollut enemmän kunto-

suunnistajia aktiivisemmän harrastajajoukon lehti. Kyselystä saaduissa vastauksissa heijastuu todennäköisesti myös suunnistuksen suosion kasvu kuntoilulajina, mistä kertoo esimerkiksi se, että Jukolan viesti oli vuonna 2011 Suomen suurin aikuisten harrasteliikuntatapahtuma (Hevoskuuri.fi 2011).

Kuvio 2. Vastaajien suunnistusharrastaminen vuonna 2011 ja 2006

Kuntotasolla harrastajia oli eniten hiihto-, pyörä- ja tarkkuussuunnistuksessa vuonna 2011. Näistä ainoastaan hiihtosuunnistuksessa kilpatasolla lajia harrastavia oli yhtä paljon kuin kuntotasollakin.

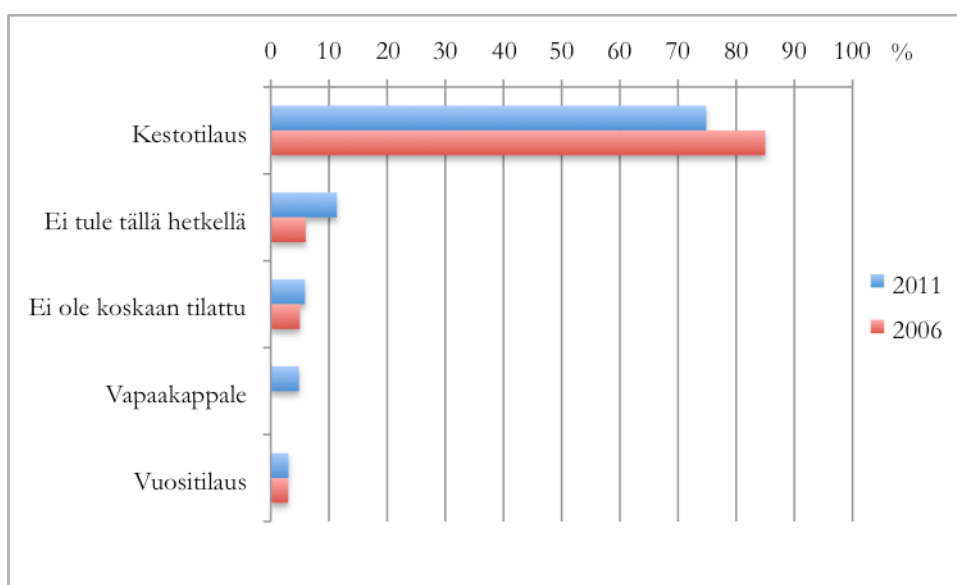
Suunnistajat ovat urheilullista porukkaa. Vastaajista 493 kertoi harrastavansa suunnistuksen lisäksi jotain muutakin. Hiihtoa eri tavoin ilmoitti harrastavansa 69,9 prosenttia vastaajista. Juoksua tai lenkkeilyä harrasti 53,9 prosenttia ja pyöräilyä 34,2 prosenttia. Muista liikuntamuodoista suosituinta oli jumppa ja kuntosali (23,7 prosenttia).

Tutkimuksessa kysyttiin myös, mitä muita liikuntalehtiä vastaajat aktiivisesti lukevat. Suurin osa vastaajista, 68,3 prosenttia, ilmoitti lukevansa Juoksija-lehteä. Muita luettuja olivat Latu&Polku (25,1 prosenttia) ja Urheilulehti (14,2 prosenttia). Ruotsalaista Suunnistaja-lehden vastinetta Skogssportia vastaajista ilmoitti lukevansa 11,2 prosenttia,

mikä on hieman yllättävää, sillä Skogssportia on muulloin saadussa palautteessa pidetty usein Suunnistaja-lehteä parempana.

5.3 Suunnistaja-lehden seuraaminen ja tilausmuoto

Suurin osa (74,8 prosenttia) lukijatutkimukseen vastanneista oli Suunnistajan kestotilaa-
jia. Vastaajista lehteä ei tällä hetkellä tilannut 11,4 prosenttia ja 5,9 prosenttia ei ollut
koskaan tilannutkaan. Verrattuna vuoteen 2006 kestotilausten määrä on vähentynyt ja
samalla ei-tilaajien määrä on hieman kasvanut (kuvio 3). Tämä sopii yhteen sen kanssa,
että Suunnistaja-lehden tilausten määrä on vähentynyt vuosittain.

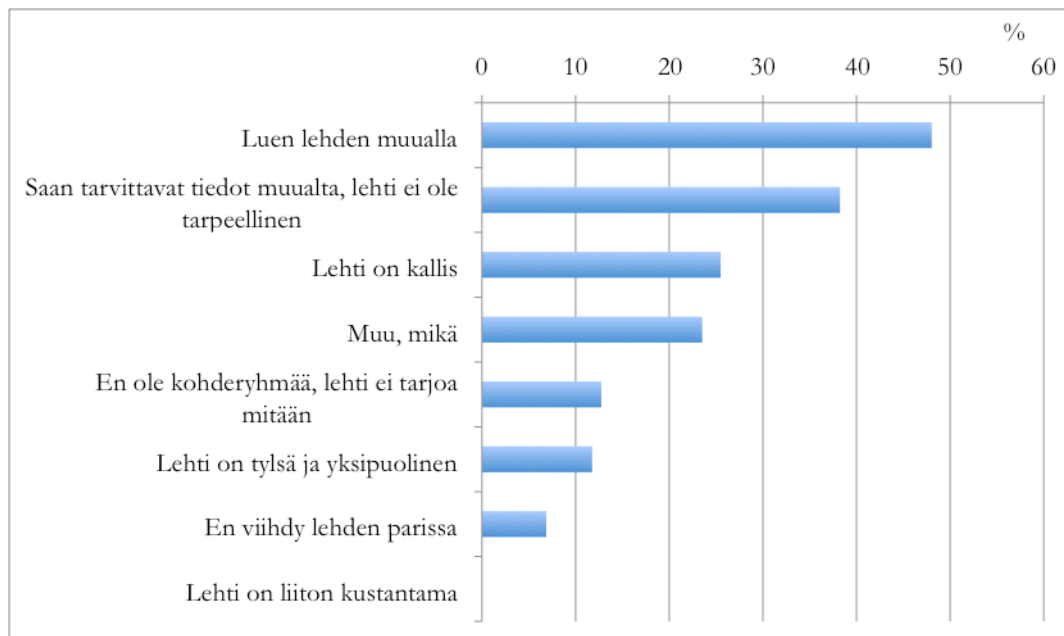
Kuvio 3. Lehden tilausmuoto vastaajien kesken vuonna 2011 ja 2006

Tilaa-
jista 78 prosenttia ilmoitti lukevansa jokaisen Suunnistaja-lehden numeron. Tilaa-
jista vain 1,4 prosenttia ilmoitti lukevansa joitakin numeroita vuodessa. Ei-tilaajista jo-
kaisen numeron luki 7,5 prosenttia ja joitakin numeroita vuodessa ilmoitti lukevansa
9,9 prosenttia. Sellaisia, joiden talouteen ei ollut tilattu Suunnistajaa ja jotka eivät luke-
neet yhtään numeroa vuodessa, oli vastaajissa 3,2 prosenttia.

Tutkimuksessa kysyttiin syitä siihen, miksi lehteä ei tilattu (kuvio 4). Vastausvaihtoeh-
toina oli kahdeksan eri väittämää, joista yksi oli avoin vaihtoehto ”muu, mikä”. Kysy-
mys oli Webropol-lomakkeessa hyppykysymys, eli vain sellaiset, jotka aiemmin olivat
vastanneet olevansa lehden ei-tilaajia, saattoivat vastata kysymykseen.

Suurin osa (48 prosenttia) sanoi tilaamattomuuden syyksi sen, että lukee lehden muualla, esimerkiksi kirjastossa, vanhemmilla tai kavereilla. Vaikka lehteä ei siis tilattaisikaan, niin osa lukee sen silti. Jos lehdelle halutaan lisää tilaajia, niin mahdollisuus halvempiin rinnakkaistilauksiin voisi sellaisia tuoda. Myös vuonna 2006 suurin syy tilaamattomuuteen oli, että lehti luettiin jossain muualla.

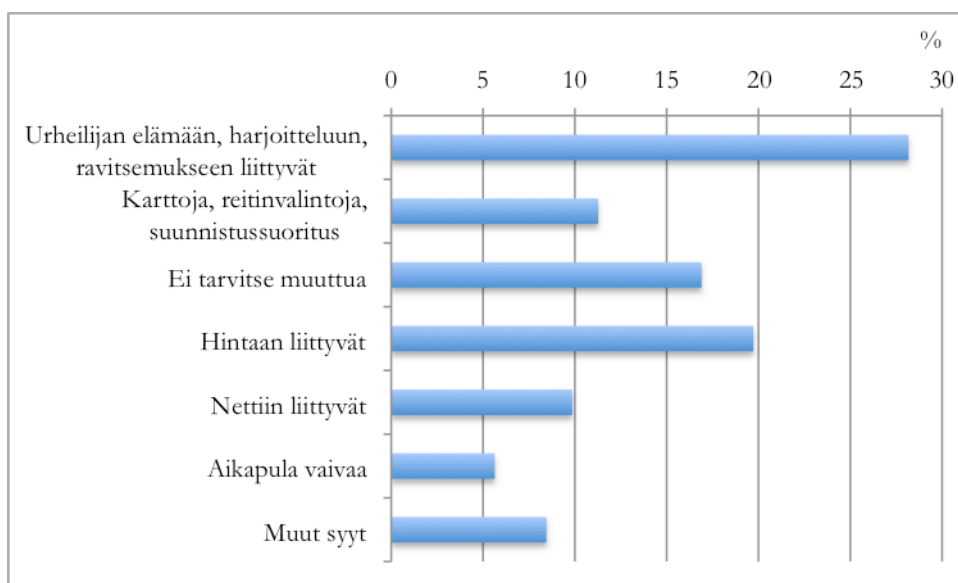
Pienempi osa ei-tilaajista (38,3 prosenttia) koki saavansa tarvittavat tiedot paremmin jostain muualta, eikä lehti ollut heille tarpeellinen. Vain neljäsosa koki lehden olevan liian kallis. Yksittäisiä syitä tilaamattomuuteen olivat aikapula, säästölinja, halu pitää taukoa tilauksesta sekä lehden vähäinen markkinointi. Hieman yllättäen yksikään vastaajista ei sanonut syyksi sitä, että lehti on Suunnistusliiton kustantama, sillä kritiikki liittoa kohtaan on joskus suunnistuspiireissä melko railakastakin.

Kuvio 4. Syyt, miksi lehteä ei tilata

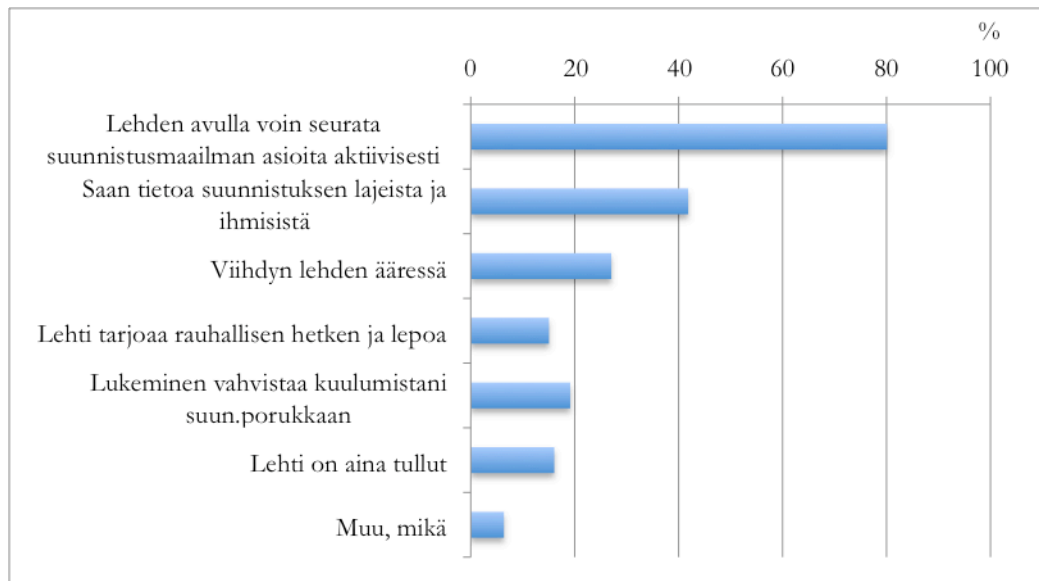
Ei-tilaajat pääsivät vastaamaan kysymykseen, miten lehden pitäisi muuttua, jotta he tilaisivat sen (kuvio 5). Kysymykseen sai vastata vapaasti. Ei-tilaajista suurimman osan (28,2 prosenttia) mielestä lehdessä pitäisi olla enemmän urheilijan elämään, harjoitteluun, ravitsemukseen ja valmennukseen liittyviä juttuja, lehden pitäisi olla ajankohtaisempi sekä kisaraporttien ja -analyysien pitäisi olla syvällisempiä, jotta he tilaisivat lehden. Kartat, reitinvalinnat ja suunnistussuoritukseen liittyvät asiat mainitsi 11,3 prosent-

tia, liian kalliin hinnan 19,7 prosenttia, nettiin liittyvät syyt (mm. ”Lehden pitäisi tarjota sisältöä, jota ei löydy netistä.”) 9,8 prosenttia ja muut sekalaiset syyt (mm. ”Se on nykyisin hieman liikaa sisäänlämpiävä. Sellainen, joka ei ole enää mukana aktiivisesti, jää vähän ulos. Ehkä näin pitää olla – tai sitten ei.”) mainitsi 8,4 prosenttia. Omaan aikapulaan vetosi 5,6 prosenttia. Huomioitavaa on, että 16,9 prosenttia totesi, ettei lehden tarvitse muuttua mitenkään – tilaaminen vain on syystä tai toisesta jäänyt tai sitten lehteä ei tilattaisi, vaikka se muuttuisikin. Nämä vastaajat eivät siis pidä Suunnistajaa tärkeänä itselleen.

Kuvio 5. Syyt, joiden muuttuessa lehti voitaisiin tilata

Kuviosta kuusi nähdään puolestaan syyt lehden tilaamiselle. Valmiita vastausvaihtoehtoja oli seitsemän, joista yksi oli ”muu, mikä”. Suurin syy lehden tilaamiseen oli, että lehden avulla voi seurata suunnistusmaailman asioita aktiivisesti (80,1 prosenttia). Toiseksi suurin syy oli, että lehden avulla saa tietoa kaikista suunnistuksen lajeista ja mielenkiintoisista ihmisistä (41,8 prosenttia). Suunnistaja-lehti koetaan siis tärkeäksi suunnistusasioiden seuraamisessa, vaikka nykyisin esimerkiksi kisatulokset tulevat lähes reaaliajassa nettiin. Netin kautta on myös mahdollista seurata GPS:n avulla suunnistajien etenemistä tietyissä kisoissa, esimerkiksi MM- ja SM-kilpailuissa, jolloin virheet ja onnistumiset paljastuvat heti. Suunnistajan tehtävänä on tarjota laajempaa näkemystä nettissä olevien tulosten, reittipiirrosten ja tietojen ohella. Lehdestä lukijat saavat taustoja urheilijoiden valmistautumisesta, tunnelmia kisapaikoilta ja tietoa Suunnistusliiton liikkeistä. Vastausten perusteella lehti onnistuu näissä tehtävissä vähintään kohtuullisesti.

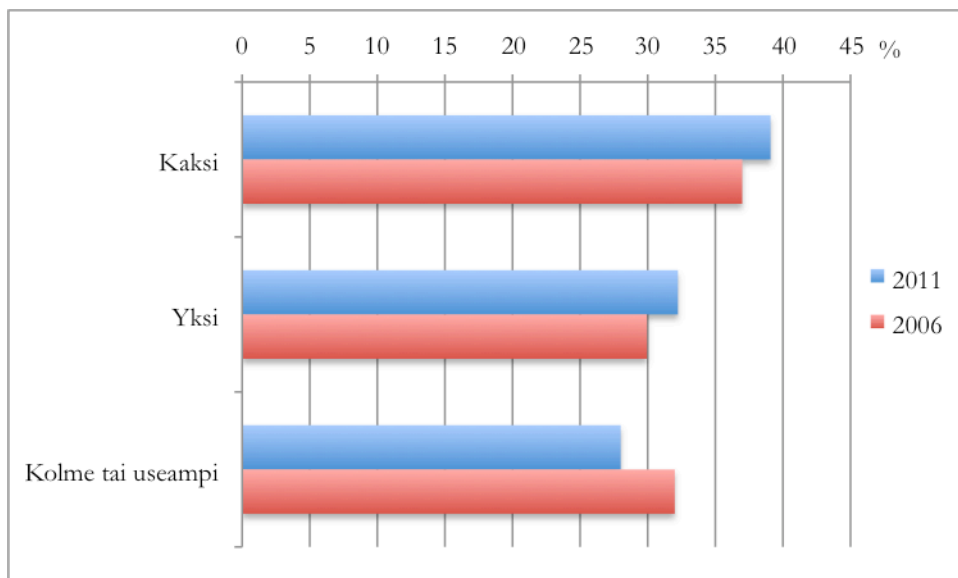
Kuvio 6. Syyt, miksi lehti tilataan

Yksittäisiä syitä tilaamiselle annettiin 25 kappaletta, ja niitä olivat esimerkiksi kilpailukutsujen ja muun kilpailuihin liittyvän infon lukeminen lehdestä, suunnistustaidon kehittämisen ja harjoitteluohjeet.

Aikaa Suunnistaja-lehden lukemiseen käytettiin kaikkien vastaajien keskuudessa keskimäärin noin tunti (38,5 prosenttia). Puolitoista tuntia käytti 18,8 prosenttia ja sitäkin enemmän 20 prosenttia vastaajista. Lähes 80 prosenttia vastaajista käytti siis lehden lukemiseen vähintään tunnin. Esimerkiksi Juoksija-lehden lukemiseen käytetään keskimäärin noin 70 ja Urheilulehden noin 60 minuuttia (KTM Kuluttaja kevät 2011).

Myös lähes puolet ei-tilaajista (45,9 prosenttia) käytti lukemiseen vähintään tunnin. Puoli tuntia tai vähemmän ei-tilaajista lehden lukemiseen käytti 54,2 prosenttia.

Taloutteen tulevaa lehteä luki kaikkien vastaajien keskuudessa keskimäärin kaksi henkilöä niin vuoden 2011 kuin vuoden 2006 lukijatutkimuksessakin (kuvio 7). Vuonna 2006 jaottelu oli kahdesta kohtaa erilainen: kun vuonna 2011 oli ”kolme–neljä” ja ”viisi tai enemmän”, vuonna 2006 oli ”kolme” ja ”neljä tai enemmän”. Kuvioon yhdistin kategoriat niin, että jäljelle jäi vain ”kolme tai useampi”.

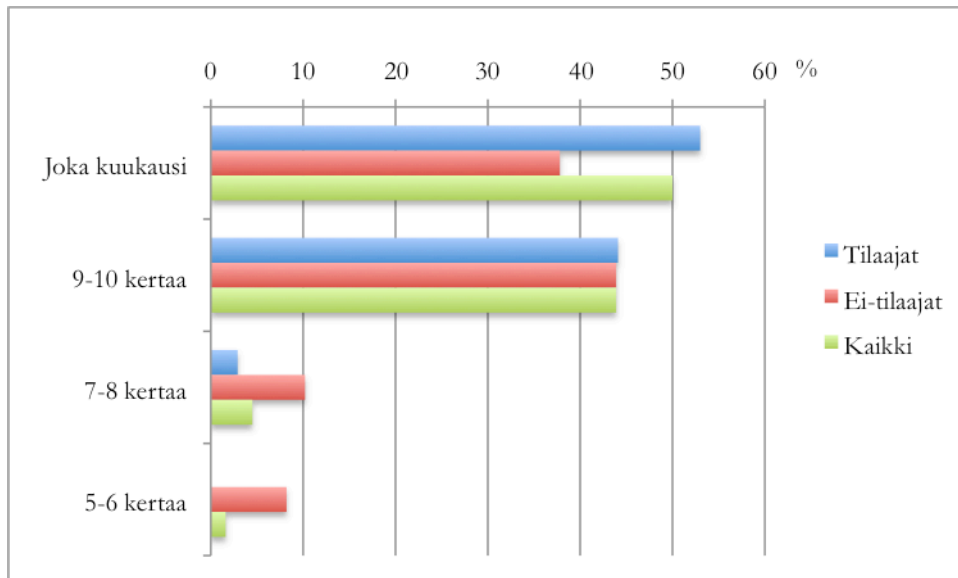

Kuvio 7. Kuinka moni henkilö lukee talouteen tulevaa Suunnistaja-lehteä

Suurimmalla osalla vastaajista lehti oli tullut yli kuusi vuotta (70,2 prosenttia). 3–5 vuotta lehteä oli tilannut 18,9 prosenttia ja 1–2 vuotta 11 prosenttia vastaajista.

Tutkimuksessa vastaajia pyydettiin kertomaan myös, mikä olisi lehden hyvä vuosittainen ilmestymistiheys (kuvio 8). Kysymys oli sikäli tärkeä, että Suunnistusliiton hallitus on miettinyt lehden ilmestymistiheyttä. Ehdotuksena on ollut, että lehti ilmestyisi nykyistä 10 kertaa harvemmin. Ehdotus on tehty Suunnistaja-lehden kustannusten pienentämiseksi. Puolet kaikista vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että hyvä lehden ilmestymistiheys olisi 12 kertaa vuodessa. Reilu 40 prosenttia vastaajista piti 9–10 kertaa vuodessa riittävänä. Tilaaajista peräti 53 prosenttia haluaisi lehden ilmestyvän joka kuukausi. Ei-tilaaajista suurin osa puolestaan koki, että hyvä ilmestymistiheys olisi 9–10 kertaa vuodessa (43,9 prosenttia).

Kysymyksen olisi toki voinut muotoilla niin, että ehtona olisi ollut tilaajahinnan pysyminen samana. Tällöin olisi voinut saada paremman kuvan siitä, millaisena lehden hinta-laatusuhdetta pidetään. Joka tapauksessa näyttäisi, että lehti on lukijoilleen tärkeä, eikä ilmestymistiheyttä pidä ainakaan harventaa.

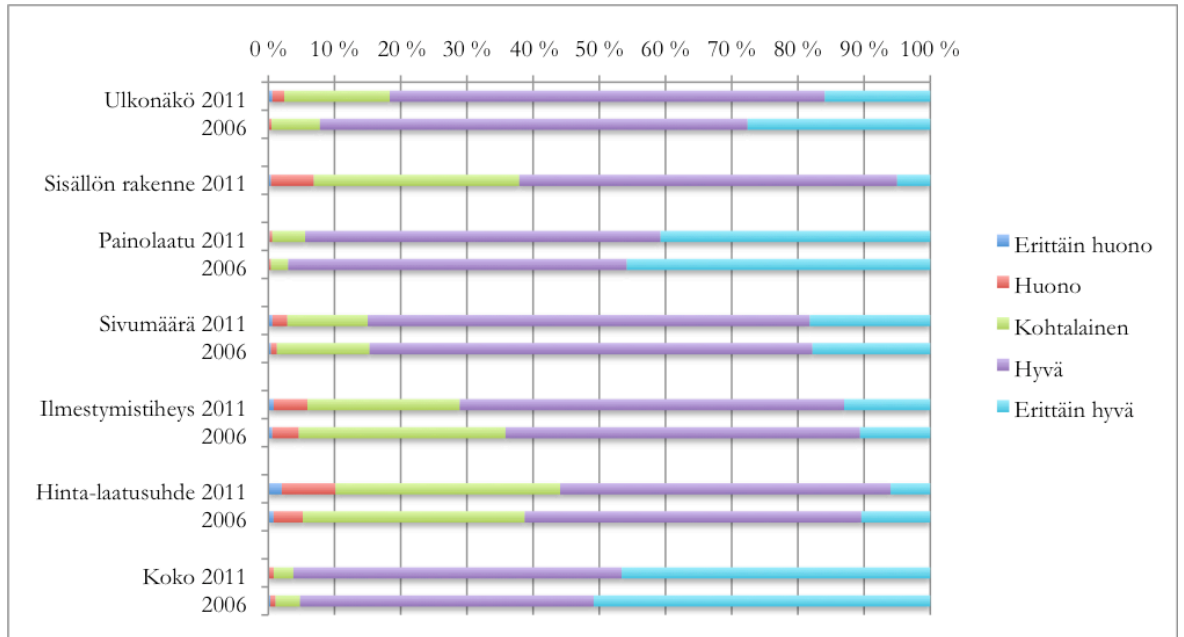
Kuvio 8. Hyvä lehden ilmestymistiheys

5.4 Lehden palstat ja ominaisuudet

Suunnistaja-lehden ominaisuuksista pyydettiin arvioimaan ulkonäköä, sisällön rakennetta, painolaatua, sivumäärää, ilmestymistiheyttä, hinta-laatusuhdetta ja kokoa (aikakauslehtimuoto) (kuvio 9).

Vastaajat pitivät hyvänä tai erittäin hyvänä erityisesti kokoa (96,3 prosenttia), painolaatua (94,3 prosenttia) ja sivumäärää (84,8 prosenttia). Kohtalaisia tai hyviä olivat ulkonäkö (82,1 prosenttia), sisällön rakenne (87,9 prosenttia), ilmestymistiheys (81,3 prosenttia) sekä hinta-laatusuhde (83,7 prosenttia). Vuoden 2006 tutkimukseen verrattuna suurin muutos on tapahtunut tyytyväisyydessä lehden ulkonäköön. Vuonna 2011 lähes 20 prosenttia vastaajista piti ulkonäköä erittäin huonona, huonona tai kohtalaisena, kun viisi vuotta sitten näin ajatteli alle 10 prosenttia vastaajista. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että lukijat eivät vielä ole ehtineet tottua vuoden 2010 alussa tehtyyn lehden ulkoasu-uudistukseen.

Myös tyytyväisyys hinta-laatusuhteeseen on hieman vähentynyt viiden vuoden takaisesta. Nyt noin kuusi prosenttia vastaajista piti sitä erittäin hyvänä, kun vuonna 2006 hieman yli kymmenen prosenttia oli sitä mieltä. Vuonna 2011 vastaajista kymmenen prosenttia piti hinta-laatusuhdetta huonona tai erittäin huonona, kun vuonna 2006 luku oli viisi prosenttia.

Kuvio 9. Lehden ominaisuuksien arviointi

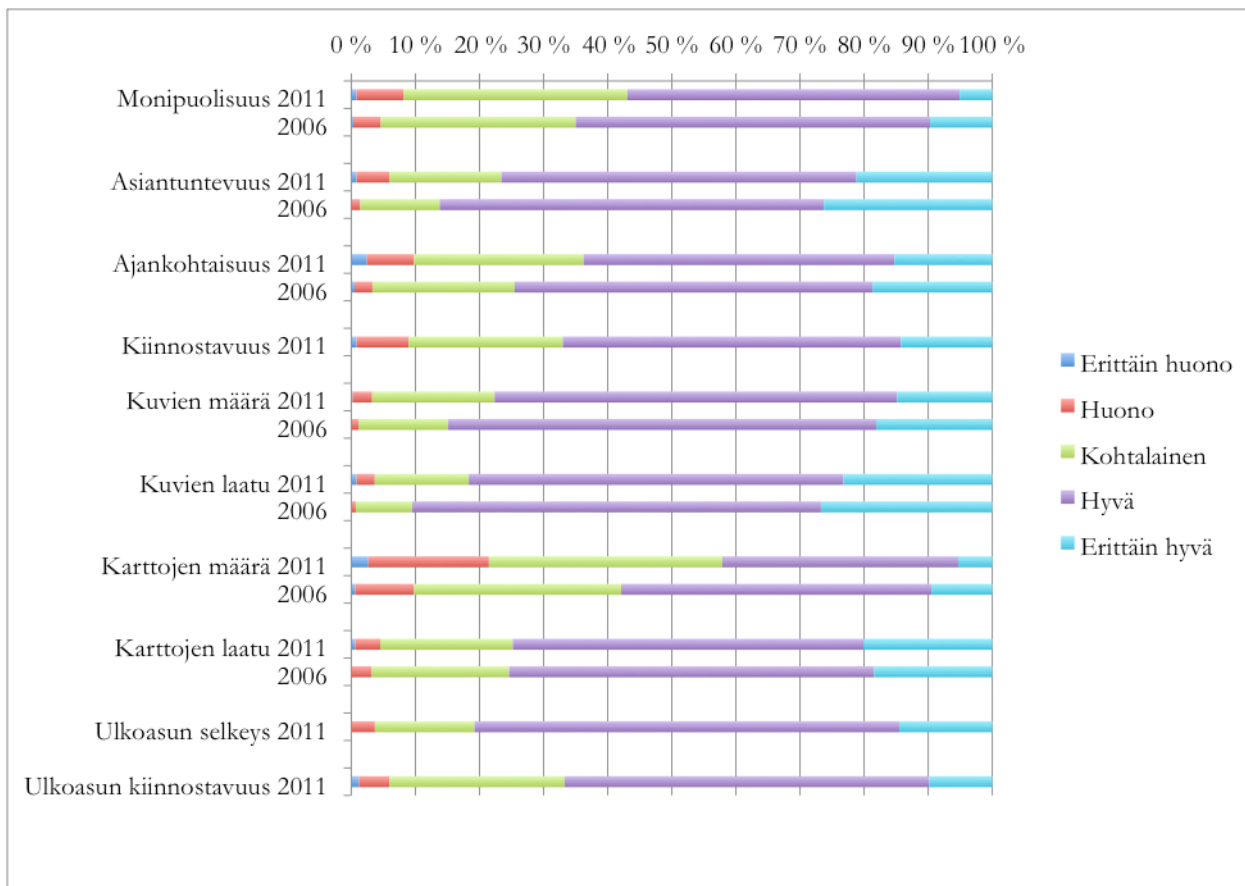
Vastaajien antama keskiarvo ominaisuuksille vuoden 2011 tutkimuksessa oli 3,9, kun asteikko oli 1–5 (1=erittäin huono, 5=erittäin hyvä). Vuonna 2006 keskiarvo oli hieman parempi, 4,0. Toisaalta vuonna 2006 ei kysytty lukijoiden mielipidettä sisällön rakenteesta. Lehden keskeisten ominaisuuksien välille ei siis ole syntynyt suurta eroa näiden viiden vuoden aikana.

5.4.1 Sisällön ja kokonaisuuksien arviointi

Vastaajia pyydettiin arvioimaan Suunnistaja-lehden sisällön monipuolisuutta, asiantuntevuutta, ajankohtaisuutta, kiinnostavuutta, kuvien määrää ja laatua, karttojen määrää ja laatua sekä ulkoasun kiinnostavuutta ja selkeyttä (kuvio 10).

Hyvänä tai erittäin hyvänä vastaajat pitivät asiantuntevuutta (76,6 prosenttia) ja kuvien laatua (81,7 prosenttia). Erittäin huonona tai huonona vastaajat pitivät erityisesti karttojen määrää (21,5 prosenttia). Ajankohtaisuutta piti erittäin huonona tai huonona 9,7 prosenttia vastaajista, kiinnostavuutta 8,9 prosenttia ja monipuolisuutta 8,1 prosenttia. Vuoteen 2006 verrattuna vastaajien kriittisyys näyttää hieman kasvaneen. Tyytymättömyys erityisesti karttojen määrään ja ajankohtaisuuteen on kasvanut. Ajankohtaisuus selittyy internetillä: vuonna 2006 esimerkiksi tuloksia ja muita kisatietoja ei saanut

aivan yhtä nopeasti tietoonsa kuin nykyään. Suunnistaja-lehti ilmestyy kymmenen kertaa vuodessa, joten jotkin jutut ilmestyvät viipeellä. Esimerkiksi vuoden 2011 Jukolan viesti kilpailtiin 18.–19.6., ja tapahtumasta kertova lehti ilmestyi 8.7. Karttoja taas suunnistajille tuskin voisi koskaan tarjota liikaa.

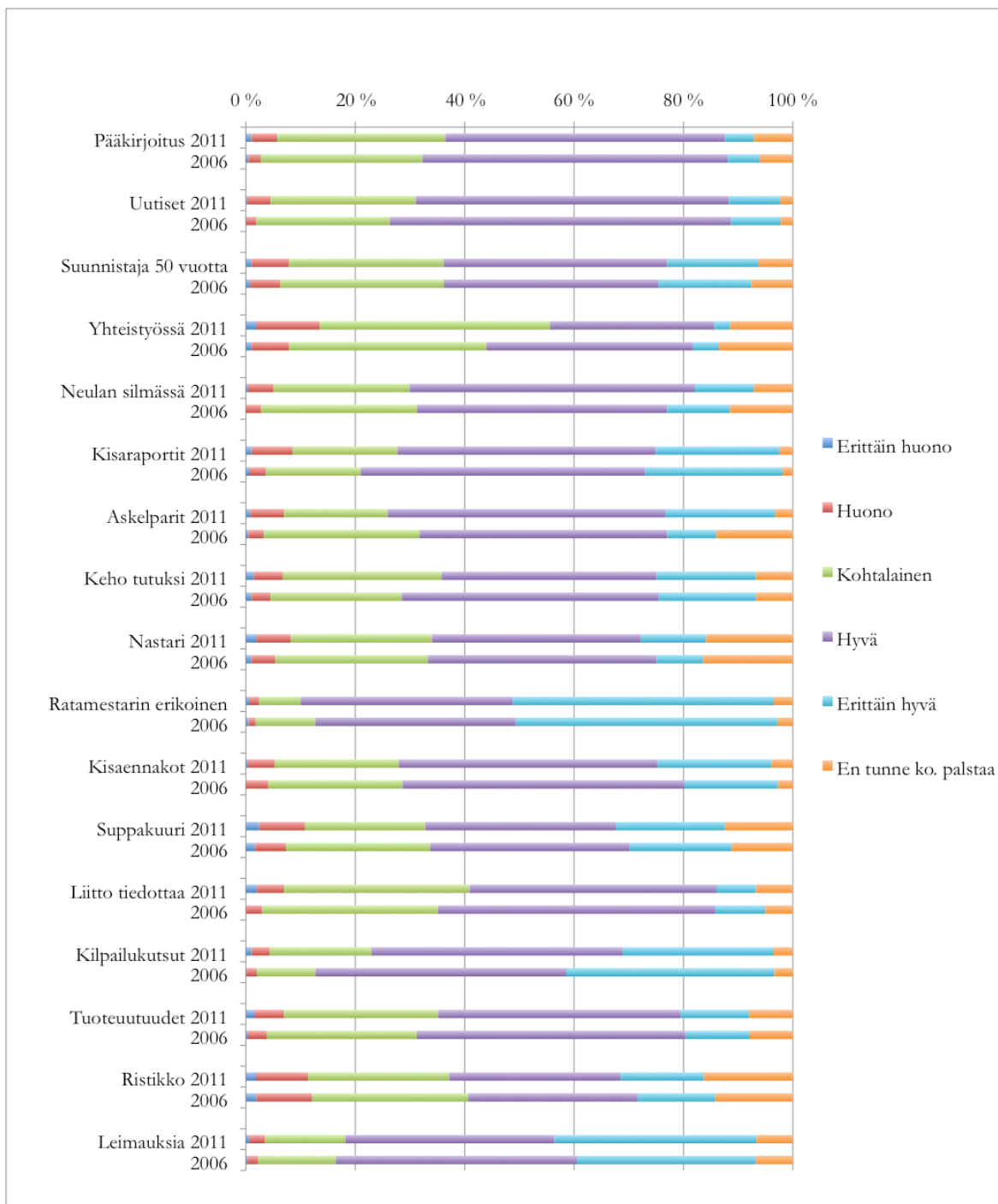
Kuvio 10. Lehden sisällön arviointi

Tilaaajien mielestä arvioidut ominaisuudet olivat useammin erittäin hyviä kuin ei-tilaaajien mielestä. Vastausten keskiarvo asteikolla 1–5 oli vuonna 2011 3,7 ja vuonna 2006 4,1.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan myös lehden vakiopalstoja ja kokonaisuuksia (kuvio 11). Vastausvaihtoehdot palstojen ja kokonaisuuksien arvioinnissa oli asteikolla 1–5 (1=erittäin huono, 5=erittäin hyvä). Vastausvaihtoehtona oli myös 6 = en tunne kyseistä palstaa.

Erittäin hyvänä tai hyvänä vastaajat pitivät kisaraportteja (69,9 prosenttia), Askelpareja (70,8 prosenttia), Ratamestarin erikoista (86,6 prosenttia), kilpailukutsuja (73,6 prosent-

tia) ja Leimauksia (75,2 prosenttia). Parhaimmiksi vastaajat kokivat Leimauksia-kolumnin, kilpailukutsut ja Ratamestarin erikoinen -palstan.

Kuvio 11. Lehden vakiopalstojen ja -kokonaisuuksien arviointi

Erittäin huonona tai huonona vastaajat pitivät Yhteistyössä-palstaa (13,5 prosenttia), Suppakuuri-palstaa (10,8 prosenttia) ja ristikkoo (11,4 prosenttia). Vastaajista 15,9 prosenttia ei tuntenut nuorten palstaa Nastaria, 16,3 prosenttia ristikkoo eikä 12,4 prosent-

tia Suppakuuri-palstaa. Toisaalta 15–20-vuotiaista vastaajista kaikki tunsivat nuorten palsta Nastarin ja 66,7 prosenttia piti sitä hyvänä tai erittäin hyvänä, joten palsta on löytänyt kohderyhmänsä hyvin.

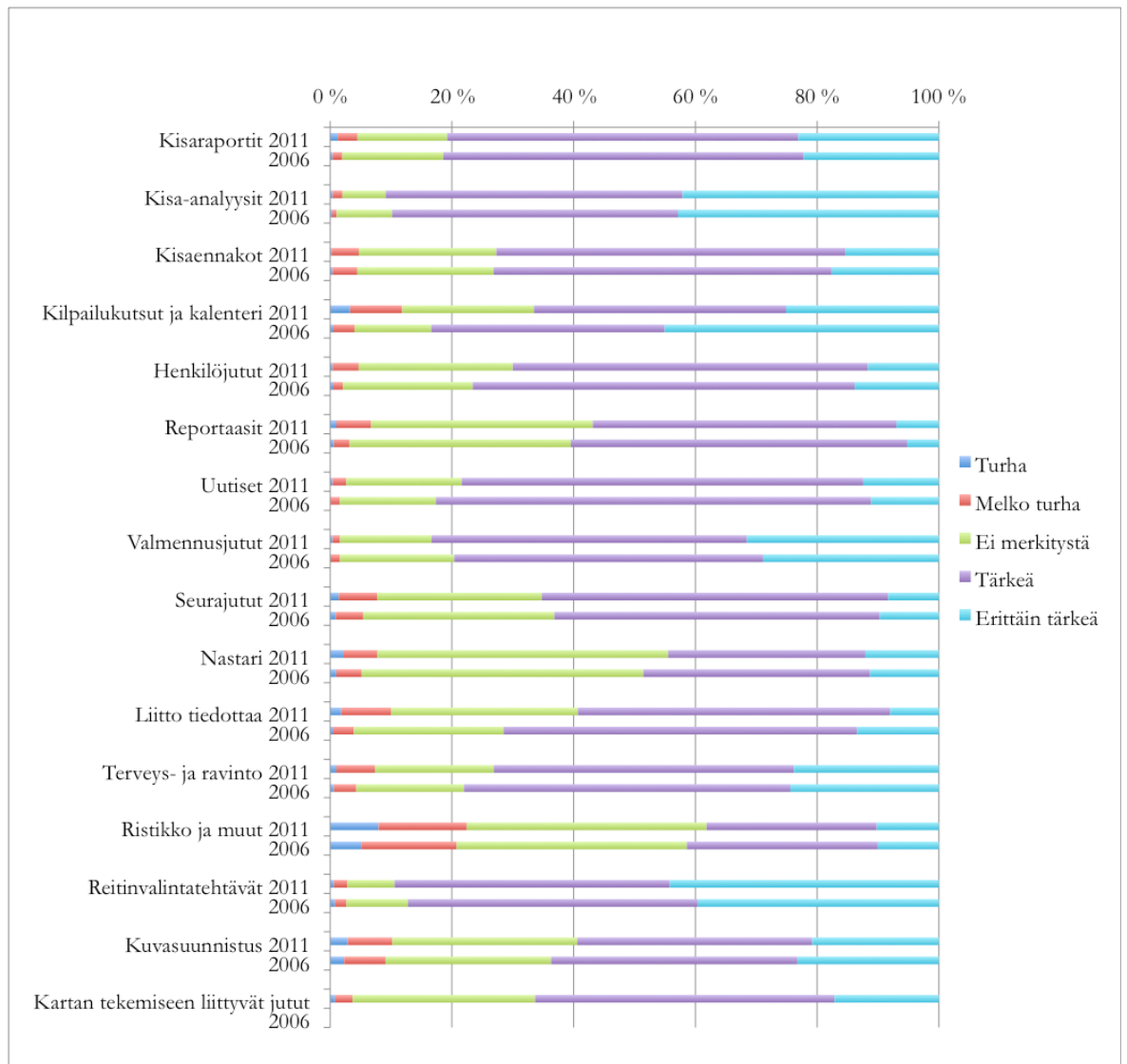
Eri-ikäisistä alle 15-vuotiaat – 20-vuotiaat antoivat kokonaisuuksille parhaan keskiarvon, 4,0. 21–50-vuotiaat puolestaan antoivat keskiarvon 3,94. 51–66-vuotiaat olivat kriittisin ikäryhmä, sillä heidän arvionsa mukaan vakiopalstojen keskiarvoksi tuli 3,87.

Kaikkien vastaajien mukaan vakiopalstojen keskiarvoksi tuli 3,9. Vuonna 2006 keskiarvo oli 3,8. Suurta eroa ei siis ole syntynyt.

Tutkimuksessa kysyttiin myös, miten tärkeänä lukijat pitävät Suunnistaja-lehden kokonaisuuksia: kisaraportteja, kisa-analyyseja (sisältävät kartan), kisaennakoita, kilpailukutsuja ja kalenteria, henkilöjuttuja (Askelparit), reportaaseja (Neulan silmässä), uutisia, valmennusjuttuja, seurajuttuja, nuorten omia juttuja (Nastari), Liitto tiedottaa -sivuja, terveys- ja ravintojuttuja, ristikkoa ja muita aivopähkinöitä, reitinvalintatehtäviä (Ratamestarin erikoinen), kuvasuunnistusta ja kartan tekemiseen liittyviä juttuja (kuvio 12). Vastausvaihtoehdoista yksi oli ”ei merkitystä minulle”.

Tärkeänä tai erittäin tärkeänä vastaajat pitivät kisa-analyyseja, jotka sisältävät kartan, valmennusjuttuja ja reitinvalintatehtäviä. Tärkeänä tai erittäin tärkeänä pidettiin myös kisaraportteja, kisaennakoita, kilpailukutsuja ja -kalenteria, henkilöjuttuja, uutisia, seurajuttuja, terveyteen ja ravintoon liittyviä juttuja sekä kartan tekemiseen liittyviä juttuja.

Palstojen keskiarvoksi tuli molempina vuosina 3,8.

Kuvio 12. Lehden palstojen tärkeyden arviointi

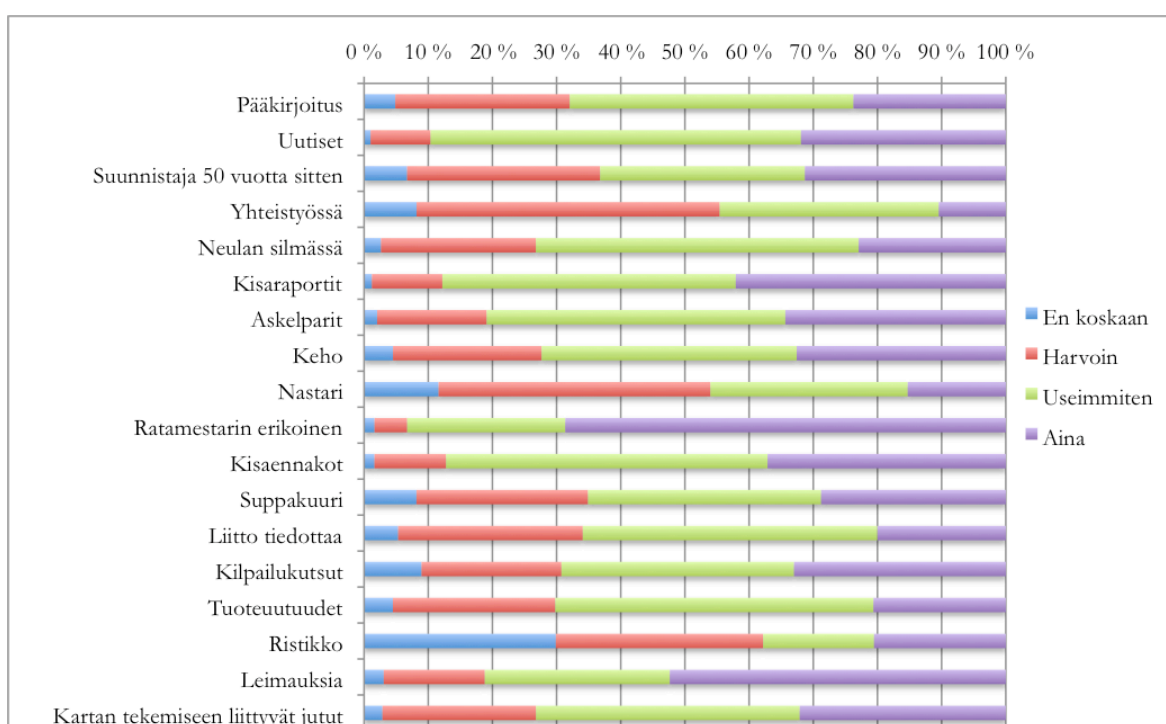
Vastaajista suurimmalle osalle merkitystä ei ollut nuorten jutuilla (47,7 prosenttia). Toisaalta taas 15–20-vuotiaissa vastaajista 68,7 prosenttia koki Nastarin tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi. Alle 15-vuotiaista 77,7 prosenttia koki palstan tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi. Yhdeksän alle 15-vuotiasta vastasi kyselyyn.

Suurin muutos vuoteen 2006 verrattuna oli, että nyt suurempi osuus vastaajista piti kilpailukutsuja ja -kalenteria turhana tai melko turhana. Syy tähän löytyy todennäköisesti internetistä, sillä nykyään kilpailukutsut saa selville ja luettua kätevästi netistä suunnistusseurojen kotisivuilta ja Suunnistusliiton IRMA-tietokannasta.

Lomakkeessa kysyttiin myös, miten usein vastaajat lehden palstoja lukivat (kuvio 13). Useimmiten tai aina yli 80 prosenttia vastaajista luki uutisia (89,6 prosenttia), kisara-

portteja (87,8 prosenttia), henkilöjuttuja (80,8 prosenttia), Ratamestarin erikoista (93,2 prosenttia), kisaennakoita (87,2 prosenttia) ja Leimauksia-palstaa (81,2 prosenttia). Näiden lisäksi 50,3 prosenttia luki useimmiten Neulan silmässä -reportaaseja.

Ratamestarin erikoisessa lukijat saavat eteensä suunnistustehtävän, eli kartan, jossa pitää selvittää paras reitti A:sta B:hen. Koska tehtävä on suunnistuksen ydintä, on palstan suosio helppo ymmärtää. Uutisissa lukijoille tarjotaan lyhyesti tietoa ajankohtaisista asioista, usein esimerkiksi liitossa tai kansainvälisessä suunnistuskentässä tapahtuvista muutoksista.

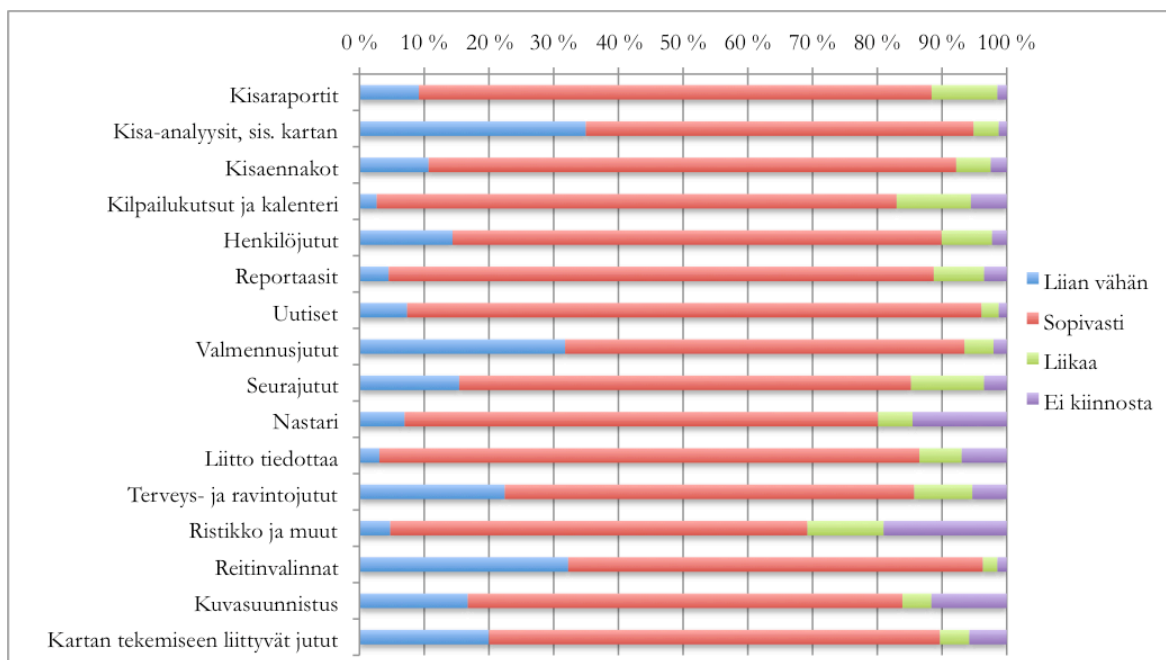

Kuvio 13. Lehden eri palstojen lukeminen

Ei koskaan tai harvoin vastaajista suurin osa luki ristikkkoa (62,2 prosenttia). Muita harvemmin luettuja olivat kilpailukutsut (30,8 prosenttia), Liitto tiedottaa (34,1 prosenttia), Suppakuuri (34,9 prosenttia), Yhteistyössä (55,4 prosenttia), Suunnistaja 50 vuotta sitten (36,8 prosenttia) sekä pääkirjoitus (32,1 prosenttia).

Lukijoilta kysyttiin myös, miten eri juttutyypit on heidän mielestään huomioitu Suunnistaja-lehdessä (kuvio 14). Yli 70 prosentin mielestä sopivasti oli kisaraportteja (79,2 prosenttia), kisaennakoita (81,5 prosenttia), kilpailukutsuja ja -kalenteria (80,3 prosent-

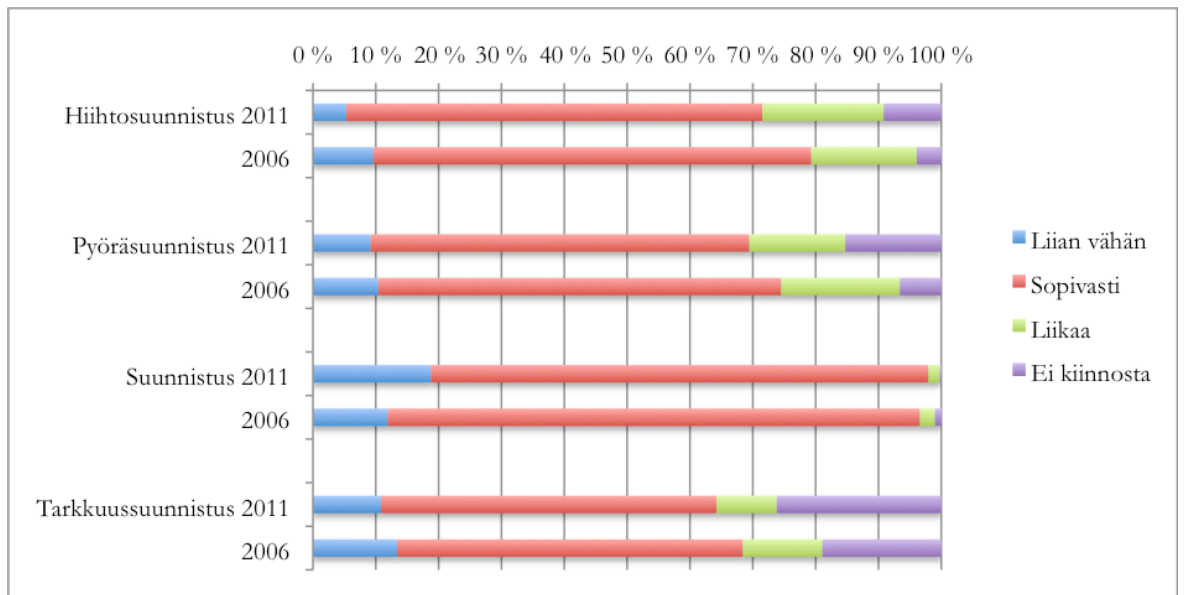
tia), henkilöjuttuja (75,6 prosenttia), reportaaseja (84,2 prosenttia), uutisia (88,8 prosenttia), nuorten omia juttuja (73,2 prosenttia) ja liitto tiedottaa -asioita (83,4 prosenttia). Liian vähän oli 35 prosentin mielestä kisa-analyysseja, jotka sisältävät kartan, 32,2 prosentin mielestä reitinvalintatehtäviä ja 31,8 prosentin mielestä valmennusjuttuja. Yli 20 prosentin mielestä terveys- ja ravintojuttuja saisi olla enemmän.

Kuvio 14. Lehden palstojen ja kokonaisuuksien huomioiminen

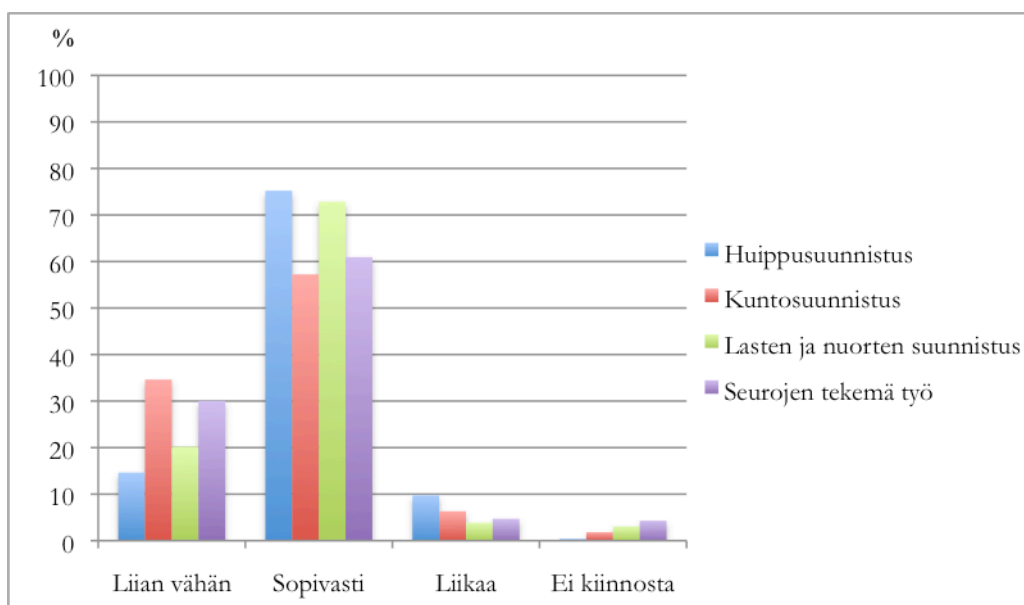
Eri vastausten keskiarvo oli 2, eli sopivasti. Asteikko oli 1–4 (1=liian vähän, 4=ei kiinnostaa minua)

Vastaajien mukaan suunnistuksen eri lajimuotoja käsitellään Suunnistaja-lehdessä pääsääntöisesti sopivasti (kuvio 15). Hiihtosuunnistusta oli sopivasti 66,2 prosentin mielestä, pyöräsuunnistusta 60,3 prosentin, suunnistusta 79,2 prosentin ja tarkkuussuunnistusta 54,3 prosentin mielestä. Vastaajista 18,8 prosentin mukaan suunnistusta oli liian vähän. Hiihto-, pyörä- ja tarkkuussuunnistusta näyttäisi vastaajien mielestä olevan vielä enemmän liikaa kuin vuonna 2006.

Kuvio 15. Suunnistuksen eri lajien painotus lehdessä

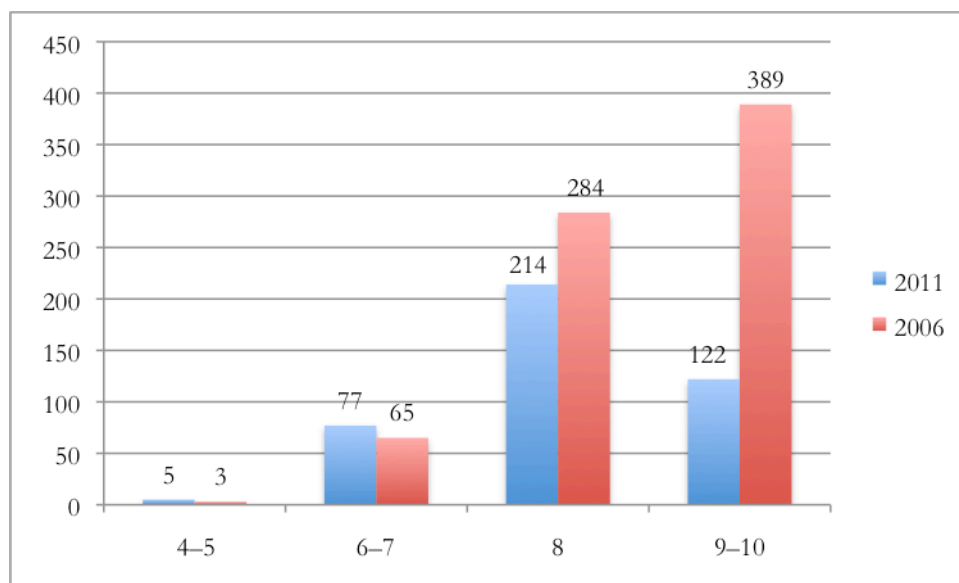
Lukijatutkimuksessa kysyttiin myös suunnistuksen eri tasojen ja osa-alueiden huomioimisesta. Kysymyksellä haluttiin selvittää lukijoiden näkemyksiä siitä, onko Suunnistaja-lehdessä liikaa esimerkiksi huippusuunnistusta. Vastaajien mukaan eri tasot tai osa-alueet oli huomioitu pääsääntöisesti sopivasti (kuvio 16). Toisaalta kuntosuunnistusta (34,6 prosenttia) ja seurojen tekemää työtä (30,1 prosenttia) oli lehdessä liian vähän. Lasten ja nuorten suunnistusta oli liian vähän vastaajista 20,2 prosentin mielestä ja huippusuunnistusta 14,6 prosentin.

Kuvio 16. Suunnistuksen eri tasojen ja osa-alueiden huomioiminen

5.4.2 Yleisarvosana

Vastaajia pyydettiin antamaan lehdelle arvosana. Kysymys esitettiin avoimessa muodossa, joten vastaukseksi tuli sekä numeerisia että sanallisia arvioita. Eniten tuli arvosanoja kahdeksan (kuvio 17). Lehden tekijöiden kannalta hienoa on, että arvosanoja 9–10 tuli enemmän kuin arvosanoja 6–7.

Kuvio 17. Lehden yleisarvosana, sanalliset ja numeeriset arvot yhdessä

Yleisarvosanaksi vastaajat antoivat 8,2, kun asteikko on 4–10. Numeerisia arvosanoja tuli yhteensä 268 kappaletta. Lisäksi sanallisia arvosanoja tuli 150 kappaletta. Yhteensä arvosanoja annettiin 418 kappaletta. Kun sanallisille arvosanoille antaa numeerisen arvon (5=huono, 6–7=tydyttävä, kohtalainen, 8=hyvä, 9–10=kiitettävä, erittäin hyvä), saadaan keskiarvoksi 8,1. Vaikka vuonna 2006 vastauksiakin tuli paljon enemmän, niin arvosanoja 9–10 oli suhteessa muihin huomattavasti enemmän kuin nyt. Vuonna 2006 jopa 46 prosenttia vastaajista antoi arvosanaksi yhdeksän.

Kommenttipöytäkirja jokaisesta arvosanasta (suluissa lukumäärä vuonna 2011):

4 (yksi kappale): Liikaa Nuori Suomi ja sinettiseurahöpinöitä ym. hömppää. Liian vähän valmennusjuttuja ja varsinaista asiaa, viihdearvo lehdellä minimaalinen. Kartat ja kisa-kutsut löytyy nykyään netistä, ei niitä tarvitse lehteen painaa.

5 (neljä kappaletta): Huono, vanhentunut, toimitustyö taitamatonta.

6–7 (yhteensä 77 kappaletta): Kaikkia kiinnostavia aiheita käsitellään, mutta itse jutuista voisi saada mielenkiintoisempiakin. Liikaa itsensä toistamista. Kuvia on tarpeeksi, mutta ne eivät ole kovin mielenkiintoisia.

Toivoisin enemmän analyysiä siitä, missä laji menee, mitä muut seurat tekevät, millaisia kehitysprojekteja, mitä kipeitä keskustelunaiheita. Lehti on liian raskas ja jutut ovat liian pitkiä. Usein hyvät tekstit esimerkiksi valmennuksesta on liian vaikeita tai teoreettisia luettavaksi. Kisajuttuja on liikaa, ne näkee netistä.

8 (214 kappaletta): Arvosana 8, koska ei lehti nyt ihan hunningolla ole.

9–10 (yhteensä 122 kappaletta): Erittäin hyvä ellei täydellinen. Pääasiassa jutut ovat mielenkiintoisia ja hyvin tehtyjä. Ihan kaikki jutut eivät itseäni kiinnosta, mutta voivat taas olla muille lukijoille niitä parhaita paloja. Kaikessa ei voi kaikkia miellyttää, mutta Suunnistaja-lehti on erinomaisesti onnistunut koostamaan samaan lehteen huippu-urheilun ja harrastesuunnistuksen jutut.

Kiitettävä. Mielenkiinto säilyy ja aina, kun Suunnistaja kolahtaa postilaatikkoon, niin se vie kaiken huomion, muu unohtuu.

6 Miten lehteä voisi lukijoiden mielestä kehittää?

Tässä luvussa kerron vastaajien näkemyksiä siitä, miten lehteä voisi heidän mielestään parantaa. Selvitän myös vastaajien mielestä parhaat ja ärsyttävimmät asiat lehdessä ja kerron vastaajien juttuideoista. Tässä luvussa selviää myös, mitä mieltä haastattelututkimukseen osallistuneet olivat lehdestä.

6.1 Toiveissa lisää karttoja

Lomakekyselyssä kysyttiin, miten lehteä voisi kehittää. Kysymyksessä oli tarjolla muutama vastausvaihtoehto ennakkokäsitykseni perusteella. Yksi vaihtoehdoista oli avoin. Vastaajat saivat valita niin monta vaihtoehtoa kuin halusivat. Aavisteluni osuivat oikeaan sen suhteen, mitä lukijat toivovat lisää (taulukko 1). Toisaalta tässä kysymyksessä oli vaarana, että ennalta annetut vaihtoehdot ohjaavat vastaajien mielipiteitä.

Vastaajat toivoivat lisää karttoja (64,6 prosenttia), ajankohtaisiin suunnistusaiheisiin paneutumista (46,4 prosenttia) ja syvällisempiä kisaraportteja tai -analyysejä (42,9 prosenttia). Henkilöjuttuja halusi enemmän 36,6 prosenttia, juttuja suunnistuksen eri osa-alueista 34,2 prosenttia ja uusia kirjoittajia 32,7 prosenttia.

Lukijoiden toiveet heijastelevat aiempia vastauksia lehden sisällöstä. Kisa-analyysejä, reitinvalintatehtäviä ja valmennusjuttuja näkyi lehden palstoilla vastaajien mielestä liian vähän.

Taulukko 1. Näkemyksiä siitä, miten lehteä voisi kehittää

Miten lehteä voisi kehittää?	Kpl
Enemmän karttoja	312
Enemmän ajankohtaisiin suunnistusasioihin paneutumista	224
Syvällisempiä kisaraportteja tai analyysejä	207
Enemmän henkilöjuttuja	177
Enemmän juttuja suunnistuksen eri osa-alueista	165
Uusia kirjoittajia	158
Muuta, mitä	85
	1328

Muuta, mitä -kohdassa tuli vastauksia, jotka olisivat voineet sopia annettuihin vaihtoehtoihinkin. Valmennukseen, suunnistustaidon kehittämiseen, muuhun harjoitteluun ja vammoihin liittyviä juttuja toivoi erikseen 29 vastaajaa. Juttuja veteraaneista, nuorten sarjoista ja kuntoilijoista sekä juttuja huippujen valmistautumisesta toivoi 11 vastaajaa. Myös kartantekoon, ratamestarointiin ja sprinttiin liittyviä juttuja toivottiin, samoin enemmän seurajuttuja ja juttuja eri puolilta Suomea. Kolme vastaajaa toivoi parempia kuvia ja kolme juttuja suunnistukseen liittyvistä tuotteista esittelyiden tai testaamisen muodossa.

Sekalaisia kommentteja tuli 27 kappaletta, esimerkiksi: ”enemmän ruotsinkielinen teksti”, ”joskus suunnistuksen käytöstä muilla elämän alueilla, esim. purjehduksessa ja lentämisessä” ja ”kolumneja ja aitoa keskustelua”.

6.2 Parasta ja huonoita

Lomaketutkimuksessa pyydettiin kertomaan, mikä on lehdessä parasta. Kysymys oli avoin kysymys, eli vastaajat saattoivat vastata omin sanoin. Tyypittelin ehdotukset löyhästi aiheen mukaan (taulukko 2). Ehdottomasti parasta oli lehti itsessään sekä hyvät jutut. Suunnistaja-lehdellä ei varsinaisesti ole kilpailijaa; Suomessa ei ole kuin yksi suunnistukseen keskittynyt aikakauslehti. Lehti siis koetaan vastaajien keskuudessa tärkeäksi. Toiseksi eniten vastauksia tuli kisajuttuihin, karttoihin, reitinvalintoihin ja valmennukseen liittyen – mikä ei ole yllättävää, kun kyseessä on suunnistuslehti.

Taulukko 2. Vastaukset kysymykseen, mikä on lehdessä parasta

Parasta lehdessä	Kpl
Hyvät jutut, että on ylipäänsä lehti	151
Kisajutut, kartat, reitinvalinnat ja valmennus	131
Leimauksia, Suppakuuri, ”pakinapalstat”	43
Kisakalenteri ja kilpailukutsut	28
Henkilöjutut	8
Ristikko, muut tehtävät, kuvasuunnistus	7
Nastari – Nuorten palsta	5
	373

Vain kuuden vastaajan mielestä lehdessä ei ollut mitään hyvää tai he eivät tieneet, mikä olisi parasta. Vastaajista osan mielestä parasta olivat monet asiat: niin kisajutut, pakinapalstat, kilpailukutsut kuin henkilöjututkin.

Lukijoita pyydettiin kertomaan myös, mikä lehdessä ärsyttää. Vastausmahdollisuus oli avoin. Vastaajista 95 mielestä heitä ei ärsytä lehdessä mikään. Eniten vastaajia ärsytti, että on liikaa jotakin: hiihtosuunnistusta, pyöräsuunnistusta, kesäsuunnistusta, samoja naamoja tai huippuja. Myös huonot tai myöhässä olevat jutut sekä ulkoasu ärsyttivät. (Taulukko 3).

Taulukko 3. Mikä vastaajia lehdessä ärsyttää

Ärsyttää lehdessä	Kpl
Ei mikään	95
Liikaa hiihtosuunnistusta, pyöräsuunnistusta, liikaa jotain muuta, liikaa huippuja, samat naamat	73
Huonot jutut, myöhässä olevat jutut	47
Ulkoasu	19
Ristikko, Suunnistaja 50 vuotta sitten, pakinapalstat ja Nastari	13
Mainokset ja yhteistyökumppanit	12
Keho tutuksi	7
Liian pitkät tai laajat jutut	7
Liiton äänitorvena oleminen, puolueettomuus	6
Sisäänlämpiävyys	5
Kilpailukutsut	5
Lehti on liian ohut tai ilmestyy liian harvoin	4
	293

6.3 Millaisia juttuja Suunnistajaan halutaan?

Juttuideoita vastaajat lähettivät reilusti – 391 kappaletta, joissa osassa käsitellään useampaa kuin yhtä aihetta. Tyypittelin juttuideat väljästi asian mukaan (taulukko 4). Jotkin jutuista sopisivat moneen ryhmään: Esimerkiksi toiveet kuntosuunnistajille sopivista harjoituksista on lajiteltu tässä harjoitteluun kuuluviksi, vaikka ne sopisivat myös kuntosuunnistajat-kategoriaan. Samoin toiveet huippusuunnistajien henkilöhaastatteluista on lajiteltu huippuja käsitteleviin juttuihin, vaikka ne voisivat olla yhtä hyvin myös henkilöhaastattelujen alla. Eniten ideoita tuli valmennukseen, harjoitteluun ja suunnistus-

taidon kehittämiseen liittyen. Lukijoiden juttuideat siis heijastelevat niitä toiveita, joita heillä on muutenkin lehden sisällön suhteen.

Ehdotuksia oli myös laidasta laitaan: lukijoiden mahdollisuudesta lähettää kuviaan lehteen erityiselle ”kuvasivulle” huippusuunnistajien henkilökohtaiseen harjoitteluun.

Taulukko 4. Vastaajien juttuideat tyypiteltyinä

Juttuideat tyypiteltyinä	Kpl
Valmennukseen, harjoitteluun, suunnistustaitoon liittyvät	73
Kisoihin liittyvät	66
Muut ideat	38
Henkilöjutut	36
Huippuihin liittyvät jutut	34
Seuroihin liittyvät	31
Karttaan liittyvät	21
Nuoriin liittyvät	16
Suunnistus ulkomailla, rastiviikot	16
Kuntosuunnistus (ei harjoittelu)	14
Ratamestarointi, kisajärjestely, iltarastit jne.	11
Pähkinät, niksit, palaute, pakinat	9
Tuote-esittelyt, uusi tekniikka	9
Liittoon ja lajin kehittämiseen liittyvät	6
Erilainen suunnistaminen	6
Veteraanit	5
	391

Muut ideat -kategoriaan laskin kuuluvaksi ehdotukset esimerkiksi lehden ja netin muodostamasta paketista. Myös toiveet ajankohtaisista suunnistusaiheista menivät tähän ryhmään.

Muuta palautetta tuli kahdeksan kappaletta, esimerkiksi toive, että jutut olisivat jatkosakin ”kiinnostavia”.

Poimintoja toiveista:

Niksinurkassa voisi kertoa lajiin liittyvistä asioista, esim. miten rastilippu kiinnitetään puunoksaan, siten että se pysyy, mutta solmu aukeaa kuitenkin helposti.

Voisiko Suunnistajaa tuoda lähemmäs kuntosuunnistajaa? Nyt lehti on suunnattu liiton seurojen aktiiveille ja kilpasuunnistajille. Pari vuotta iltarasteilla käynyt kuntoilija ei löydä Suunnistajasta kovin paljon itseään kiinnostavia juttuja.

Kartan valmistaminen eri menetelmin A:sta Ö:hön.

Mitä on sprinttisuunnistus? Urheiluvammat. Juoksuopetusta, harjoitusvinkkejä. Valmentajan näkökulma.

Mielenkiintoisimpia ovat kilpailijoiden omat reitti ja reitinvalinta -selostukset karttoineen. Näihin voisi lisätä ratamestarien kommentit nopeimmista reiteistä.

Kuntosuunnistajalle suunnattuja vinkkejä ja ohjeita. Harjoitusohjelma nousujohteiseen kehittymiseen. Suunnistusajattelu. Huippujen (myös ulkomaalaisten) sekä vanhojen konkareiden haastattelut, ja heiltä lisäksi esim. suoritusten analyysit, ohjeet aloittelijoille.

6.4 Haastattelututkimuksesta saadut vastaukset

Tein lukijatutkimukseen kuuluvat haastattelut Kainuun rastiviikon yhteydessä Kainuussa maanantaina 4.7.2011 ja keskiviikkona 6.7.2011. Molemmat haastattelut kestivät noin puolitoista tuntia.

6.4.1 Osallistujat

Haastattelututkimukseen osallistui yhteensä kahdeksan ihmistä kahdessa ryhmässä. Ensimmäisessä ryhmässä osallistujia oli kuusi, kun yksi toiseen ryhmään kuulunut erehtyi päivästä. Toiseen ryhmään jäi vain kaksi haastateltavaa, sillä kaksi ihmistä ei saapunut paikalle. Haastateltavissa oli miehiä ja naisia yhtä paljon. Haastateltavista kolme oli 36–50-vuotiaita, kolme 51–65-vuotiaita ja kaksi yli 66-vuotiaita. Haastatteluun osallistujista seitsemän harrasti suunnistusta kilpatasolla ja yksi kuntotasolla. Lisäksi neljä harrasti hiihtosuunnistusta kilpatasolla ja yksi toimi tarkkuussuunnistuksessa valmentajana. Muuta liikuntaa harrastettiin paljon: haastatelluista viisi ilmoitti harrastavansa juoksua, kuntosalia tai jumppaa kolme ja hiihtoa kolme. Kaksi haastatelluista luki Juoksijaa, kaksi Urheilulehteä ja kaksi Latu&Polku-lehteä. Osallistujista neljä oli Suunnistaja-lehden kestotilaaajia, kolme ei tilannut lehteä tällä hetkellä ja yksi ei ollut koskaan lehteä tilannutkaan. Tilaaajista kolme oli tilannut Suunnistajaa yli kuusi vuotta ja yksi yhdestä kahden vuotta. Ei-tilaaajista kaksi oli tilannut lehteä aiemmin 3–5 vuotta.

Kolme tilaajista kertoi tilaamisen syyksi sen, että lehden avulla voi seurata suunnistusmaailman asioita aktiivisesti. Kahdella syynä oli myös, että lehden avulla sai tietoja kaikesta suunnistuksen lajeista ja mielenkiintoisista ihmisistä, yhdellä se, että lukeminen vahvisti kuulumista suunnistusporukkaan ja että lehti oli aina tullut. Tilaamattomuuden syitä puolestaan olivat lehden lukeminen muualla, kallis hinta, tietojen saaminen paremmin jostain muualta sekä lehden tarpeettomuus itselle.

Kaikki haastateltavat vastasivat kysymykseen, kuinka kauan aikaa käyttää Suunnistajalehden lukemiseen. Kaksi vastaajista käytti lehden parissa puolisen tuntia, kolme vastaajaa noin tunnin, kaksi vastaajaa puolitoista tuntia ja yksi enemmän kuin puolitoista tuntia. Lehteä luettiin pääsääntöisesti useammin kuin kerran: viisi vastaajaa kertoi lukevansa yhtä numeroa enemmän kuin kaksi kertaa. Hyvä lehden ilmestymistiheys olisi yhden vastaajan mielestä 5–6 kertaa vuodessa, neljän vastaajan mukaan 7–8 kertaa, yhden vastaajan 9–10 kertaa ja kahden – ei-tilaajan – mielestä joka kuukausi. Lehden tilanneista jopa kolme oli sitä mieltä, että lehti voisi tulla 7–8 kertaa vuodessa.

6.4.2 Haastateltavien näkemykset

Etenin molemmissa haastatteluissa pääpiirteissään teemarungon mukaan. Kaikkia kysymyksiä en kysynyt kummaltakaan ryhmältä, sillä puheenvuoroissa tuli vastauksia sekalaisesti kaikkeen asiaan liittyvään. Toinen ryhmistä keskittyi enemmän keskustelemaan lehden ulkoasusta ja graafisesta linjasta.

Pyysin osallistujia selaamaan Suunnistajan numeroa 5/2011 haastattelutilanteen alussa noin viisi minuuttia. Tarkoitus ei ollut ryhtyä lukemaan juttuja kunnolla, vaan selata lehteä ensivaikutelman saamiseksi. Ensivaikutelmassa oli sekä hyvää että huonoa (taulukko 5).

Taulukko 5. Ensivaikutelma Suunnistajalehden numerosta 5/2011

Ikäryhmä	Hyvää	Huonoa	Sekä-että
Nainen 36–50-vuotta, mies 36–50-vuotta			Paljon tekstiä ja tavaraa.
Mies yli 66-vuotta, nainen 36–50-vuotta,	Monipuolinen.		

mies 51–65-vuotta			
Mies yli 66-vuotta	Hyvä lehti suunnistajalle.		
Nainen 36–50-vuotta	Positiivinen yllätys.		
Mies 36–50-vuotta		Pieni ja päätteetön fontti, hankala lukea.	
Nainen 51–65-vuotta, mies yli 66-vuotta		Liikaa mainoksia.	
Mies yli 66-vuotta		Entinen malli (tabloid) oli parempi.	
Mies yli 66-vuotta		Liikaa Etelä-Suomesta.	

Lehden sisällöstä jäi haastateltaville mieleen melko erilaiset jutut. Kartat ja reittipiirroksset, suunnistus maailmalla sekä Jukola-ennakko kiinnostivat erityisesti. Yhden mielestä lehdessä ei ollut mitään turhaan, mikä ei suoranaisesti ole kuitenkaan vastaus kysymyseen. (Taulukko 6.)

Taulukko 6. Mitkä jutut jäivät mieleen numerosta 5/2011?

Ikäryhmä	Juttu
Nainen 36–50-vuotta	Jutut Kalevan Rastista ja Tiomilasta, Leimauksia.
Mies 36–50-vuotta	Antti Anttosesta kertova juttu.
Nainen 36–50-vuotta, mies 36–50-vuotta	Uuden-Seelannin suunnistus.
Nainen 36–50-vuotta, mies 36–50-vuotta	Ratamestarin erikoinen; yleensäkin kaikki jutut, joissa on kartta, kiinnostavat.
Mies yli 66-vuotta	Kilpailukutsut ja ristikko luetaan aina.
Mies yli 66-vuotta	Lehdessä ei ollut mitään turhaa.
Nainen 36–50-vuotta, mies 36–50-vuotta	Jukola-ennakko.

Kysyin myös, millaisia juttuja haastateltavat olisivat halunneet lukea. Vastausten kirjo oli kohtuullisen laaja, mutta teemat olivat samoja, jotka nousivat esiin kyselytutkimuksessa. Harjoitteluun liittyville jutuille näyttäisikin olevan selkeä kaipaus. Kaikki haastateltavat halusivat paitsi lisää perusliikuntaan liittyviä ohjeita myös tavallista suunnistajaa nykyistä enemmän esille lehden sivuille. (Taulukko 7.)

Taulukko 7. Millaisia juttuja kaivattiin lisää?

Ikäryhmä	Idea
-----------------	-------------

Harjoitteluun ja suunnistukseen kaikissa muodoissa liittyviä	
Nainen 51–65-vuotta	Käytännön elämän hullutukset: huippujen mokat, jotka tuovat huiput lähelle tavallista suunnistajaa.
Nainen 36–50-vuotta	Enemmän karttoja ja opetusta.
Kaikki	Perusliikuntaan liittyviä: venyttelyä, valmennus- ja ruokaohjeita, miten saisi kuntoa kehitettyä; ei pelkille huipuille tai lapsille.
Nainen 51–65-vuotta	Konkreettisia hyötyjä suunnistuksen harrastamisesta.
Mies 36–50-vuotta	Ratamestarin erikoisen ratkaisu samassa lehdessä, esimerkiksi viimeisellä sivulla.
Nainen 51–65-vuotta	Juttuja metsästä, sattumuksia.
Toimintaa muualla Suomessa sekä maailmalla	
Nainen 51–65-vuotta	Muun maailman kartat ja konkreettisia, havainnollistavia esimerkkejä, miten sama harrastus toimii eri puolilla maailmaa.
Mies yli 66-vuotta	Juttuja eri puolilta maata. Yhdessä numerossa aina yhden alueen esittely, kiertävä juttusarja, joka voisi olla monivuotinen.
Mies yli 66-vuotta	Maan ääripäät: Lappi.
Nainen 36–50-vuotta	Enemmän paikallista asiaa.
Tavallista ihmistä, kuntosuunnistajia	
Kaikki	Tavallinen suunnistaja enemmän esille.
Mies yli 66-vuotta	Iltarastisuunnistajia.
Nainen 51–65-vuotta	Suunnistajan harrastuksia.
Nainen 36–50-vuotta	Tavallisten suunnistajien sekoiluja.
Seuratyö	
Nainen 51–65-vuotta	Seurojen puuhamiehet, alueelliset toimijat, toiminnan vaatimastyö, kannustus.
Lasten ja nuorten suunnistusta, juttuja perheille	
Nainen 51–65-vuotta	Lapsia ja nuoria, perhesuunnistusta, ja näin lisää intoa.
Nainen 51–65-vuotta	Perheiden reissujärjestelyjä rastiweekendoille.
Nainen 51–65-vuotta	Perhesuunnistuksesta pitäisi olla enemmän.
Testejä	
Nainen 51–65-vuotta, nainen 36–50-vuotta	Testejä.
Nainen 51–65-vuotta, nainen 36–50-vuotta	Tuotevertailuja esimerkiksi suunnistuskengistä.
Muita	
Mies yli 66-vuotta	Kolumneja esimerkiksi SM-kisoista.
Mies 51–65-vuotta	Mielipiteitä saisi olla laajemmalla kirjolla.
Nainen 36–50-vuotta	Muutakin kuin suunnistusta, mutta suunnistuksen lähellä olevia asioita.
Nainen 51–65-vuotta	Pelkojen vähentäminen esimerkiksi punkkien ja karhujen suhteen.

Kysymys siitä, mitä juttuja ei luettu, sai myös monta erilaista vastausta. Osan mielestä kaikenlaisia juttuja tarvitaan, sillä eri ihmisiä kiinnostavat eri asiat. Pyöräsuunnistus ja muut ”erikoiset ja erilaiset” suunnistukset eivät kiinnostaneet kahta naisista. Huippujen

jutut eivät kiinnostaneet yhtä naisista, miehissä taas vähemmän kiinnostusta herättivät lapsista kertovat jutut ja Suppakuuri-palsta. Yli 66-vuotiaat miehet olivat kaikkein kaik-
kiruokaisimpia, tai ainakin vähiten kriittisiä.

Lehden ulkonäkö jakoi mielipiteitä. Osan mielestä ulkoasu on kelvollinen. Toiset taas olivat sitä mieltä, että ulkoasuun pitää ehdottomasti kiinnittää enemmän huomiota. (Taulukko 8.)

Taulukko 8. Lehden ulkoasuun liittyvien mielipiteiden määrä

Aihe	Yhteensä kpl	Kriittisten mielipiteiden määrä
Kuvat	13	10
Kansi	12	4
Taitto	7	4
Muut	6	3
Teksti	4	4

Esimerkiksi kuvissa hyvää oli, että niitä on. Toisaalta joidenkin mielestä kuvista yksikään ei ollut todella hieno; kuka tahansa olisi voinut ottaa kuvat. Kuvien sävyttömyys puhutti myös. Yhden haastateltavan mielestä lehden mainokset olivat paljon sävykkäämpiä kuin valokuvat, ja hän kehotti selvittämään, mikä kuvankäsittelyssä on pielessä. Tekstin määrää lehdessä kritisoitiin: tekstiä on liikaa ja lehti on liian täyteen ahdettu. Ihmetystä herätti myös päätteetön fontti, mikä on vaikealukuinen varsinkin vanhemmille ihmisille. Palstojen välissä olevat palstalinjat olivat kahden haastateltavan mielestä sekavat: Linjoja käytettiin paitsi erottamaan saman jutun eri palstoja toisistaan, myös eri juttuja yhdellä sivulla. Haastateltavien mukaan se aiheuttaa sekaannusta, kun lukija ei tiedä, mitkä palstat kuuluvat mihinkin juttuun. Mies 36–50-vuotta totesi, että: ”Lehden puutteet ovat enemmän taitollisella puolella.”

Haastateltavat totesivat, että lehden tunnistaa kannen perusteella suunnistajien lehdeksi. Hieman moitittavaakin löytyi: kannen alareunassa olevat otsikot huomattiin vasta haastattelutilanteessa. Toisaalta lehti oli tilaajien keskuudessa odotettu, ja lehti luettiin kannesta huolimatta. Muut kommentit koskivat esimerkiksi laadukasta paperia ja reittiirroksia, jotka voisivat olla selkeämpiä. Haastateltavista kuusi oli sitä mieltä, että kannessa voisi olla rastilipun kuva.

Taulukko 9. Numeron 5/2011 rakenne

Ikäryhmä	Parannettavaa	Rakenne on ihan hyvä
Mies 36–50-vuotta	Juttujen sijoittelu lehdessä huono, esim. viitosnumerossa In memoriam, samoin kisakutsut; eroavatko ne tarpeeksi muusta sisällöstä? Nastari voisi olla lehden takaosassa eli siellä missä aikuisten puuhanurkkakin on.	
Nainen 36–50-vuotta, mies 36–50-vuotta	Rakenteeseen pitäisi saada selkeyttä.	
Mies 36–50-vuotta	Rytmi puuttuu, esimerkiksi mainosten sijoittelu sattumanvaraista.	
Nainen 36–50-vuotta, mies 36–50-vuotta	Sivunumerot puuttuvat joistakin jutuista, kun kuva on siinä päällä, esimerkiksi Neulan silmässä -reportaasi, kisaraportit, erävaellus.	
Nainen 36–50-vuotta, mies 36–50-vuotta	Sivuvinjetit eivät ole selkeitä: ei logiikkaa siinä, missä jutuissa niitä on ja missä ei. Harkitummin pitäisi käyttää, että ei tule ristiriitaa.	
Mies 51–65-vuotta, mies yli 66-vuotta		Sisällysluettelo auttaa löytämään jutut lehdessä.

Lehden rakenteesta haastateltavat löysivät puutteita. Kaksi tosin tuli siihen tulokseen, että sisällysluettelo auttaa juttujen löytämisessä. Myös yksi yli 66-vuotias mies löysi haalamansa – kilpailukutsut ja ristikon – helposti lehden takaosasta. (Taulukko 9.)

Haastateltavista kuusi piti Suunnistaja-lehden juttuja ajankohtaisina. Esimerkiksi Garminin uutuuden esittely numerossa 5/2011 sai kehuja ajankohtaisuudestaan, samoin kisaraportit Tiomilasta ja FinnSpringistä. Kaksi oli sitä mieltä, että jutut tulevat myöhässä, koska lehti ilmestyy niin harvoin. Suurin osa haastateltavista oli sitä mieltä, että jutut ovat asiantuntevia. Yksi haastatelluista ei tosin osannut asiantuntevuutta arvioida ja yksi kertoi, että joskus on ollut ”teoreetikko ja ylilyöntejä”, mitä hän ei pitänyt hyvänä asiana. Lehdestä oli myös hyötyä haastateltavilla: muutamat lukivat kilpailukutsut tarkkaan, kaksi koki hyötynensä Jukola-ennakosta, yksi sai lehdestä kesän suunnistus-tapahtumien tv-lähetysajat, yksi luki lehteä pysyäkseen perillä suunnistusasioissa ja kaksi koki lehden olevan hyödyllinen liiton toiminnan seuraamisessa. Mies 51–65-vuotta totesi, että: ”Tietää vähän missä mennään ja mitä liitto meinaa, että onko se jo

ihan hukassa vai kartalla. Pitää tietää, mitä saadaan.” Muuta palautetta tuli Ratamestarin erikoinen -palstasta, Ristikosta ja Leimauksia-kolumnista, joita haastateltavat kehuivat. Kehuja sai myös joulukuun lehdessä julkaistava kuvasuunnistus.

Haastateltavista kuusi oli sitä mieltä, että lehteä tehdään liian suppealle porukalle. Jos ei kuulu suunnistuksen ”sisäpiiriin”, niin lehdestä on vaikea löytää mitään itselleen. Mies 36–50-vuotta kysyi, saako lehden suurin tilaaja- tai lukijaryhmä lehdestä mitään ja painottuuko suurin tilaajaryhmä sisällössä jotenkin. Toisaalta ymmärrystä löytyi juttujen moninaisuudelle: jokaiselle on vähän jotakin. Nainen 51–65-vuotta totesi, että: ”Perheestä aina joku lukee lehden.”

Haastattelututkimuksessa oli myös tehtävä, jossa haastateltavat saivat valita kannen perusteella mielenkiintoisimman lehden ja verrata sitä Suunnistajaan. Tarjolle olin valinnut muun muassa muiden maiden Suunnistaja-lehden vastineita, esimerkiksi Ruotsin Skogssportin, Britannian CompassSportin ja Itävallan Orientierungin. Vaihtoehtoina oli myös muita järjestö- ja urheilulehtiä, kuten Juoksija, Veikkaaja, Taekwondoliiton Taekwondo ja Biljardiliiton Biljardi.

Valituiksi tulivat seuraavat lehdet (suluissa valitsija ja perustelu valinnalle): ruotsalainen Skogssport (mies 51–65-vuotta: ymmärtää kielestä vähän), Latu&Polku (nainen 51–65-vuotta: suunnistus alkoi retkeilystä, ainoa aikakauslehti, joka tulee kotiin), sveitsiläinen Swiss Orienteering (nainen 36–50-vuotta: kannessa pieni tyttö, sana Swiss houkutteli myös), Juoksija (mies yli 66-vuotta: harrastaa juoksua harrastusmielessä), Venäjän Azimut (mies yli 66-vuotta: kannessa pieni tyttö, joka toi mieleen oman toiminnan lasten ja nuorten parissa), Ison-Britannian CompassSport (nainen 51–65-vuotta: kuva hiihtosuunnistajasta), Juoksija (nainen 36–50-vuotta: lehti tulee kotiin) ja Veikkaaja (mies 36–50-vuotta: kannen perusteella olisi valinnut Juoksijan, mutta nyt valitsi Veikkaajan, koska kaverit kirjoittavat siihen). Vain kannen kuvan perusteella valittiin siis Swiss Orienteering, Azimut ja CompassSport. Sveitsin ja Venäjän suunnistuslehtien kansikuvissa oli pieni tyttö, CompassSportissa taas houkutti kuva hiihtosuunnistajasta. Muiden valinnassa vaikutti myös tuttuus: esimerkiksi Juoksija ja Latu&Polku olivat kotiin tilattuja lehtiä.

Haastateltavat myös kommentoivat ristiin toistensa lehtiä. Alla on tiivistetty haastattelujen näkemykset vertailtavista lehdistä.

Suunnistaja vs. Juoksija:

Juoksijassa päätteellinen fontti, palstaleveys suurempi, ei tunnu yhtä tiiviiltä. Kuvien laadussa on eroa, vaikka paperissa ei ole, ainakaan sormituntumalta. Juoksijassa on myös enemmän väriä sekä ravitsemukseen, harjoitteluun ja venyttelyyn liittyviä juttuja. Lehdessä on myös tuote-esittelyitä. Lehti on monipuolinen ja käsittelee kaikkia asioita, ja lehdet hipovat toisiaan. Juoksijassa on myös juttu Minna Kaupista, eli suunnistajasta. Mukavat jutut. Juoksija ja Suunnistaja ovat ne lehdet, joita kannattaa lukea.

Suunnistaja vs. Veikkaaja:

Veikkaajassa myös paljon sisältöä, joka ei kiinnosta. Lehti on värikäs ja tilastojuttuja on paljon. Pääteelliset fontit, joilla juttutyypit erotetaan toisistaan, esimerkiksi kommentissa ja leipätekstissä. Tekstissä käytetään boldauksia tai anfangeja kappaleiden aloituksissa. Veikkaajassa ennakkoja enemmän kuin Suunnistajassa, ja Veikkaajan Legendan jäljillä -palsta on hyvä.

Suunnistaja vs. Azimut

Venäjänkielestä ei ymmärrä mitään, mutta lehti on yllättävän värikäs. Tekstiä on liikaa, sitä ei pystyisi lukemaan ilman laseja, toisin kuin Suunnistajaa. Kansikuva on Azimutissa hyvä.

Suunnistaja vs. Latu&Polku

Latu&Polku on muuttunut monta kertaa, nyt on isoja, hyviä ja selkeitä kuvia. Tekstiä on aika vähän. Luontokuvat ovat kauniita, ja lehdessä kuvat ovatkin tosi tärkeitä. Pohja on hyvä ja tekstin näkee. Selkeys on tärkeää, ja jos on liian levotonta, niin se rupeaa tökkimään. Toisessa perheessä jää huonommalle lukemiselle, Suunnistaja on tärkeämpi. Latu&Polku mitäänsanomaton ja siinä on vähän asiaa. Jutut eivät ole riittävän kiinnostavia.

Suunnistaja vs. CompassSport

Vähän samanlaista kuin Suunnistajassa. CompassSport on tukittu täyteen tekstillä, joka on kauhean pientä. Suunnistaja on selkeämpi, CompassSport on levoton. Kaikki tekstit ovat eriväristen pohjien päällä, mikä voi olla nuorten mieleen. Reittiirroksia ja karttoja. Lehti on kuitenkin liian sekava.

Suunnistaja vs. Swiss Orienteering

Kuvat sveitsiläisten lehdessä ovat mukavia ja pienempiä kuin Suunnistajassa, vaikka ei olekaan täyttä varmuutta, onko se hyvä vai huono juttu. Kuvissa on enemmän tekemistä ja niitä on kiva katsella. Muutenkin lehti on mukava. Mainoksia on myös vähän, muuten melko samanlainen kuin Suunnistaja. Suunnistajan pitäisi laittaa kilpailukutsut pienemmällä. Swiss Orienteeringissa hyvää oli myös isommat reunamarginaalit kuin Suunnistajassa.

Lehtivertailun loppuksi haastateltavat totesivat, että joissakin asioissa Suunnistaja voisi ottaa mallia muista lehdistä. Hyviä ideoita kannattaa – ja saa – kopioida, mutta vain soveltamalla niitä omaan tyyliin. Suoraan ideoita ei kannata toteuttaa. Joistakin lehdistä haastateltavat totesivat, että mallia ei kannata ottaa. Yllättäen yksi tällainen lehti oli ruotsalainen Skogssport, jota osa Suomen suunnistuskansasta pitää legendaarisen hyvänä.

7 Johtopäätökset

Tutkimuskysymyksenä oli, miksi lehteä tilataan ja miksi ei. Suurin syy tilaamattomuuteen vastaajien kesken oli, että lehti luetaan muualla. Tämä on tietenkin hyvä uutinen lehden tekijöille. Toisaalta toiseksi suurin syy oli, että lehteä ei koettu tarpeelliseksi. Jos tilausten määrä halutaan nostaa kasvuun, olisi lehdestä tehtävä suunnistajille – lajista ja harrastamisen tasosta riippumatta – tarpeellinen. Tietenkään kaikki ei-tilaajat eivät vastanneet tutkimukseen, mutta tilaamattomuuden syiden voisi olettaa olevan samoja suuremmassakin joukossa. Suurin osa tilaajista puolestaan koki, että Suunnistajan avulla he voivat seurata suunnistusmaailman asioita aktiivisesti. Internetissä toimivien palveluiden – esimerkiksi kestävyysurheiluun keskittyvän Hevoskuuri.fi-sivuston ja kisajärjestäjien oman tiedotuksen – parantuessa Suunnistaja kilpailee entistä enemmän nopean tiedonvälityksen kanssa. Jotta tilaajat kokisivat tulevaisuudessakin saavansa lehdestä tarpeellista tietoa suunnistusmaailman asioista, kannattanee asiaan panostaa jo nyt.

Tässä luvussa teen ehdotuksia siitä, miten Suunnistaja-lehteä voisi kehittää. Omat alalukunsa saavat sisältöön liittyvät ehdotukset sekä itse lehden tekemiseen liittyvät ehdotukset. Mielestäni lehden kehittämisessä ei pidä miettiä vain sisältöön liittyviä asioita, koska tavalla, jolla lehteä tehdään, voidaan myös vaikuttaa laatuun. Lehden tekemiseen liittyvät ehdotukseni koskevat suunnittelua, editointia ja taittoa. Lopussa kokoan ehdotukset vielä yhteen.

Huomionarvoista on, että mikään esitetyistä asioista ei välttämättä vaadi lisäresursseja, avustajajoukon laajentamista lukuun ottamatta. Kahdella vakituisella toimittajalla pystyy lehden edelleen toimittamaan, kun aikataulutusta mietitään uudelleen. Kun tehdään useampaa numeroa kerrallaan ja kun jokaiselle numerolle on hieman enemmän aikaa, voidaan lehdestä tehdä suunnitellumpi, laadukkaampi ja mielenkiintoisempi. Esimerkiksi kuukausittaiselle julkaisulle sopii kolmen numeron työstäminen samaan aikaan (Töyry ym. 2008, 56). Nyt Suunnistajassakin on pääsääntöisesti voimissaan numerokohtaisuus, eli seuraavaa numeroa ryhdytään työstämään, kun edellinen on saatu painoon.

Lehdet ovat riippuvaisia lukijoidensa jatkuvasta kiinnostuksesta: lehtien on myytävä itsensä aina uudelleen riippumatta siitä, ovatko ne tilattu vai saatu jäsenyyden tai muun syyn perustella (Töyry ym. 2008, 35). Suunnistaja-lehdessäkin olisi hyvä muistaa tämä, varsinkin, kun lehti on tilattava lehti. Lehti kilpailee lukijoidensa huomiosta, ja se joutuu myymään itsensä lukijalle, vaikka lukija olisi lehden tilannutkin. Houkutteleva kanssi, innostava sisällysluettelo, hyvät ja kiinnostavat kuvat, hyvin ja mukaansa tempaisevasti kirjoitetut jutut, tutut palstat sekä yllättävät sisällöt pitävät lukijan mielenkiinnon yllä. Olisi hienoa, jos Suunnistajan lukijat yllättyisivät iloisesti joka kerta lehden avatessaan. Mielestäni toimituksen tulisi tähän pyrkiä. Vaikka kaikki sisältö ei kaikkia kiinnosta, niin mietityillä, koukuttavilla keinoilla ihmistä voidaan houkuttaa vähän vähemmänkin kiinnostavan pariin. Lehden jokaisen numeron on oltava niin houkutteleva, että lukija haluaa käyttää niihin aikaa (Töyry ym. 2008, 35).

Suunnistajalla on hyvät mahdollisuudet kehittyä lähes koko suunnistavan väen lehdeksi, mutta se vaatii muutoksia. Tietysti on myös kysyttävä, halutaanko lehti pitää kohtuullisen pienen lukijakunnan omana lehtenä vai halutaanko lukijakuntaa kasvattaa. Lehden tekijöiden päätettävissä on, mitä Suunnistajan halutaan olevan.

7.1 Lehden sisältöön liittyvät ehdotukset

Suunnistajan haasteena on tarjota lukemista ihmisille, jotka rakastavat suunnistamista, mutta haluavat lukea juttuja muustakin. Suunnistaja myös pyrkii tarjoamaan kattavan paketin suunnistuksen koko kirjosta, tarkkuussuunnistuksesta suunnistukseen ja seuraustyöstä huippu-urheiluun. Yhtenä Suunnistajan haasteista on myös toimituksen koko, sillä kaksi vakituista työntekijää ei ehdi tehdä kaikkea. Hyvän ja sitoutuneen avustajajoukon – joita lehdellä toki jo nyt on – kasaaminen on tärkeää.

Lukijatutkimukseen vastanneiden mielestä lehdessä kaivattaisiin lisää etenkin liikkumiseen, valmentautumiseen ja valmentamiseen sekä suunnistustaidon kehittämiseen liittyviä juttuja. Hyvä keino näiden lisäämiseen olisi kehittää lehteen palsta tai juttusarja, jossa näitä asioita käydään läpi. Lehdessä voisi esimerkiksi olla oma osionsa suunnistustaidon kehittämiseksi. Osiossa voisi olla vaikkapa muutama eritasoinen tehtävä selityksi-

neen eritasoisille lukijoille. Hankaluutena tietenkin on sellaisen henkilön löytäminen, joka jokaiseen numeroon tämän osion tekisi.

Lehdessä on usein jokaiselle vähän jotakin. Mielestäni tätä ei tarvitse muuttaa, sillä muuten vaarana on lehden liiallinen yksipuolistuminen. Kaikki lukijat eivät kuitenkaan ole kiinnostuneita samoista asioista, mikä käy ilmi myös lukijatutkimuksen vastauksista. Lukijoita voisi helpottaa, jos lehden rakenne olisi tarkemmin suunniteltu. Tällöin lukijan olisi helppo tietää numerosta toiseen, mistä kohdasta löytyvät ne itseä kiinnostavat asiat ja mitkä kokonaisuudet voi taas ohittaa. Tällä hetkellä Suunnistajassa jutut ovat suunnilleen aina samoilla paikoilla, mutta paikat vaihtelevat kuitenkin melko paljon numerosta toiseen juttujen määrästä riippuen. Kun lehteen mietitään uusia juttukokonaisuuksia, niin samalla voisi miettiä juttujen sijoittumista lehden sivuille.

Toisaalta lehden tilaajamäärä on ollut viime vuosina laskussa, ja useissa lukijatutkimuksen vastauksissa kritisoitiin lehden liiallista monipuolisuutta. Voi myös miettiä, onko todellisesta monipuolisuudesta kuitenkaan kyse, jos lehti koetaan vain suunnistuksen sisäpiiriläisten omaksi? Se, että lehdessä tarjottaisiin jotain myös kuntosuunnistajille, käsittääkseni vain lisäisi sisällön monipuolisuutta. Muutamat vastaajat nostivat esiin netin ja lehden välisen suhteen tulevaisuudessa. Internetissä on useita sivustoja, joille esimerkiksi tulokset ja raportit suunnistuskisoista ilmestyvät heti kilpailuiden jälkeen. Tässä kilvassa lehti jää auttamatta toiseksi. Suunnistajassa pitäisikin kyetä tarjoamaan lukijoille jotain sellaista, mitä muualta ei saa – vielä syvällisempiä kisaraportteja ja -analyyseja, hyviä henkilöhaastatteluja, yllättäviä reportaaseja sekä juttuja huipuista ehkä hieman vanhasta poikkeavalla tavalla. Kukaan tuskin lopettaa lehden tilaamista syystä, että juttujen taso on parantunut.

Hyvissä lehtijutuissa on aina jokin yllättävä elementti, joka tarkoittaa eri lehdissä eri asioita. Jokaisessa lehdessä pitäisi olla edes yksi juttu, josta lukija kertoo naapurilleen tai ystävälleen. (Töyry ym. 2008, 66.) Se, että Suunnistaja on Suunnistusliiton kustantama, voitaisiin nähdä etuna. Suunnistaja voisi kertoa lukijoilleen esimerkiksi Suunnistusliiton asioista enemmän, paremmin ja syvällisemmin kuin mitä muualla on mahdollista tehdä.

7.2 Lehden tekemiseen liittyvät ehdotukset

Osa kehittämisehdotuksista liittyy itse lehden tekemiseen. Koska avustajilta tulee iso osa jutuista ja kuvista, olisi hyvä, jos juttujen editoinnille jäisi riittävästi aikaa. Lehden tekemistä ja koostamista helpottaisi myös tarkempi numerokohtainen suunnittelu. Koska lehden ilmestymispäivät on lyöty lukkoon jo hyvissä ajoin, ei ole mitään syytä sille, miksei numeroiden sisältöä suunniteltaisi yhtä ajoissa. Tietyt tapahtumat ovat joka vuosi – Jukola, MM-kilpailut, rastiviikot – joten sisältöä pystyy suunnittelemaan melko pitkälle. Nyt ongelmana on, että sisällön tekemisessä eletään kädestä suuhun: avustajat lähettävät juttuideansa melko myöhäisessä vaiheessa ja isojenkin kokonaisuuksien sisällöt suunnitellaan vasta vähän ennen tapahtumaa. Tällöin jää harvoin aikaa korjauksille, tarkennuksille tai kuvien ja taiton suunnittelulle.

Lehden suurin puute oli yhden haastatteluun osallistuneen mielestä taitollisella puolella. Pääsääntöisesti Suunnistajan toimitus kirjoittaa jutut, kuvaa sekä taittaa lehden itse. Melkoisista taitureista on siis kysymys – mikä ei kuitenkaan poista sitä seikkaa, että asioita voisi tehdä vielä paremmin. Lehden ulkoasun on suunnitellut graafinen suunnittelija, eikä ulkoasussa mielestäni ole kovin suuria puutteita. Pienillä tarkennuksilla ja etenkin paremmalla etukäteissuunnittelulla lehden ulkoasua varmasti saadaan viilattua tuoreemmaksi, raikkaammaksi ja houkuttelevammaksi, ilman että koko palettia tarvitsee uudistaa kokonaan. Haastatteluissa esiin tulleet ongelmat kuvien sävyttömyydessä, taiton sekavuudessa ja lehden harmaudessa ovat asioita, joihin on helppo vaikuttaa.

Taiton etukäteissuunnittelua hankaloittaa, että lehdessä mainokset tulevat myös melko myöhäisessä vaiheessa. En tiedä, onko aikataulua mahdollista mainosten suhteen muuttaa, mutta ehkä lehden suunnittelussa voisi tehdä jonkinlaisia varauksia mahdollisille mainoksille. Suunnistusliitosta löytyy kuitenkin kohtuullisen paljon omaakin mainostavaraa, jos tyhjiä tiloja uhkaa jäädä liikaa. Taittoa voi myös väljentää, kaikkea ei tarvitse ahtaa mahdollisimman tiiviiseen ja pieneen tilaan. Lehteä varten on suunniteltu monia taittoa piristäviä elementtejä, esimerkiksi nostoja erottavia suurennettuja sitaattimerkkejä, mutta niitä käytetään harvoin. Ehkä taiton suunnitteluun käytetty aika maksaisi itsensä taittovaiheessa takaisin, kun taittajilla olisi selvät sävelet siitä, miten ja missä erilaisia piristyskäytöksiä – nostoja, faktalaatikoita, ingressejä – käytetään. Tällaisiin tarttumakohtiin

selailijan on myös helpompi jäädä kiinni ja lukea juttu, sillä lukija täytyy vietellä lehden ääreen (Töyry ym. 2008, 109).

Lukijan viettely pitää muistaa lehden kannessakin. Esimerkiksi haastatteluissa kävi ilmi, ettei kannen otsikoita edes huomattu. Kansitekstit osaltaan vakuuttavat tilaajan siitä, että lehti tarjoaa vastinetta tilausmaksulle. Kansikuvan ja -tekstien viimeistelyyn pitäisi kiinnittää erityistä huomiota ja hiomiseen jättää aikaa. Otsikoita tarvitaan kolmenlaisia: kanteen, sisällysluetteloon ja itse juttuun omansa. Otsikoilla on erilaiset tehtävät, kun kansiootsikko myy jutun lukijalle, sisällysluettelon otsikko auttaa lukijaa löytämään jutun ja juttuotsikon perusteella lukija tekee päätöksen lukemisesta. (Töyry ym. 2008, 103, 109.) Suunnistajassa kuitenkin usein on samat otsikot niin kannessa, sisällysluettelossa kuin itse jutussakin.

Yhteenvedona voisi todeta, että Suunnistaja tarvitsee uusia palstoja tai juttutyypppejä, lisää aikaa ja enemmän suunnittelua – niillä saadaan teksteistä parempia, kuvista hienompia, taitosta mietitympää ja sisällöstä houkuttelevampaa ja kiinnostavampaa.

Yhteenvedo ehdotuksista:

- Uusia palstoja, joissa keskitytään harjoitteluun ja suunnistustaidon kehittämiseen.
- Lisää karttoja sekä selityksiä erilaisista reitinvalintamahdollisuuksista.
- Analyttisempia juttuja kisaraportteihin mukaan.
- Hyviä ja syvällisiä henkilöhaastatteluja sekä reportaaseja yllättävistäkin aiheista.
- Enemmän aikaa lehden suunnitteluun ja tarkempaa numerokohtaista suunnittelua, jotta toimituksen ei tarvitse elää kädestä suuhun.
- Taiton selkeyttäminen sekä ulkoasussa ilmenneiden ongelmien – esimerkiksi puutteet kuvien sävykkyydessä – korjaaminen.

7.3 Mitä seuraavaksi?

Koska lukijatutkimukset ovat aina jollain tapaa rajattuja ja rajoitettuja, jäi tutkimuksesta tälläkin kertaa paljon pois. Jatkotutkimuksena ehdotankin Suunnistaja-lehden erilaisten mallilukijoiden hahmottelua ja jatkokehityksenä tyylikirjan tekemistä lehden tekijöille.

Mallilukija on tiivistelmä lehden tavoitelluimmasta lukijasta. Se tarkoittaa lukijan kuviteltua stereotyyppiä. Toimitus suuntaa työnsä keskeisimmälle lukijajoukolle, jota mallilukija edustaa. (Töyry ym. 2008, 37–39.) Tutkimukseni perusteella Suunnistajalla kuitenkin näyttää olevan monenlaisia lukijoita: ikähaitari on suuri ja mukana on niin kilpa-, kunto- kuin huippusuunnistajiakin. Suunnistuksen eri lajit myös tuovat omat haasteensa: miten kirjoittaa niin kiinnostavasti juttu vaikkapa tarkkuussuunnistuksesta, että lukijoiden yksinkertaisesti olisi pakko lukea se?

Editointi aikakauslehdessä -kirjan kirjoittajien mukaan lehden konsepti hajoaa, jos sitä yritetään tehdä liiksi kaikille (Töyry ym. 2008, 37–39). Toisaalta Suunnistajan lukijoiden erilaisuus on rikkaus, eikä lehteä kannata tehdä vain yhdelle ja kapealle lukijaporukalle. Ehdotankin, että mallilukijoita hahmotellaan useita. Esimerkiksi kuntoilija, nuori ja järjestöaktiivi etsivät kaikki lehdestä hieman eri tarinoita. Ehkä olisi hyvä, jos jokaisen – tai ainakin lähes jokaisen – numeron suunnittelussa tekijöillä olisi mielessään erilaisia mallilukijoita, joista jokainen otettaisiin huomioon lehdessä. Erityisesti erilaisten mallilukijoiden määrittelystä olisi hyötyä lehden avustajille sekä määräaikaissa työsuhteissa oleville lehden tekijöille.

Toinen ehdotus, Suunnistaja-lehden tyylikirja, palvelisi tekijöitä vähän samalla tavalla. Tyylikirja voisi keskittyä esimerkiksi enemmän lehden ulkonäöllisiin ja taitollisiin seikkoihin kuin juttujen kirjoittamiseen. Tyylikirja voisi sisältää esimerkit muun muassa siitä, miten faktalaatikoita käytetään, miten taitetaan pitkät reportaasit ja millaisia värejä käytetään. Tyylikirjassa olisi ohjeet kuvankäsittelyyn ja juttujen editointiin. Tyylikirja voisi sisältää myös lehden perussivuskeeman, jolloin lehden sivusuunnitelmaa olisi helpompaa tehdä. Näin myös tekijöiden olisi helpompaa suunnitella lehteä. Erilaiset kuvaukset mallilukijoista voisi sisällyttää tyylikirjaan, jolloin kaikki olennainen tieto lehden tekemiseen liittyvistä asioista olisi helposti saatavilla yhdessä paikassa. Tämä helpottaisi jälleen etenkin lyhyissä työsuhteissa olevia, mutta auttaisi myös lehden kehittämisessä. Kun nähdään, miten tietyt asiat on ollut tapana tehdä, on niitä helpompaa kehittää eteenpäin.

8 Arviointi

Lopuksi arvioin työni onnistumista. On monia asioita, joihin olen tyytyväinen. On myös monia asioita, joihin en ole tyytyväinen.

Erityisen tyytyväinen voin olla siihen, että Suunnistaja-lehti sai uusia palstoja vuoden 2012 ensimmäiseen numeroonsa. Liiton tekniikkagurun Timo Mikkolan koostama TM-testaa -palsta yhdistää suunnistuksen ja tekniikan, Kartan laidalta -palstalla kerrotaan mielenkiintoista knoppitietoa – esimerkiksi numerossa 1/2012 kerrottiin suomalaisten voittamien MM-viestikultien määrä – ja Suunta hukassa vastaa ajankohtaisiin kysymyksiin. Lukijat saavat kertoa mielipiteensä kyllä–ei-kysymykseen palstalla 180 astetta ja Seuraylpeyttä nostaa esiin seuroissa tehtävää arvokasta työtä. Paljon kaivattuja lukijoiden omia kokemuksia kisareissuilta ja metsästä kerrotaan Oivalluksia ja onnistumisia -palstalla. Lehdessä on myös kaksi uutta kolumnistia. Lukijoiden toiveet harjoitteluohjeista on otettu huomioon: lehdessä on mietitty treniohjeita sekä nuorille että vähän vanhemmille. Lehteen on tullut mukaan myös Kohti kotikisoja -palsta, jolla seurataan nuoren suunnistajan valmistautumista kohti Suomessa vuonna 2013 pidettäviä MM-kisoja.

Osassa uusia palstoja on hyödynnetty liiton internet-sivuja, sillä 180 astetta -palstan kysymykseen voi vastata ja omat oivalluksensa, onnistumisensa tai parhaimmat suunnistuspuumminsä voi kertoa netin kautta. Netin kautta voi nykyään palauttaa myös vastauksen lehdessä julkaistavaan ristikkoon. Suuntaus on todennäköisesti oikea: samalla kun liiton sivuilla kävijät ottavat kantaa tai kertovat kokemuksistaan, osallistuvat he myös lehden tekemiseen entistä enemmän. Netin ja lehden yhteistyötä kannattanee tulevaisuudessa vielä lisätä, erityisesti jos halutaan uusia ja nuoria lukijoita.

Tyytyväinen voin olla myös siihen, että lukijatutkimuksen tulokset eivät ole jääneet pöytälaatikkoon pölyttymään, mikä on tärkeää (Mykkänen 1998, 180). Tulokset on toimitettu Suunnistaja-lehden toimitukselle, ja tuloksia on myös esitelty Suunnistusliiton hallitukselle. Tuloksista on kerrottu lehden lukijoille jutussa Suunnistajan numerossa 9/2011 (ilmestyi 21.10.). Tutkimuksen perusteella lehteä on kehitetty eteenpäin.

Asioita, joihin en ole tyytyväinen ovat: lomakkeen sijoittelu lehdessä, lyhyt vastausaika, vastausten määrä, kysymysten valmistelu ryhmähaastatteluun, haastattelurungon ja haastatteluiden liian vähäinen valmistelu sekä venyneet aikataulut.

Valmistautumiseni ryhmähaastatteluun olisi voinut olla parempikin. En mielestäni osannut enkä ehtinyt miettiä kysymyksiä ja koko haastattelutilannetta riittävästi. Sain haastattelut kuitenkin tehtyä, ja ne olivat hyvä lisä lomaketutkimuksen oheen. Haastatteluiden tuloksia pitää kuitenkin käsitellä ja ajatella sellaisina kuin ne ovat – näytteinä ja lomaketutkimuksen täydentäjinä. Tulokset olivat sitä, mitä olin ajatellutkin, eli haastattelututkimuksen tulokset olivat samankaltaiset lomakekyselyn tulosten kanssa. Tilaajat ja ei-tilaajat kaipasivat molemmissa samoja asioita: harjoitteluun, suunnistustaidon kehittymiseen, valmentautumiseen ja ravintoon liittyviä asioita. ReitINVALintojen ja etenkin erilaisten virheiden käsittely olisi lukijoille tärkeää.

Lomaketutkimusta pidän lähestulkoon onnistuneena. Takaraivossani nakertaa ajatus siitä, että vastausten määrä olisi voinut olla muutama sata enemmän. Näin jälkikäteen ajatellen kyselyn ajankohta ei ollut parhain mahdollinen, sillä kesän kynnyksellä suunnistajat eivät istu koneen ääressä. Viimeksi tutkimus toteutettiin joulukuussa, jolloin ihmiset eivät ainakaan tee suunnistusharjoituksia metsässä, hiihtosuunnistajia lukuun ottamatta. Todennäköisesti myös lukijatutkimuksen sijoittelu vaikutti jossain määrin vastausten määrään. Jos lomake olisi ollut ehjä ja selkeä kokonaisuus, olisi siihen ollut helpompi vastata.

Mielestäni käyttämäni menetelmät sopivat Suunnistaja-lehden lukijatutkimuksen tekoon. Tärkein syy lomakekyselylle oli vuoden 2006 tutkimus, sillä on hyvä, että tuloksia voi edes jossain määrin vertailla. Menetelmät valitsin myös sen mukaan, että niitä molempia on jo käytetty lukijatutkimusten teossa. Tämän tutkimuksen tarkoitus ei ollut keksiä uusia tutkimusmenetelmiä, vaan tukeutua vanhaan tietoon.

Tutkimus antaa myös osviittaa siitä, miksei suunnistuslisenssin hankkinut suunnistajan harrastaja tilaa Suunnistaja-lehteä. Suurin syy tilaamattomuuteen oli se, että lehti luetaan muualla. Voisiko nämä muualla lehden lukevat saada tilaajiksi jollain keinolla? Toiseksi suurin syy oli, että tarvittavat tiedot saadaan paremmin jostain muualta, eikä lehteä koe-

ta tarpeelliseksi. Uskallan kuitenkin väittää, että tilaajia Suunnistajalla voisi olla nykyistä 5 000 enemmän, sillä suunnistajien joukko on suuri.

Työprosessin aikana harmaita hiuksia ja hermojen kiristystä aiheutti jossain määrin aikataulun venyminen. Se taas johtui monista syistä, joita en tässä erittele sen tarkemmin. Tärkeintä on, että olen saanut työn tehtyä. Vaikka tutkimukseni ei ole täydellinen, on se kuitenkin ollut oivallinen opettaja, kaikin mahdollisin tavoin. Mietin pääsääntöisesti itsenäisesti ratkaisuja vaikeisiin kysymyksiin ja takkuihin kohtiin. Sain myös paljon vinkkejä esimerkiksi kysymysten muotoiluun muiden tekemistä töistä, vaikka ne eivät lähteissä näykään.

Olen saanut aikaan ehdotuksia lehden kehittämiseen. Ehdotuksiin vaikuttaa myös oma kokemukseni Suunnistaja-lehden toimitussihteerinä, joten kaikki ehdotukset eivät ole suoraan itse tutkimuksesta johdettuja. Olen kuitenkin sitä mieltä, että ehdotukset esimerkiksi lehden tekemisen prosessista tukevat niitä toiveita ja ajatuksia, joita tutkimukseen vastanneilla oli lehden suhteen. Toivonkin, että lukijoiden ideoita ja palautetta kuunnellaan jatkossakin lehden kehittämistyössä, vaikka lopullinen päätös pysyy toimituksella, niin kuin pitää.

Lähteet

Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Aikakausmedia. Aikakauslehtifaktat 2011. Luettavissa:

http://www.aikakauslehdet.fi/content/Liitetiedostot/pdf/aikakauslehtifaktat2011_2012_03_04_netti.pdf. Luettu: 29.3.2012.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Hevoskuuri.fi 2011. Jukolan viesti vuoden 2011 suurin aikuisliikuntatapahtuma.

Luettavissa: <http://www.hevoskuuri.fi/suunnistus/1347-jukolan-vesti-vuoden-2011-suurin-aikuisliikuntatapahtuma>. Luettu: 11.12.2011.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.

Hujanen, E. 2007. Lukijakunnan rajamailla. Sanomalehden muuttuvat merkitykset arjessa. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.

Kivikuru, U. Aikakauslehdistö. 2001. Teoksessa Nordenstreng, K. & Wiio, O. A. Suomen mediamaisema. WSOY. Helsinki.

KTM Kuluttaja kevät 2011. Aikakauslehtien lukuajat. Luettavissa:

<http://www.aikakauslehdet.fi/Etusivu/Tietoa--Tutkimuksia/KMT-Kuluttaja/Lukuajat/>. Luettu: 20.3.2012.

KMT Lukija 2011. Luettavissa:

<http://www.levikintarkastus.fi/mediatutkimus/KMT%20lukijatiedote%20maaliskuu%202012.pdf>. Luettu: 20.3.2012.

- KvantiMOT 2011. Postikyselyaineiston kokoaminen. Luettavissa:
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/postikysely/postikysely.html>. Luettu:
30.3.2012.
- Lehtomäki, P. & Valjanen, P. 2007. Suomen Suunnistusliitto. Suunnistaja-lehden lukija-tutkimus, yhteenveto.
- Lämätäinen, H. 4.11.2011. Harrastepäällikkö. Suomen Suunnistusliitto. Sähköposti.
- McNeill, J.R. & McNeill, W. 2005. Verkottunut ihmiskunta. Yleiskatsaus maailmanhistoriaan. 7. painos. Osuuskunta Vastapaino. Tallinna.
- Miettinen, J. 1980. Sanomalehtien lukeminen. Viestintätutkimuksen Seuran julkaisusarja n:o 2. Weilin+Göös.
- Mykkänen, P. 1998. Yhteisölehti. Tekijän opas. Karisto Oy. Jyväskylä.
- Niemelä, O. Suunnistuksen historian lyhyt tietorasti. Luettavissa:
<http://www.suunnistusliitto.fi/ssl/sslwww.nsf/sp?open&cid=content3086F5>. Luettu:
27.3.2012.
- Partanen, P. 4.11.2011. Toimistos sihteeri. Suomen Suunnistusliitto. Sähköposti.
- Rantanen, L. 2007. Mistä on hyvät lehdet tehty? Hill and Knowlton Finland. Helsinki.
- Sauri, T. 2010. Aikakauslehdet. Teoksessa Joukkoviestimet 2009. Multiprint Oy. Helsinki.
- Suomen Suunnistusliitto. Luettavissa:
<http://www.suunnistusliitto.fi/ssl/sslwww.nsf/sp2?open&cid=content2F334A>. Luettu:
27.3.2012.

Suomen Suunnistusliitto 2011, IRMA-tietokanta. Luettavissa:

<https://irma.suunnistusliitto.fi/irma/public/ranking/viewClass?id=5100&listId=1229>
253. Luettu: 11.12.2011.

Suomen Suunnistusliitto 2010, Jukolan viestin vetovoimana ovat elämykset, perinne ja yhteisöllisyys. Luettavissa:

<http://www.suunnistusliitto.fi/ssl/sslwww.nsf/sp?open&cid=content3E7432>. Luettu: 20.3.2012.

Töyry, M., Rätty, P. & Kuisma, K. 2008. Editointi aikakauslehdessä. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Valjanen, P. 2005. Kiertokirje kasvoi arvostetuksi lehdeksi. Suunnistaja-lehti, 60, 8, s. 12–16.

Valjanen, P. 3.11.2011. Viestintäpäällikkö. Suomen Suunnistusliitto. Sähköposti.

Liitteet

Liite 1. Lehdessä julkaistu kyselytutkimus

Suomen Suunnistusliitto

Suunnistaja-lehden lukijatutkimus 2011

Suunnistaja-lehden vuoden 2011 lukijatutkimuksella on kaksi tarkoitusta. Se on samalla sekä opinnäytetyö HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun journalismin koulutusohjelmaan että keino kerätä tietoa, jonka avulla voimme kehittää Suunnistaja-lehteä paremmaksi. Toivomme mahdollisimman monen osallistuvan ja antavan meille palautetta. Käsittelemme vastaukset anonymieina, antamasi yhteystiedot ovat vain palkintoarvontaa varten. Voit palauttaa kyselyn Suunnistusliiton nettisivuilta löytyvällä vastauslomakkeella (www.suunnistusliitto.fi > Asiointi&info > Suunnistaja-lehti > Lukijatutkimus 2011). Vastaamiseen menee noin kymmenen minuuttia. Kaikkien vastaajien kesken arvomme Garmin Forerunner 210-GPS-sykemittarin ja kymmenen kappaletta erilaisia tuotepalkintoja.

Kyselyssä on kolmenlaisia vastaustapoja:

1) Vapaa vastaus. Kirjoita vastauksesi sille varattuun tilaan.

Esimerkki vastauksen merkitsemistavasta:

Kirjoita vastauksesi viivalle.

2) Asteikko. Ympyröi mielestäsi sopivin annetuista vaihtoehdoista.

Esimerkki vastauksen merkitsemistavasta:

1 ② 3 4 5

3) Rasti ruutuun. Ruksaa mielestäsi sopivin annetuista vaihtoehdoista.

Esimerkki vastauksen merkitsemistavasta:

1. Sukupuoli

- 1 Mies
 2 Nainen

2. Ikä

- 1 Alle 15 vuotta
 2 16–20 vuotta
 3 21–35 vuotta
 4 36–50 vuotta
 5 51–65 vuotta
 6 Yli 66 vuotta

3. Koulutus (viimeisin tutkinto tai tämänhetkinen opiskelutaso)

- 1 Kansakoulu tai peruskoulu
 2 Ammattikoulu
 3 Opisto
 4 Ylioppilas
 5 Ammattikorkeakoulu
 6 Yliopisto
 7 Muu, mikä? _____

4. Työtilanne

- 1 Työssä, vakituinen työsuhde
 2 Työssä, määräaikainen tai lyhytaikainen työ
 3 Työtön
 4 Kotiäiti / -isä
 5 Opiskelija / koululainen
 6 Eläkeläinen
 7 Muu, mikä? _____

5. Ammattiryhmä ja -asema

- 1 Yrittäjä, oma työ
 2 Johtava asema, ei oma yritys
 3 Toimi- / virkahenkilö
 4 Työntekijä
 5 Opiskelija / koululainen
 6 Eläkeläinen
 7 Muu, mikä? _____

6. Kuinka monta henkilöä taloudessasi asuu?

- 1 Yksi henkilö
 2 Kaksi henkilöä
 3 Kolme–neljä henkilöä
 4 Viisi tai useampi henkilö

7. Kuinka moni taloudessasi asuvista henkilöistä on alle 15-vuotiaita?

- 1 Ei yksikään
 2 Yksi
 3 Kaksi
 4 Kolme–neljä
 5 Viisi tai useampi

8. Mitä suunnistuksen lajimuotoja harrastat ja millä tasolla?

Ympyröi sopivin vaihtoehto.

1 Huippu	2 Kilpa	3 Kunto	4 Valmentaja tai muu toimija	5 En harrasta	
Suunnistus	1	2	3	4	5
Hiihtosuunnistus	1	2	3	4	5
Pyöräsuunnistus	1	2	3	4	5
Tarkkuussuunnistus	1	2	3	4	5

9. Mitä liikuntaa harrastat suunnistuksen lisäksi?

10. Mitä muita liikuntalehtiä luet aktiivisesti? Voit valita useamman.

- 1 Juoksija
 2 Latu ja Polku
 3 Urheilulehti
 4 Veikkaaja
 5 Skogsport
 6 Fit (entinen Fitness)
 7 Sport
 8 Muu, mikä? _____

11. Mikä on talouteesi tilatun Suunnistaja-lehden tilausmuoto?

- 1 Kestotilaus
 2 Vuositilaus
 3 Vapaakappale
 4 Talouteeni ei tällä hetkellä tule Suunnistaja-lehteä, koska _____
 5 Talouteeni ei ole koskaan tilattu Suunnistaja-lehteä, koska _____

12. Kuinka usein luet Suunnistaja-lehteä?

- 1 Talouteeni on tilattu Suunnistaja-lehti, ja luen jokaisen numeron.
 2 Talouteeni on tilattu Suunnistaja-lehti, ja luen joitakin numeroita vuodessa.
 3 Talouteeni ei ole tilattu Suunnistajaa, mutta luen jokaisen numeron. Kirjoita perään paikka, jossa luet lehden.

 4 Talouteeni ei ole tilattu Suunnistajaa, mutta luen joitakin numeroita vuodessa. Kirjoita perään paikka, jossa luet lehden.

 5 Talouteeni ei ole tilattu Suunnistaja-lehteä, enkä lue sitä.

Kysymykset 13 ja 14 on suunnattu niille, joiden talouteen ei tule Suunnistaja-lehteä. Jos talouteesi tulee Suunnistaja, voit hypätä suoraan kysymykseen 15.

Jos talouteesi ei tule Suunnistaja-lehteä, vastaa kysymyksiin 13 ja 14.

13. Miten lehden pitäisi muuttua, että tilaisit sen?

14. Miksi talouteesi ei tilata Suunnistaja-lehteä? Valitse itsellesi kaksi tärkeintä vaihtoehtoa.

- 1 Luen lehden muualla.*
 2 Suunnistaja-lehti on tylsä ja yksipuolinen.
 3 En koe olevani lehden kohderyhmää, sisältö ei tarjoa minulle mitään.
 4 En koe viihtyvänä lehden parissa.
 5 Lehti on kallis.
 6 Saan tarvitsemani tiedot paremmin jostain muualta, en koe lehteä tarpeelliseksi.
 7 Lehti on Suunnistusliiton kustantama.
 8 Muu, mikä? _____

* Jos talouteesi ei tule Suunnistaja-lehteä, mutta luet lehden muualla, niin vastaa kysymyksiin 18, 19 ja 20. Muuten voit hypätä kysymykseen 21.

15. Miksi talouteesi tilataan Suunnistaja-lehteä? Valitse itsellesi kaksi tärkeintä vaihtoehtoa.

- 1 Lehden avulla voin seurata suunnistusmaailman asioita aktiivisesti.
 2 Lehestä saan tietoa kaikista suunnistuksen lajeista ja mielenkiintoisista ihmisistä.
 3 Viihdyn lehden ääressä.
 4 Lehti tarjoaa rauhallisen hetken ja lepoa työn ja arjen vastapainoksi.
 5 Lukeminen vahvistaa kuulumistani suunnistusporukkaan.
 6 Lehti on aina tullut.
 7 Muu, mikä? _____

16. Kuinka moni henkilö lukee talouteesi tilattua lehteä?

- 1 Ei yksikään
 2 Yksi henkilö
 3 Kaksi henkilöä
 4 Kolme–neljä
 5 Viisi tai useampi

17. Kuinka kauan talouteesi on tullut Suunnistaja-lehti?

- 1 1–2 vuotta
 2 3–5 vuotta
 3 Yli kuusi vuotta

18. Kuinka paljon käytät aikaa lehden lukemiseen?

- 1 Alle puoli tuntia
 2 Puolisen tuntia
 3 Noin tunnin
 4 Puolitoista tuntia
 5 Enemmän

19. Kuinka usein hyödynnät Suunnistaja-lehdessä julkaistuja ilmoituksia tehdessäsi päätöksiä tuotteiden tai palveluiden hankinnoista?

- 1 En koskaan
 2 Harvoin
 3 Silloin tällöin
 4 Melko usein
 5 Usein

Jatkuu sivulla 37.

20. Minkä sykemittarimerkkien mainontaa muistat nähneesi Suunnistaja-lehdessä viime aikoina?

- 1 Garmin
 2 Polar
 3 Suunto
 5 Muu, mikä? _____

21. Käytätkö GPS-sykemittaria suunnistaessasi ja / tai harjoitellessasi?

- 1 Kyllä, jos, niin minkä valmistajan?

 2 En

22. Jos nyt olisit hankkimassa uuden sykemittarin, niin minkä valmistajan tuotteen valitsisit ja miksi? Kirjoita lyhyt perustelu valitsemasi merkin perään.

- 1 Garmin _____
 2 Polar _____
 3 Suunto _____
 5 Muu, mikä? _____

23. Mitä mieltä olet alla olevista Suunnistaja-lehden ominaisuuksista? Ympyröi sopivin vaihtoehto.

1 Erittäin huono	2 Huono	3 Kohtalainen	4 Hyvä	5 Erittäin hyvä	
Ulkonäkö	1	2	3	4	5
Sisällön rakenne	1	2	3	4	5
Painolaatu	1	2	3	4	5
Sivumäärä (keskimäärin 64 sivua)	1	2	3	4	5
Ilmestymistiheys (10 kertaa vuodessa)	1	2	3	4	5
Hinta-laatusuhde	1	2	3	4	5
Koko (aikauslehtimuoto)	1	2	3	4	5

24. Mikä olisi hyvä lehden ilmestymistiheys vuodessa?

- 1 5–6 kertaa
 2 7–8 kertaa
 3 9–10 kertaa
 4 Joka kuukausi

25. Mitä mieltä olet Suunnistaja-lehden sisällöstä?

Ympyröi sopivin vaihtoehto.

1 Erittäin huono	2 Huono	3 Kohtalainen	4 Hyvä	5 Erittäin hyvä	
Monipuolisuus	1	2	3	4	5
Asiantuntevuus	1	2	3	4	5
Ajankohtaisuus	1	2	3	4	5
Kiinnostavuus	1	2	3	4	5
Kuvien määrä	1	2	3	4	5
Kuvien laatu	1	2	3	4	5
Karttojen määrä	1	2	3	4	5
Karttojen laatu	1	2	3	4	5
Ulkoasun selkeys	1	2	3	4	5
Ulkoasun kiinnostavuus	1	2	3	4	5

26. Miten arvioit Suunnistaja-lehden vakiopalstojen ja -kokonaisuuksien sisältöä? Ympyröi sopivin vaihtoehto.

1 Erittäin huono 2 Huono 3 Kohtalainen 4 Hyvä 5 Erittäin hyvä

6 En tunne kyseistä palstaa						
Pääkirjoitus	1	2	3	4	5	6
Uutiset	1	2	3	4	5	6

Suunnistaja 50 vuotta sitten	1	2	3	4	5	6
Yhteistyössä (yhteistyökumppanit)	1	2	3	4	5	6
Neulan silmässä (reportaasit)	1	2	3	4	5	6
Kisaraportit	1	2	3	4	5	6
Askelparit (henkilöjutut)	1	2	3	4	5	6
Keho tutuksi	1	2	3	4	5	6
Nastari – nuorten palsta	1	2	3	4	5	6
Ratamestarin erikoinen	1	2	3	4	5	6
Kisaennakot	1	2	3	4	5	6
Suppakuuri	1	2	3	4	5	6
Liitto tiedottaa	1	2	3	4	5	6
Kilpailukutsut	1	2	3	4	5	6
Tuoteutuuksia	1	2	3	4	5	6
Ristikko	1	2	3	4	5	6
Leimauksia	1	2	3	4	5	6

27. Miten tärkeänä pidät seuraavia kokonaisuuksia

Suunnistaja-lehdessä? Ympyröi sopivin vaihtoehto.

1 Turha 2 Melko turha 3 Ei merkitystä 4 Tärkeä 5 Erittäin tärkeä

Kisaraportit	1	2	3	4	5
Kisa-analyysit, sis. kartan	1	2	3	4	5
Kisaennakot	1	2	3	4	5
Kilpailukutsut ja kalenteri	1	2	3	4	5
Henkilöjutut (Askelparit)	1	2	3	4	5
Reportaasit (Neulan silmässä)	1	2	3	4	5
Uutiset	1	2	3	4	5
Valmennusjutut	1	2	3	4	5
Seurajutut	1	2	3	4	5
Nuorten omat jutut (Nastari)	1	2	3	4	5
Liitto tiedottaa	1	2	3	4	5
Terveys- ja ravintojutut	1	2	3	4	5
Ristikko ja muut aivopähkinät	1	2	3	4	5
Reitinvalintatehtävät (Ratamestarin erikoinen)	1	2	3	4	5
Kuvasuunnistus	1	2	3	4	5
Kartan tekemiseen liittyvät jutut	1	2	3	4	5

28. Miten paljon luet eri osioita? Ympyröi sopivin vaihtoehto.

1 En koskaan 2 Harvoin 3 Useimmiten 4 Aina

Pääkirjoitus	1	2	3	4
Uutiset	1	2	3	4
Suunnistaja 50 vuotta sitten	1	2	3	4
Yhteistyössä	1	2	3	4
Neulan silmässä (reportaasit)	1	2	3	4
Kisaraportit	1	2	3	4
Askelparit (henkilöjutut)	1	2	3	4
Keho tutuksi	1	2	3	4
Nastari – nuorten palsta	1	2	3	4
Ratamestarin erikoinen	1	2	3	4
Kisaennakot	1	2	3	4
Suppakuuri	1	2	3	4
Liitto tiedottaa	1	2	3	4
Kilpailukutsut	1	2	3	4
Tuoteutuuksia	1	2	3	4
Ristikko	1	2	3	4
Leimauksia	1	2	3	4
Kartan tekemiseen liittyvät jutut	1	2	3	4

Jatkuu seuraavalla sivulla.

29. Kuinka eri juttutyypit on mielestäsi huomioitu Suunnistaja-lehdessä? Ympyröi sopivin vaihtoehto.

1 Liian vähän 2 Sopivasti 3 Liikaa 4 Ei kiinnosta minua

Kisaraportit	1	2	3	4
Kisa-analyysit, sis. kartan	1	2	3	4
Kisaennakot	1	2	3	4
Kilpailukutsut ja kalenteri	1	2	3	4
Henkilöjutut (Askelparit)	1	2	3	4
Reportaasit (Neulan silmässä)	1	2	3	4
Uutiset	1	2	3	4
Valmennusjutut	1	2	3	4
Seurajutut	1	2	3	4
Nuorten omat jutut (Nastari)	1	2	3	4
Liitto tiedottaa	1	2	3	4
Terveys- ja ravintojutut	1	2	3	4
Ristikko ja muut aivopähkinät	1	2	3	4
Reitinvalintatehtävät (Ratamestarin erikoinen)	1	2	3	4
Kuvasuunnistus	1	2	3	4
Kartan tekemiseen liittyvät jutut	1	2	3	4

30. Kuinka suunnistuksen eri lajimuodot on mielestäsi huomioitu Suunnistaja-lehdessä? Ympyröi sopivin vaihtoehto.

1 Liian vähän 2 Sopivasti 3 Liikaa 4 Ei kiinnosta minua

Hiihtosuunnistus	1	2	3	4
Pyöräsuunnistus	1	2	3	4
Suunnistus	1	2	3	4
Tarkkuussuunnistus	1	2	3	4

31. Kuinka suunnistuksen eri tasot / osa-alueet on mielestäsi huomioitu Suunnistaja-lehdessä? Ympyröi sopivin vaihtoehto.

1 Liian vähän 2 Sopivasti 3 Liikaa 4 Ei kiinnosta minua

Huippusuunnistus	1	2	3	4
Kuntosuunnistus	1	2	3	4
Lasten ja nuorten suunnistus	1	2	3	4
Seurojen tekemä työ	1	2	3	4

32. Minkälaisen yleisarvosanan annat Suunnistaja-lehdelle ja miksi?

33. Miten Suunnistaja-lehteä voisi mielestäsi kehittää? Voit valita niin monta vaihtoehtoa kuin haluat.

- 1 Enemmän karttoja.
- 2 Enemmän ajankohtaisiin suunnistusaiheisiin paneutumista.
- 3 Enemmän juttuja suunnistuksen eri osa-alueista.
- 4 Enemmän henkilöjuttuja.
- 5 Syvällisempiä kisaraportteja tai -analyysseja.
- 6 Uusia kirjoittajia.
- 7 Muuta, mitä? _____

34. Mikä on mielestäsi parasta Suunnistaja-lehdessä?

35. Mikä sinua ärsyttää Suunnistaja-lehdessä?

36. Millaisia juttuja haluaisit Suunnistaja-lehteen?

Kerro hyvät juttuideasi.

37. Kommentteja ja muuta palautetta Suunnistaja-lehden toimitukselle.

Kiitos ajastasi ja vastauksistasi. Vastaukset ovat tärkeitä opinnäytetyön ja Suunnistaja-lehden kehittämisen kannalta, ja ne käsitellään nimettöminä. Voit palauttaa kyselyn Suunnistusliiton nettisivuilta löytyvällä vastauslomakkeella (www.suunnistusliitto.fi > Asiointi&info > Suunnistaja-lehti > Lukijatutkimus 2011) tai lähettämällä sen postitse osoitteella Lukijatutkimus 2011, Suomen Suunnistusliitto, 00093 SLU. Voit palauttaa kyselyn paperisena myös Salpa-Jukolassa palautuslaatikkoon, jonka löydät Suunnistajan Kaupasta. Vastausaikaa on 19.6. saakka.

Onnea arvontaan!

Yhteystiedot:

Nimi:

Puhelin:

Sähköposti:

Postiosoite:

Postinumero:

Postitoimipaikka:

Kyselyyn vastanneiden kesken arvomme Garmin Forerunner 210-GPS-sykemittarin sekä kymmenen kappaletta erilaisia tuotepalkintoja.

Lukijatutkimukseen vastaamalla osallistut Garmin Forerunner 210-GPS-sykemittarin arvontaan.

GARMIN™

Suunnistaja

Liite 2. Haastattelun teemarunko

Suunnistaja-lehden lukijatutkimus / haastattelututkimus, KRV 2011

Taustatieto-lomake alkuun, 5 min

Viitosnumeron selailu, 5 min

PAKOLLISET, 20 min

Ensivaikutelma ja juttujen kiinnostavuus

1. Millainen ensivaikutelma lehdestä jäi?
2. Mikä juttu jäi Suunnistajan numerosta 5 mieleen?
3. Mitkä jutut näyttivät kiinnostavilta?
4. Mitä juttuja luit tai olisi lukenut?
5. Mitä juttuja et lukenut tai olisi lukenut?
6. Mitä olisi lehdestä voinut jättää kokonaan pois?
7. Mitä tai millaisia juttuja olisit kaivannut lisää?
Puuttuiko jotain?
8. Minkälaiset jutut luet lehdestä aina? (tietyt palstat jne.)
9. Mitä et lue koskaan?

KOHTUULLISEN TÄRKEÄT, 30 min

Tyytyväisyys sisältöön ja ulkonäköön

Lehtivertailu

10. Oletko tyytyväinen lehden sisältöön?
11. Oletko tyytyväinen lehden ulkonäköön?
12. Houkutteleeko kansi tarttumaan lehteen?
13. **LEHTIVERTAILU:** Mikä tarjolla olevista lehdistä houkuttaisi kannen perusteella eniten? Mikä aukeama tai juttu houkuttelee lukemaan? Miten Suunnistaja erottuu joukosta?

Millainen mielikuva lehdestä jäi? Millainen se on Suunnistajaan verrattuna?

Olivatko jutut kiinnostavampia > miksi? Olivatko kuvat parempia, taitto mielenkiintoisempi? Mistä asioista kannattaisi Suunnistajassa ottaa mallia?

TÄHÄN VOI KÄYTTÄÄ N. 10–20 MIN

14. Ovatko Suunnistajan jutut tarpeeksi asiantuntevia, ajankohtaisia, mielenkiintoisia ja kattavia?
15. Millaista hyötyä lehdestä tai sen jutuista on sinulle?
16. Mitä mieltä olet lehden rakenteesta? Löydätkö haluamasi jutut nopeasti?

VÄHITEN TÄRKEÄT, 10 min

Mikä on Suunnistajan kohderyhmä?

17. Kenelle lehti on mielestäsi suunnattu?
18. Kenelle lehteä pitäisi mielestäsi tehdä?
19. Millaiseksi haluaisit lehden kehittyvän?

Suunnistaja-lehden lukijatutkimus 2011

Haastattelututkimus, taustatiedot

KRV 2011, HOTELLI KAINUU

4.7.2011

MAANANTAIN RYHMÄ

1. Nimi

2. Ikä

- 1 Alle 15 vuotta
 2 16–20 vuotta
 3 21–35 vuotta
 4 36–50 vuotta
 5 51–65 vuotta
 6 Yli 66 vuotta

3. Kuinka monta henkilöä taloudessasi asuu?

- 1 Yksi henkilö
 2 Kaksi henkilöä
 3 Kolme–neljä henkilöä
 4 Viisi tai useampi henkilö

4. Mitä suunnistuksen lajimuotoja harrastat ja millä tasolla?

1 Huippu	2 Kilpa	3 Kunto	4 Valmentaja tai muu toimija	5 En harrasta		
Suunnistus		1	2	3	4	5
Hiihtosuunnistus		1	2	3	4	5
Pyöräsuunnistus		1	2	3	4	5
Tarkkuussuunnistus		1	2	3	4	5

5. Mitä liikuntaa harrastat suunnistuksen lisäksi?

6. Mitä muita liikuntalehtiä luet aktiivisesti?

- 1 Juoksija
 2 Latu ja Polku
 3 Urheilulehti
 4 Veikkaaja
 5 Skogsport
 6 Fit (entinen Fitness)
 7 Sport
 8 Muu, mikä? _____

7. Mikä on talouteesi tilatun Suunnistaja-lehden tilausmuoto?

- 1 Kestotilaus
 2 Vuositilaus
 3 Vapaakappale
 4 Talouteeni ei tällä hetkellä tule Suunnistaja-lehteä, koska _____.
 5 Talouteeni ei ole koskaan tilattu Suunnistaja-lehteä, koska _____.

8. Kuinka kauan talouteesi on tullut Suunnistaja-lehti?

- 1 1–2 vuotta
 2 3–5 vuotta
 3 Yli kuusi vuotta

9. Miksi talouteesi tilataan Suunnistaja-lehteä?

- 1 Lehden avulla voin seurata suunnistusmaailman asioita aktiivisesti.
 2 Lehdessä saan tietoa kaikista suunnistuksen lajeista ja mielenkiintoisista ihmisistä.
 3 Viihdyn lehden ääressä.
 4 Lehti tarjoaa rauhallisen hetken ja lepoa työn ja arjen vastapainoksi.
 5 Lukeminen vahvistaa kuulumistani suunnistusporukkaan.
 6 Lehti on aina tullut.
 7 Muu, mikä? _____

10. Jos talouteesi ei tilata Suunnistaja-lehteä, niin miksi?

- 1 Luen lehden muualla. Missä? _____
 2 Suunnistaja on tylsä ja yksipuolinen.
 3 En koe olevani lehden kohderyhmää, sisältö ei tarjoa minulle mitään.
 4 En koe viihtyvänä lehden parissa.
 5 Lehti on kallis.
 6 Saan tarvitsemani tiedot paremmin jostain muualta, en koe lehteä tarpeelliseksi.
 7 Lehti on Suunnistusliiton kustantama.
 8 Muu, mikä? _____

11. Jos olet joskus tilannut Suunnistaja-lehden, mutta olet lopettanut tilauksen, niin miksi?

12. Kuinka moni henkilö lukee talouteesi tilattua lehteä?

- 1 Yksi henkilö
 2 Kaksi henkilöä
 3 Kolme–neljä
 4 Viisi tai useampi
 5 Talouteeni ei tule lehteä

13. Kuinka paljon käytät aikaa lehden lukemiseen?

- 1 Alle puoli tuntia
 2 Puolisen tuntia
 3 Noin tunnin
 4 Puolitoista tuntia
 5 Enemmän

14. Kuinka monta kertaa luet yhtä lehteä?

- 1 Vain kerran
 2 Kaksi kertaa
 3 Enemmän

15. Mikä olisi hyvä Suunnistaja-lehden ilmestymistiheys vuodessa?

- 1 5–6 kertaa
 2 7–8 kertaa
 3 9–10 kertaa
 4 Joka kuukausi